

Työmiehen tyttäret.

Kertomus.

Tanskankielestä suomensi **Väinö Hupli.**

Työmies vv. 1907–08

I.

Häät.

„Kas niin, tehkää hywin ja käykää pöytään!“ sanoi rouwa Christensen wetäytyen keittiön owelle.

Jokapäiwäisessä elämässä oli suutari Christensennillä ainoastaan kaksi huonetta, mutta tänään oli naapuri hänen wanhimman tyttärensä häiden johdosta antanut omansa lisäksi. Hänellä oli samoin kaksi huonetta; toiseen niistä siirrettiin kaikki huonekalut, siten saatiin toiseen niin paljon tilaa, että woitiin kattaa siihen pöytä neljälletoista hengelle.

Kutsua oliwat noudattaneet useimmat naapureista jotka hekin mielellään olisiwat tahtoneet lainata Christensenille asuntojaan. Christensen asui nimitäin yhdessä noista suurista, kolkoista laitakaupungin työläiskasarmeista, joissa kussakin oli satoja perheitä. Joka asunnossa oli kaksi huonetta: toinen niistä jaettuna wielä kahteen osaan ja toinen warustettu alkowilla, jossa oli makuuwuode. Christensen maksoi asunnostaan 13 kruunua (18: 20 mk.) kuukaudessa — hän asui neljännssä kerroksessa; hienommat huoneustot ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa oliwat

paria kruunua kalliimmat.

Kun rouwa Christensenin kehoitus ei auttanut, sillä kukaan ei tahtonut mennä ensimmäiseksi pöytään, huudahti hän eräälle noin neljäkymmenen vuotiaalle, hieman lihawahko- ja punakaswoiselle, parrattomalle miehelle, jonka pitkä kihara tukka oli huolimattomasti työnnetty korvien taakse:

„No, Petersen! Ettekö tahdo alkaa?“

Petersen, joka juuri oli 4—5 neidin kanssa keskustelussa maaseutunäyttelijöiden onnettomuuksista, ponnahti pystyyn. „Kyllä, sallikaa minun ruweta juhlamarsalkaksi!“

Hän tarjosi eräälle naisista käsiwartensa. Se oli Christensenin lähinnä nuorin tytär, kaksikymmenvuotias, hieman kalpea, ruskeasilmäinen ja wilkaskatseinen. Siinä oli tyttö, tuumi Petersen, jota sopisi pitää silmällä; hän oli näyttelijänä oloajallani ollut tilaisuudessa tuntemaan mitä erilaisempia naisia.

Neiti Thora Christensen oli paikassa eräässä kukkakaupassa, josta hän sai 16 kruunua kuukaudessa ja ruuan.

„Katsokoon nyt jokainen pöytäkumppaninsa!“ jatkoi näyttelijä. „Morsiuspari ensin, sitten seuraamme

me muut jälessä“.

Christian Hansen, nuori awiomies, oikoi pieniä, mustia wiiksiään ja tarjosi waimolleen käsiwarten-sa. Seistessään hänen siwullaan ei tämä yltänyt häntä kuin olkapäähän. Silkkinen morsiuspuku werhosi aistikkaasti hänen pientä täyteläistä wartaloaan. Puku ei tosin ollut uusi; se oli ennen ollut konsulin tyttären, jossa Maria oli palweluksessa 15 wuotises-ta asti, ja nyt oli hän saanut sen lahjaksi — muuten ei hän olisikaan woinut saada niin hienoa pukua. Hänen kauneuttaan lisäsi wielä myrttiseppelä, joka osaksi peitti mustia hiuksia. Suuret, ruskeahkot silmät loistiwat kirkkaammin kuin tawallisesti mustien kulmakarwojen alta.

Christian Hansen oli puuseppä. Hänen sisarensa, joka myös oli tänä iltana Christensenillä, oli palweluksessa samalla konsulilla, missä Mariakin. Oli ollut kowin raskasta sisaresta kun Christian meni kihloihin Marian kanssa; siihen asti oli hän ollut weljelleen jotain, mutta nyt oli hän syrjässä Marian tähden. Mutta sellainen on nyt maailma.

Kuusi nuorta, nimittäin morsiamen kaksi nuorempaa sisarta, Christianin sisar, hänen kaksi työ-

toweriaan ja naapurin poika, kirjaltaja, oliwat seuraawat parit. Kolme vanhusta, Hansenin äiti, Christensen ja hänen tuttavansa kirjansitoja Nielsen eiwät tahtoneet yhtyä marssiin huoneesta toiseen, waan astuiwat hiljalleen perässä. Naapurin waimo auttoi rouwa Christenseniä keittiössä.

Pöytä, joka oli katettu kirjansitojan suurimpaan huoneeseen, oli oloihin nähden ylellisesti täynnään useampia ruokalajeja ja kukkia.

„Niin, en suinkaan minä ole sitä kaikkea puuhanut,“ sanoi rouwa Christensen kuullessaan sisäänastujain ihmetyksestä äännähtelewän tarkastellessaan pöytää, „se on suurimmaksi osaksi Petersenin ansiota.“

Petersen kuiskasi jotain pöytäkumppanilleen. Sitte istuutuiwat kaikki pöytään.

Alussa oli mieliala painuksissa, mutta pian kohosi se hauskaksi ja iloiseksi.

„Maljasi, Christensen, ja onnea tyttärellesi!“ huu-dahti Nielsen, Christensenin lyhyen puheen jälkeen.

„Silloin ei toki pidä juoda sitä maljaa palowiinala,“ tuumi rouwa Christensen; „meillähän on sentään jotain, joka sopii paremmin.“

„Tämä kelpaa kyllä, rouwa Christensen“, vastasi kirjansitoja. „Kun ehdimme oikeisiin puheisiin, otetakoon sitte niille arwoinen juoma, teidän omaa juomaanne.“

„Ei, minä en ole sitä walmistanut“, vastasi rouwa Christensen, „senkin on tehnyt Petersen, ja Petersen arwasi aiwan oikein, waatiessaan sitä puheiden waralle, jotta olisi mitä juoda. . . Ja kun hywä wiini on kallista ja huokea wiini on huonoa, niin täytyy kai koettaa saada jotain, joka on parempaa kuin huono wiini. Niin walmistimme tätä kylmää punssia, ja koska emme ole erikoisia wiinin tuntijoita, woimme hywin juoda sitä sherryn asemasta,“ sanoo Petersen.

„Niin, on luonnollisesti makuasia jos asetamme wiinaryypyn pöytäwiinaa paremmaksi,“ huomautti Petersen

„Kumpikin on hywä ajallaan,“ vastasi kirjansitoja. „Kun syön, pidän wiinaryypystä, pitäessäni puhetta, pidän eniten punssilasista; wiiniä juon ainostaan ollessani poikani kanssa kirjaltajain vuosijuhlassa. Lopuksi on tyhjennettyä lasillinenkin yhden tekewää, mitä siinä on sisällä. Ja mitä puheisiin tulee, onhan se useampia wuosisatoja wanha tapa. Sii-

nä on ainoastaan se eroitus, että kun me tyhjennämme lasimme, toiwotamme toisillemme onnea, mutta meidän esi-isämme tyhjentäessään simasarwensa lupautuiwat koettamaan itse tehdä jotain suurta, woittamaan waarallisimman wihollisensa tai walloittamaan lujimman linnoituksen. Ja kun herra Petersen wähän ajan kuluttua nousee ja pitää puheen Christensenille, sanoen hänestä kaiken sen hywän minkä tietää, niin on se aiwan samaa mitä oli tapana 10 tuhat vuotta sitten, runoilijan ylistäessä ritarin ylewää rohkeutta tai wäkewää käsiwartta.“

„Petersenillä on puheenwuoro!“

„No, antaas tulla, Petersen!“

Lasit täytettiin pian ja Petersen nousi. Hän alkoi taidepaussilla pitäen mieltiwän näköisenä täytettyä lasia kohotettuna kädessään, samassa kun hänen pöytätowerinsa odotuksesta jännittyneinä seurasivat hänen liikkeitään. Sitten laski hän lasin alas, katsoi ylös ilmaan ja oikealla kädellään nojautuen pöytään alkoi wihdoinkin:

„Herra Nielsen arwelee siis, että on ensi sijassa pidettävä wanhaa, perittyä kunniassa, ja siinä on hänellä oikein. Hän antaa siten ensi maljan minulle ja

tahtoo itse esittää maljan meille nuorille . . .“

„Ei, siihen panen wastalauseeni!“ sanoi kirjansitoja. Olen esiintynyt kerran puhujana, enkä tee sitä enään koskaan. Olin opetellut puheeni ulkoa, — mutta en saanut asiapaikassa muuta sanotuksi kuin „Hyvät naiset ja herrat!“, ja sitä tawasin kolme kertaa pääsemättä sen parempaan alkuun kunnes äkkiä istuuduin ja heitin waltaan. Nousi kauhea kirkuna ja „hyvä“-huutoja sateli ympärilläni. — „Hywin puhuttu!“ — „Da capo!“ — Mutta minä en puhu enään koskaan.“

„On todellakin kohtuullista kun ensimmäinen puheenne saawutti näin suuren menestyksen, että waadimme kuulla sen uudelleen!“

„Kiitos!“

„Kuten sanottu, woi olla tässä tarpeen puhua ensiksi joku sana wanhoista“, jatkoi Petersen. „Sanoetaanhan wanhassa sananparressa: „kulkekoon kukin omaa mertaan!“, ja se ei ole suinkaan tyhmästi sanottu, jos oikein sitä ajattelemme. Itse kukin meistä tulee kerran heitetyksi elämän ankaraan wirtaan, jossa meillä on tarpeeksi puuhaa katsoessamme itsellemme laukkuja tai wenettä, mihin tarttua. Moni

purjehtii koko elämänsä tyynessä wedessä ja pääsee onnellisesti satamaan, mutta useimpia kohtaa myrsky, joka ei koskaan päästä heitä rantaan, he saavat taistella ja kilvoitella elämän wihureissa, joka kaataa heidän purtensa tai ainakin antaa heille wiimeiseen saakka työtä koettaessaan pelastaa itseään. Ystävämme Christensen woi kai puhua jotain tästä wiimeisestä. . .“

„Hywä!“

„. . .Alussa kulki hänen aluksensa tasaisesti — hänhän oli yksin — waara ei ollut niin suuri, waikka hän joskus laskikin täysin purjein. Mutta sitten tuumi hän kuten niin moni muu, että oli suloisempaa olla kahden aluksessa, ja nähdessään kerran kiikarillaan siewän tyttösen, laski hän tätä kohden ja sanoi: „Tahdotteko tulla purjehtimaan kanssani, pikku neiti! . . .“

„Brawo!“

„Hän puhuu hywin!“

„. . .Ja niin lähti tyttö mukaan! Siten oli weneessä jo kaksi. Mutta missä noin on kaksi, siihen ilmestyy pian useampia. . .“

„Hywä!“

„Hahahaha!“

„. . .Ja mitä useampia niitä tulee, sitä waikeamaksi käy wälttää kareja. Tuli yksi, tuli toinen, tuli kolmas, jo neljäskin ja kaikki wain tyttölapsia . . .“

„Hahaha! — paljaita tyttäriä!“

„. . .Christensen olisi jo mielellään tahtonut saada renkipojan, mutta hän ei uskaltanut tehdä useampaa koetusta ja siis sanoi hän: „Kuulehan, mamma! Emmekö jo tyydy näihin, mitkä meillä owat?“ ja hänellä olikin niissä kylliksi työtä. Hän työskenteli wäsymätömästi, naulautui melkein tuoliinsa ja teki kaiken wain heidän hywäkseen. Tuskin ehti hän näkemään auringon nousua ja laskua, wielä wähemmin seuraamaan päiwän tapahtumia ympärillään. Hänellä ei ollut aikaa astua ulos näkemään elämää siellä — siksi jäi hän „wanhan kansan mieheksi“ wanhoine katsantokantoinen. Mutta moitteeton perheen pää on hän ollut, hywä awiomies ja rakastettava isä, ja sen tähden sanottakoon nyt hänelle siitä kiitokset, niin niiltä, jotka owat seisseet häntä lähellä kuin niiltäkin jotka owat olleet kauempana. Yhteinen toiwomme on siis, että kauan saamme pitää häntä keskellämme. Eläköön hän, eläköön!“

Kilistettiin laseja ja huudettiin eläköötä. Rouwa

Christensen pyyhkäsi kiireesti poskelle tipahtaneet kyynelpisarat hihaansa. Kirjansitoja alotti wanhan wirtensä: „Se on todellakin Christensenille kunniaksi“, ja toiset säestivät mukana.

„Kiitos Petersen“, sanoi rouwa Christensen kilistään hänen kanssaan. „Nyt täytyy sinun kiittää parilla sanalla, isä!“

„Ei, se ei kuulu minun tehtävääni!“

„Isähän woi wain sanoa korkeintaan jotain tällaista: Herra Petersenille kiitokset somasta puheesta, joka aina on olewa meidän rakkaassa muistossamme“, nauroi Thora.

„Samaten pitäisi myös kiittää herra Nielsenä somasta puheestaan“, lisäsi kirjansitoja hymyillen.

Christen nousi hitaasti ja tyhjennettyään lasinsa alkoi hieman tawaillen:

„Minä kiitän teitä kaikkia yhteisesti. . . Tämä on yksi paraita päiwiäni, kun nyt näen tyttäreni näin koristeltuna. . . kukilla ja morsiuspuwullaan. . . Ja kun niin ajattelen aikaa, jolloin hän oli pieni lapsi wielä ja teki pahojaan, mättäen lestini uuniin palamaan. . . niin woin sanoa todellakin, että tämä päiwä on paras, mitä minulla on ollut. . . ja äidillä myöskin. . . Hän-

hän oli ensimmäinen lapsemme . . . Minä olen koko ajan pitänyt kovin paljon hänestä . . .“

Tässä täytyi Christensenin lewätä hetkisen; tunteensa saivat wallan hänessä. Hänen yksinkertaisen sydämelliset sanansa oliwat tehneet sywän vaikutuksen kuulijoihin. Kaikki katsoiwat häneen, useimmat silmät kosteina, pari hänen tytärtään koetti turhaan taistella itkua vastaan.

„Hän sai tehdä minulle niin paljon wastuksia kuin tahtoi . . . ollessaan pieni“, alkoi Christensen taas. „Minä en woinut olla wihainen hänelle . . . Kun hän katsoi minuun suurine ruskeine silmineen, joita hän ei ole saanut enemmän äidiltään kuin minultakaan, en woinut torua häntä enkä lyödä. Minä luulen, että ne silmät suojelewat häntä elämän taipaleella . . . ei kukaan woi saattaa hänelle surua nähdessään tuon silmäparin . . . Minä toiwon, että kaikki tulisi hänelle hyväksi . . . Tahdotteko te kilistää kanssani siinä tarkoituksessa?“

Huutojen ja kilinäin lakattua ja tyhjennettyä lasit, sanoi rouwa Christensen kuiwaten sormillaan silmiin:

„Ja sittenkin sanoo isä, ettei hän osaa puhua!“

„Niin, sitä istun tässä itsekin ihmettelemässä!“ sanoi Christensen hymyillen.

Kun lasit uudelleen oliwat täytetty, helisytti sulhasen työtoweri Peter Steen weitsellä lasinsa kuwetta.

„Suotanee minunkin sanoa pari sanaa“, sanoi hän. „Towerit owat walinneet minut tuomaan heidän terweisensä ja onnentoiwotuksensa Christian Hansenille ja hänen nuorelle puolisolleen. Christian Hansen on aina ollut luotettava toweri, hän ei ole koskaan wäsynyt kun on ollut kysymyksessä ammattikunnan harrastukset, hän ei koskaan ole ollut ojentamatta tarpeessa olewalle towerille auttawaa kättä. Sentähden on towerinsa aina pitäneet häntä kunnan miehenä ja towerina, ja se on parasta, mitä woidaan sanoa työmiehestä. Sen owat towerit pyytäneet minun sanomaan täällä. Pyydän sentähden teitä kaikkia tyhjentämään kanssani lasinne ja yhtymään eläköönhuutoon wanhalle työtowerilleni ja ystäwälleni sekä hänen nuorelle waimolleen. Eläköön!“

„Hurraa—a—h!“

Huudoista ei tahtonut tulla loppua. Yhä uudelleen ja uudelleen alotti joku eläköön-huudon, ja usea malja juotiin nuoren parin kunniaksi.

Christian Hansen oli hywin liikutettu kun hän tyhjennettyään ja uudelleen täytettyään lasinsa, nousi ja sanoi:

„Minä kiitän hyvää ystävääni Peter Steeniä kauneista sanoistaan ja terweisistään työtowereiltani. Olen aina tahtowa toimia siten kuten toweruus waaatii. Ja minä pidän ammatistani. Aina olen tuntenut itseni ylpeäksi kuuluessani tähän wanhaan, kunnialliseen puusepän ammattikuntaan.

„Oikein!“

Wasikkapaisti ja alkuruuat oli jo syöty ja käytiin käsiksi jälkiruokiin.

Kirjaltaja Nielsen oli kauan istunut miettiwän näköisenä tuolillaan nojaten kyynärpäällä pöytään. Woi huomata uuden puheen olewan tulossa. Wihdoin kohosi hän seisaalleen. Hän tahtoi mielellään kohottaa maljan Christensenin tyttärille. Oli sanottu, että Christensenillä oli ainoastaan tyttäriä, kuten olisiwat naiset joitakin kummallisia, onnettomuutta tuottawia olentoja. Mutta Christensen oli warmaan iloinen pikku tytöistään, waikkakin hän mielellään olisi tahtonut omistaa pojan niiden lisäksi. Saakoon hän aina iloa tyttäristään!

Puhe otettiin meluawilla suosionosoituksilla vastaan. Kirjansitoja oli todella ylpeä pojastaan.

„Nuo kirjaltajat owat sellaisia puolittaisia ylioppilaita“, kuiskasi hän Peter Steenille. „He lukewat paljon enemmän kuin mitkään muut ihmiset“.

Oli jo aika nousta päydästä ja kiittää ruuasta, jonka tehtyä siirryttiin taas Christensenin huoneeseen.

Peterseniä pyydettiin nyt esittämään jotain.

„No, mitä sitten?“ kysäsi näyttelijä.

„Waikkapa joku hauska laulu“.

„Hauska laulu!“ toisti Petersen. „No hyvä!“ Hän wetäisi kädellään tukkaansa ja lauloi keweä- ja kunnissäweleisen talonpoikaislaulun eräästä näytelmä-kappaleesta, johon hän oli sen sowittanut.

Hywähuutojen tauottua sanoi kirjansitoja:

„Tämän laulun olette te warmaan tehneet itsestänne“.

Petersen hymyili ja pyöritti päätään kieltävästi.

„Minuun se ei sowi. Woinen joskus olla niin herkkä, mutta yleensä en anna tyttöjen walloittaa pienintäkään soppea itsessäni. . .“

„No — no!“

„Kautta kunniani! Enhän selwin järin anna itseni

wangiksi“.

Iloisesti lasketteli hän leikkiä häävieraiden kanssa. Mieliä kohosi kohoamistaan. Petersen olikin wäsymätön; hän esiintyi sekä koomikkona, romanssinlaulajana että runonlausujana.

Iloisuuden ollessa korkeimmillaan lähti morsiuspari huomaamatta kotiinsa. Heillä olikin pitkä matka ajettawana — Udestakaupungista aina Fredriksbergin läheisyyteen. Wihdoin pysähtiwät waunut. He oliwat kotonaan. Ja mennessään rappuja ylös — he asuiwat yläkerroksissa — kuuliwat he waunujen wieriwän pois, ja wihdoin heikkeni niiden kalina etäisyyteen. Kuutamoilta oli äänetön ja hiljainen. Heidän ei tarwinnut edes sytyttää lamppua. Uudet huonekalut tuossa pienessä huoneessa ja kattolamppu loistiwat kuunwalossa. Waimo laski saalin, morsius- ja muut kukat, jotka oli saanut kotoaan, pöydälle ja asettui akkunan ääreen. Mies weti tuolin hänen wiereensä ja istuutui hänkin. Hän otti waimonsa kädet käsiinsä ja katsoi häneen sanomatta mitään. Waimo hymyili ja katseli sitten waloisaa, loistawaa syyskuuntaiwasta.

„Nyt olemme siis kotona“, sanoi mies. „Tiedätkö mikä näyttää minusta niin hywältä? . . . Se, mitä isä-

si sanoi sinun silmistäsi. . . Samaa olen itsekin ajatellut. . . Sinä voit katsoa jotakin kuten awuton lintu. . . Joka kerta kun olen saattanut sinulle surua, olen itsekin käynyt surulliseksi. . . Minä tahdon wasta olla hywä sinua kohtaan“.

Waimo nousi, kiersi kätensä hänen kaulaansa ja suuteli häntä.

„Minä uskon, että sinä tahdot“, sanoi hän.

Hän alkoi irrottaa seppelettä päästään ja riisua morsiuspukua. Mies jäi istumaan paikalleen ja katseli, katseli häntä. Sitten meni waimo pieneen makuukamariin. Wapauduttuaan pitkästä, maata laahaawasta morsiushameestaan walmisti hän wuoteen. Sitten palasi hän kohtusillaan ja paljain käsiwarsin akkunan luo, jossa oli istunut.

„Todella hauska mies, tuo Petersen“, sanoi Hanna.

„On!“

„Minä luulen, että Thora pitää hänestä.“

„Kyllä, mutta siitä ei hänelle ole isoakaan apua. Hän ei huoli Thorasta.“

„Niin onkin ehkä paras“, sanoi Hanna.

„No, sitä ei woi koskaan tietää“, wastasi hän hiitaasti.

„Ei, sitä ei woi koskaan tietää“, sanoi toinen.

Mies waipui hetkeksi ajatuksiinsa.

„Sinun on todella ollut hyvä“, sanoi hän, „parempi kuin sisaresi, joka on kotona. Konsulitar oli hyvä sinulle. Sinä olet elänyt hywin, olet woinut kulkea kelwollisesti puettuna, kumpa et koskaan tulisi walittamaan. . .“

Waimo istahti hänen polwelleen, kiersi kätensä hänen kaulaansa ja painoi hänen päänsä omaa rintaansa wasten.

„Älä ajattele sellaista!“ sanoi hän. „Olemmehan wapaita! Sinä olet sanonut, että tahdot olla hyvä minulle, eikähän minulla silloin ole mistä walittaa.“

II.

Uni ja todellisuus.

Petersen loikoi sohwalla lukien osaansa kappaleessa.

Hän oli wuokrannut kalustetun huoneen eräältä leskeltä Werterbron syrjäkadulla. Se oli yläkerroksessa, mutta niin olikin sieltä loistawa näköala lähiseuduille, näkipä hywin kauaskin. Huone oli yksinkertainen, mutta siewä ja puhdas, ja Petersen oli auttanut saadakseen sen mitä hauskimpaan kuntoon. Waatekaapin yläpuolelle oli hän asettanut suuren peilin kaswonmaalaustarpeineen, korkea huopahattu ja olkihattu, kaksi hattuaskia, toinen täynnä partoja ja perukkeja. Alhaalla lattialla kaapin ja sohwan wälissä oli pari pitkäwartisia, keltasia ratsastussaappaita, yhdet laakerinahkaset kengät ja yhdet sandalit. Sohwan toisella puolen oli suuri ruskeaksi maalattu puukirstu, rautaisine kädensijoineen kummassakin päässä täynnä paperilappuja, ja erilaisia rautatie- ja höyrylaiwakulkuwuoroaikatauluja. Kirstun päällä oli sampanjakori. Kaakeliuunin puoleisella seinällä riippui naulasta suuri kirjawa waatesäiliö, tawallisesti tyhjä,

mutta „jota voitiin kyllä tarwita näytelmäkappaleis-
sa“, kuten Petersenin oli tapana sanoa.

Petersen makasi sohwalla kääriytyneenä wan-
haan teatteriwiittaansa, iso kaulaliina kaulassa. Oli
nimittäin alkanut käydä kylmähköksi. Olikin kes-
kiwälillä lokakuuta, ja Petersenillä ei ollut koskaan
tapana lämmittää kaakeliuunia. Pakkasen kukittaes-
sa hänen ikkunaruutujaan, jäi hän makaamaan wuo-
teelleen kunnes tuli nälkä; silloin lähti hän ruoka-
paikkaan jos hänellä oli rahaa, jolloin meni hän „wii-
siitille“; hän ei ollut herkuttelija, hän woi elää hywin
wähällä, ja hän oli oppinut näkemään nälkää.

Petersen antoi kätensä, jossa oli pitänyt rallia
lukiessaan, waipua alas siwulle. Hän puhalsi mah-
tawan sawupilwen ilmoille pitkästä piipustaan, sen
jälkeen toisen ja wielä sen jälkeen yhden. Hän kään-
tyi selälleen ja alkoi katsella sawupilwiä, jotka toi-
siaan takaa-ajellen kierteliwät ilmassa kadoten wii-
mein näkywistä. Sitten waipui hän ajatuksiinsa. Sel-
lainen oli hänen tapansa. Lukiessaan ralleja sekottui
hänen ajatuksiinsa muita asioita, muistoja entisiltä
ajoilta ja silloin laski hän mielellään ajatuksiansa il-
moille lyhyillä hymähdyksillä ja sanoilla, kuten: „Pa-

rasta onkin“, „joutawia“, „njaa-a“, „hm!“ ja senkaltaisilla.

Hän wietti todellakin kummallista elämää, jouduttuaan „taiteilijauralle“. Hän oli ennen konttoristi, mutta kuten niin monet nuoret miehet oli hänkin näytellyt taiteenharrastajaa — ja onnistunut. Siten oli kun hän eräänä päivänä sai kirjeen eräältä ystäwältään maaseutunäyttelijältä, joka alkoi pyytämällä anteeksi, ettei hänellä ollut 8 äyriä ostaakseen postimerkin. Petersen saisi paikan seurueessa.

Näyttelijä! . . . Päästä matkustelemaan! . . . Hän muuttolinnun luonteineen, hän saisi maikata wapaudessa, nähdä tuntematonta, uutta, silloin woi hän heti pelastaa itsensä siltä kaltewalta pinnalta, jolla oli! Päätetty ja tehty. Heti kun woi, matkusti hän määräpaikkaan, esiintyen parin päivän kuluttua Hans Faaborgina „Dyreke“-kappaleessa.

Oli todella kummallista, että hänen ensimmäinen esiintymisensä oli roiston osassa, tuumi hän; se ei ollut warmasti hänen alansa. Hän ei wielä tietänyt, että pienissä teattereissa ei wälitetä lainkaan ajasta ja alasta, — johtaja oli määrännyt osan hänelle ennenkuin oli edes häntä nähnytkään. Ja hän tutki sitä ku-

ten näyttelijä, joka rakastaa taidettaan; hän kävi läpi kaiken, minkä wain sai irti Hans Faaborgista, eikä se ollut paljon. Kappaleessa kuwattiin hänet pahaksi ja juonikkaaksi, jonka koetti lumota, tawattiin petoksesta ja hirtettiin: sitten otettiin se alas hirsipuusta ja haudattiin kristittyyn maahan. Siinä oli ihminen, joka muistutti Peterseniä niin wähän kuin mahdollista. Mutta hän luki osansa loppuun, ja niin tuli ilta.

Kummallinen ilta! Siitä silmänräpäyksestä saakka, jolloin hän kulissien takaa astui näyttämölle, ei hän ollut oma itsensä, hän oli wiekas, luihu kirjurin, tuo petollinen petkuttaja. Hän ei kuunnellut kuiskaajaa. Ja heittäytyessään maahan isäntänsä jalkojen juureen tuli „armo!“ kuin todellisessa hädässä paratuksena hänen suustansa, ja hän kuuli katsomolta äänen kuten tuhat huokausta olisi yhtynyt yhdeksi, ja sitten sekalaisia äännähdyksiä . . .

Hän ei kysellyt mitään towereiltaan wapauttaessaan itseään kaswomaalauksesta ja punertawasta peruukista. Sitten asteli hän reippaasti kotiinsa Rawintolapuistoon, jossa hän asui, heittäytyi selälleen sohwalle, jalat ristissä, piippu hampaissa ja tuijottaen ilmaan kuten nyt. Hän oli elänyt Faaborgin elämää,

seurannut hänen luonnettaan, ajatuksiaan, mitä voi hän enemmän. Hän ei tahtonut udella mitään, hän ei pelännyt saawansa kunnollista vastausta. „Te ette näytelleet siten kuten maaseudulla tawallisesti se tehdään!“ sanoi johtaja seuraawana päiwänä teatterilla.

„Oliko se luonnoton?“

„No, sittenpä hän näemme mitä lehti sanoo illalla.“

Illalla oli lehdessä arwostelu. Siinä kehoitettiin häntä pyrkimään hillitympään työhön näyttelemisesseen. Oikeastaan ei muuta sanottu hänestä koko tuossa pitkässä kirjoituksessa. Se sai hänet jonkunwerran alakuloiseksi, eikä hän puhunut siitä mitään, hän etsi yksinäisyyttä, josta hän piti ollessaan siinä mielentilassa. Hän lähti käwelemään maalaistielle, joka wei Horsensiin. Kuu kuumotti taiwaalla ja syystuuli suhisi metsässä, jonka läpi hän kulki. Wähitellen, erä eräälläan haihtui hänen raskas mielialansa.

Tästä lähin näyttelisi hän hillitysti, näyttelipä sitten pila- tai murhenäytelmässä.

Teatterielämä ei tullut siksi miksi hän sen oli ajatellut. Uni oli paljon kauniimpi kuin todellisuus; mutta kun hän oli nyt kerran joutunut sille alalle, niin jäi-

si hän puoleksi vuotta.

Tulla tunnetuksi, puheenalaiseksi henkilöksi, saada osakseen kukkia ja juhlallisuuksia, niin oli hän ajatellut; todellisuudessa kuiwettui se siihen jos sai wuoteen ja ruokaa welaksi kunnes näytös oli mennyt ja tulot jaettu.

Hän huokasi ajatuksissaan ajatellessaan tätä vaikeaa aikaa, joka wieläkään ei ollut ohi. Siitä saakka kun hän tuli taiteilijaksi, oli hän koko ajan ollut perin köyhä, yhtä köyhä kuin ystäwänsä, joka wiekotteli hänet taiteilijauralle kirjeellään, johon ei ollut kannattanut panna postimerkkiä.

Kaiken lisäksi oli hän kyllästynyt kuljeksijan elämäänsä, nyt oli hänellä kaikki yhdentekewää: hän kirjotteli tilapäis-runoja parista kruunusta, maskeerasi kaikenlaisia esiintyjiä, awusti ihmisiä yleisessä poliisioikeudessa, hankki uutisia lehdille ja näytteli kaiken lisäksi pienen seurueensa kanssa, johon kuului paikattomia näyttelijöitä ja lausujia, huwinäytelmiä Lyngby'ssä, Horsholmassa, Slostrupp'issa, Dragor'issa ja muissa pienissä Kööpenhaminan lähiseudun kylissä. Sunnuntaina oli hänen näyteltävä Rodessa; sitä warten juuri makasi hän nyt sohwalla

ja luki wanhan alapäällismiehen osaa „Serkku Lat-
ta“-kappaleessa.

Niin, kummallista oli elämä, jota hän vietti. Toiweet oliwat särkyneet, mutta hän ei ottanut sitä kowin wakawalta kannalta. Kerran oli kumminkin hänessä herännyt epäily, etteikö häntä sittenkin olisi wedellyt paremmin jollei heti olisi jättänyt alaa. Mutta nyt oli liian myöhäistä, hän oli nyt ehtinyt neljänkymmenen wuotiaaksi, ja kipinä oli sammunut.

Hänen ajatuksensa häiriytyiwät, sillä owikelloa soitettiin. Hän käänsi päätään ja katsoi owelle. Hän kuuli emännän aukasewan owen ja puhuwan eteissä naisäänen kanssa. Kas, sehän oli Fanny, suutari Christensenin nuorin tytär.

Petersen kohosi puoleksi ylös sohwalta ja ojensi hänelle kätensä. Hän istuutui tuolille akkunan ääreen. Hän oli hywästi pukeutunut ja näytti tyytywäiseltä.

„Olen nyt puhunut Kasinon johtajan kanssa“, sanoi hän.

Petersen nousi sohwalta. Hän katsoi tyytymättömänä ja kysywän näkösenä tyttöön.

„No, ja mitä aiot sillä?“

„Luen osan ja saan sitte antaa koenäytökseni.“

„Sinähän olet hullu! Minä luulin, että olisit jättänyt nuo oikut, johon sinua kehotti jo kokemuksesi oppilaskoulusta.“

Tyttö ei wastannut. Hän istui kädet sylissä ja katsoi ulos akkunasta. Hän oli kyllä edellisenä kesänä, jolloin otettiin oppilaita kuninkaalliseen teatterikouluun, lukenut Trinen osan „Aprillinarreissa“.

„Mutta siitähän on jo kokonainen vuosi“, wastasi hän wihdoin hiljaisella äänellä katsomatta Peterseeniin.

„Niin, sinä tahdot tehdä uuden koetuksen joka vuosi! Kuninkaallinen Kasino-warietee. No, woihan sinulle lopuksi onnistua päästä kiertäväksi näyttelijättäreksi!“

„Enkö ole kylliksi hywä siksi?“ kysyi tyttö ja katsoi häntä kummallisen surumielisesti.

„Kyllä, jumala tietäköön, sinä olet!“ wastasi hän äkillisellä lämmöllä äänessään; „mutta se ei ole sinun alas. Ja päästäksesi siksi ei sinun tarwitse tehdä kaikkia näitä walmistautumisia. Kasinoon sinä et tule — ehkä puwuston laittajaksi tai stadistiksi. Sinulla on hieman lauluääntä, mutta sinä et ymmärrä

kehittää sitä. Puhua et woi niinkään, etkä sinä osaa käyttäytyä, sinulla ei ole mitään esiintymismuotoja, sinun täytyist ensin opetella puhumaan ja käymään, etkä sittenkään olisi päässyt kylliksi pitkälle; sinulla ei ole tarwittawaa käsitystä. Ainoa edellytys, joka sinulla on näyttämölle, on halusi, ja se woi kadota äkkiä kuin tuhka tuuleen. Tosin menee näyttämöllemme moni, jolla sitä ei ole ollutkaan! mutta se ei ole mikään hywä puoli heissä.“

„Sehän on heidän wikansa, minulla on halua siihen“, wastasi tyttö silmät wesissä.

„No, mene sitten — ikäwä kyllä. Mutta jos en olisi tietänyt, mitä saat kärsiä näyttelemisestä kapakoissa ja tanssisaleissa maaseuduilla, niin olisit sinä kyllä saanut minun puolestani jäädä rauhaan. Sisareni on paljon wiisaampi, ja hän on kuitenkin yhtä paljon ollut mukana.“

„Thora ei usko woiwansa päästä teatteriin.“

„Ei, sitä en minäkään usko, mutta miksi sanot, että sinä nait?“

„He owat sanoneet, että minä näyttelen hywin.“

„Niin, ja talonpojat owat kuten he hullaantuneina kaikkialla sinua ylistämässä. Niin kauan kuin si-

nua ilahduttaa olla noiden kylien primadonnana, annan tyytyväisyydellä hyväksymiseni, mutta niin pian kuin yrität kohota korkeammalle, tahdon huoltaen huutaa sinulle: Ole warowainen, sinä putoat!“

„Eihän se ole wahingoksi, että harjottelen yhden näytäntökauden maaseutuseurueessa. Jos tunnen itseni tyytymättömäksi siihen, woinhan jättää sen.“

„Emme woi nähdä nyt, mitä se woi wahingoittaa, eikä ole lainkaan niin helppoa kuin luulet, palata siltä tieltä, kun siihen kyllästyään, ja se totta totisesti, tapahtuu pian! Ja, pikku Fanny, eihän isäsikään lupaa sinua matkustelemaan niin kauan kuin hän jaksaa pitää sinusta huolta, ja nyt olet sinä et enempää kuin seitsemäntoista wuotias“.

Hän nousi sohwalta ja asteli edestakaisin lattialla kädet housuntaskuissa. Sitten pysähtyi hän hänen eteensä.

„Uskotko sinä todellakin, että tuo maaseututeatterielämä on niin miellyttävää nuorelle tytölle?“

„Yhden wuoden woin kyllä sitä koetella!“

„Yhden wuoden! Hullutusta! Katsohan naineita maaseutunäyttelijöitä, jotka matkustawat yhdessä, kodittomina, joiden lapset owat eri kaupungeissa, eri

henkilöiden hoidettawina; onko tuo päämäärä, jota maksaa waiwaa ajaa takaa?”

„En ajakaan sitä takaa!”

„Et! sinä luulet oppiwasi taiteen matkustettua-si yhden näytäntökauden maaseutunäyttelijättärenä! Et ymmärrä, mitä puhut. Jos opit jotain, on sinun opetettawa se itse itsellesi. Sinä saat harjotuksissa tietää, että sinun on tultawa siitä owesta ja mentävä tuosta ulos. Siinä on kaikki näyttämöwalmistus, mitä minä olen nähnyt niillä maaseutunäyttämöillä, joihin minä olen kuulunut. Siellä ei ole ketään, joka huolisi opettaa sinua lausumaan repliikkisi tai ymmärtämään liikkeen, jonka teet, eikä siellä ehkä olekaan ketään joka sen kykenisi. Siinä seurueessa, johon minä wiimeksi kuuluin, kuulin eräänä päivänä erään näyttelijättären kysywän kuiskaajalta, eikö tämä woi-si kowentaa ääntänsä sanoessaan hänelle repliikkiä, jotta hän woi-si sen kuulla ja tietää täytyikö hänen se sanoa. Luuletko sinä, että hänellä oli halua näytellä?”

„En, mutta eiwät toki kaikki ole sellaisia?”

„Ei, löytyy joukossa taiteen lempilapsia, noita, jotka owat saaneet kaikki mahdollisuudet menestyäkseen, mutta niihin et kuulu sinä enkä minä, pikku

Fanny.“

„Sitä en kuwittelekaan. Mutta te!“ Hän katsoi hänen täyteläisiin, hieman punertaviin, parrattomiin kaswoihinsa ja taiteilijahiuksiinsa.

„Jokainenhan voi sanoa, että te olette näyttelijä. Palkintoa emme koskaan saa yhtä pian. On hywin mahdollista, että teille on tehty wääryyttä.“

„Saadessasi suuren kirjeen teatterinjohtajalta, jossa tämä walitti täytywänsä ilmottaa sinulle, ettet ollut tullut otetuksi teatterikouluun, purskahdit sinä itkemään, ja luulit, että sinulle oli tehty werinen wääryys; kun nuori kirjailija saa käsikirjotuksensa käyttämättömänä takaisin, suree hän kokonaisen wiikon ja luulee, että häntä on wäärin arwosteltu. Todellisuudessa ei ole suurtakaan wahinkoa waikkei sitä ole otettuakaan vastaan, kaikkein wähimmin näytelmätaiteelle ja runoudelle, eikä Tanska warmasti ole kadottanut mitään näyttelijää minussa.“

„Ei ollut kuitenkaan warmaa, etten olisi sattunut pääsemään teatterikouluun.“

„Wasta sitten kun kaikki puheeni eiwät auttaneet, aloin käydä kanssasi läpi tuon osan. Minun aikani ei ole niin kallista, sillä oli kowin wähän merkitystä, jos

menetin neljäntoista päivän ajan tutkimalla, asua sinun kanssasi. Ja minä ajattelin, että kun vihdoinkin tulet täysin selville, ettet ole syntynyt näyttelijättäreksi, niin jättäisit itsesi rauhaan. Kun olit saanut osasi valmiiksi, aloin minä jo warmasti epäillä; ja kuitenkin olit ollut niin opinhaluinen kuin olla woi, ja päivänä, jolloin sinun tuli kokeilla, olin minä yhtä jännittynyt kuin olisi se ollut oman tyttäreni asia.“

„Niin, silloin näitte te! Minä en itse ollut kowinkaan rauhaton. Wapisin kyllä wähän kysyessäni owenwartistalta mistä woisin päästä sinne, ja hänen johtaessaan minut ylös pitkiä rappuja pieneen huoneeseen, missä seisoi pari jo ennakolta. Mutta tultuani teatteriin, en ollut enään peloissani. Ajattelin, ettei tuo nuori mies, joka näytteli Hans Mortensenin osaa, näyttelyt puoleksikaan niin hywin kuin maaseudulla on näytelty. Ja kun sitten sanottiin, että riittää ja että saisin sitten lähempiä tietoja, uskoin warmasti, että olin hywäksytytty, muutoinhan olisi päinwastainen sanottu minulle samassa kiusaamatta minua tietämättömydessä kahta wiikkoa.“

Petersen hymyili.

„Kun sitten sait tiedon, olisi pitänyt olla tyytywäi-

nen. Mutta sinä et ehkä uskonut, että ne näyttelijät, jotka istuivat kaisomassa näytöstäsi, olisivat ymmärtäneet näytelmätaidetta? Mikä kirja se on?”

Tyttö ojensi hänelle keltakantisen kirjan.

„Ylhäisiä ja Alhaisia! Miina Tokkerupin osaako sinä aiot näytellä?”

„Jos te waan tahdotte lukea sen kanssani en koskaan enään tulisi pyytämään teiltä mitään. Ja jos nytkään ei onnista, lupaan warmasti jättää teatterin ajatteleminenkin.“

„Tämä ei ole hullumpi osa. Sinun tulee ottaa siitä kiinni. Sinun täytyy luultawasti tehdä se hieman yksinkertaisemmaksi, mutta minähän woin käydä sen sinun kanssasi läwitse.“

„Joku soittaa!”

„Ei se ole minulle!”

Hetkisen perästä awasi Petersenin emännöitsijä owen, ja he kuuliwat hänen puhuwan naishenkilön kanssa.

„Se on Thora!” parahti Fanny ja hyppäsi pystyyn Hän meni owelle ja kuunteli.

„Meneekö hän tasaisin?”

„Siltä kuulostaa,” wastasi Petersen iloisesti.

„Hän menee sentähden, että rwa Poulsen on sanonut minun olewan täällä. Riennän hänen jälkeensä! Hyvästi! Tuletko pian meille?“

Fanny tawotti sisarensa portailla.

„Miksi et tullut sisään?“

„En, eihän sitä tiedä jos tulee sopimattomaan aikaan.“

„Miksi puhut noin? Sinä loukkaat minua! Mutta jos tahdot puhua Petersenin kanssa, niin mene takaisin. Minä lähden kotiin.“

„Sinä et saa sanoa kotona, että olet puhunut minun kanssani. Menen ehkä täältä Marian luo.“

„Ei!“ wastasi Fanny juostessaan alas portaita samalla kun Thora astui sisään owesta, jonka Fanny on jättänyt auki.

Petersen katsoi häneen hieman kysyvästi.

„Ah... niin... minä olin niin hurjalla päällä, ja pyysin jos saisin mennä kotiin“.

„Mistä sitten sellaisen pään sait?“

„En mistään asiasta; se on jotain, joka syntyy itsestään, joka herää kun tulen ulos ja juttelen jonkun kanssa. Oh, minulla olisi halua jollain oikein hurjalla tawalla ilahduttaa itseäni!“

Hän heittäytyi sohvalle, päästi hatun päästään ja wiskasi sen pöydälle.

Petersen seiso i akkunan edessä ja katseli häntä iwallisesti hymyillen polttaessaan pitkää piippuaan.

„Waarallista lystiä!“ sanoi hän, ja katsoessaan ruhapussiinsa, jatkoi:

„Missä luulet meidän woiwan ilohduttaa itseämme kruunulla ja 7:llä äyrillä?“

„Minä toiwaisin, että minulla olisi paljon rahaa, oikein paljon, ja ettei sinulla olisi penniäkään. Silloin saisin antaa sinulle rahani. Olisipa minulla nyt kymmenen tuhatta, tahtoisitko sitten mennä kanssani naimisiin?“ kysyi Thora.

„Sellaiseen kosintaan . . .“

„Ah!“

„. . . en minä woi wastata heti, minun täytyy ajatella . . .“

„Ah, siksi olet waiti! No niin. Mutta kymmenen tuhatta, eikö siinä ole paljon rahaa — mitä?“

„Onpa kyllä. Sillä waisin hywin elää kymmenen wuona.“

„Mutta jos nyt . . .“

„Jos sinä eläisit mukana, olisivat ne lopussa nel-

jässä vuodessa.“

„Neljä vuotta. Se ei todellakaan ole paljon.“

„Ei, jos sitten kuoltaisiin!“

„Minä en voi kestää ajattelua kuolemasta. En jaksa käsittää, miten Johanna voi sietää elämäänsä. Hän tietää, että hänellä ei ole monta vuotta jälellä. Olisinpa minä hänen siassaan, enpä tahtoisikaan istua siten koko päivää ja ommella koneella. Tahtoisin huwitella“.

„Oikein hurjasti?“

„Niin, niin tahtoisin! Hän ei huolehdi huwituksestaan; hän käy vaan teatterissa, ja niin on hän tyytyväinen. Ei, jos minun täytyisi kuolla, niin tahtoisin ainakin kuolla tietäen, että olen elänyt. Mutta kauheata on tieto, että täytyy kuolla! Ja sitten kallistumme me eräänä päivänä ja tulemme jäykiksi! — Mitä oli Fanny täällä?“

„Hän tahtoo taaskin koettaa teatteriin pääsyä, ja pyysi sentähden minua lukemaan hänen kanssaan hänen osansa“.

„Tulisiko hänen sitten taas joka päivä käydä täällä kuukauden ajan?“

„Niin, en totta wie ole olewa sitä vastaan.“

„Et, sen uskon kylläkin hywin“.

„Näet siis, miten huolettomasti voit tulla luokseni; minä olen tuollainen ajattelewa wanha kuusi.“

„Sinä et ole wanha!“

„Kun sinä synnyit, olin minä yhdentoista wuotias!“

„Niin, mitä sitten, nyt olemme samanikäisiä. Mutta sinä katsot minua pikkutytöksi. Kaiken, mitä sanon, lyöt sinä leikiksi. Mutta yhtäkaikki woin wallan hywin kestää puhumista kanssasi. Kuulehan, lähde mukaani Marian luo!“

„Maksaisikohan?“

„Miksei? Et ole ollut siellä kertaakaan häiden jälkeen.“

„Niin, mutta siitä on heille waan menoja, ja waroja heillä on warmasti hywin wähän“.

„Oh, hänellähän on työtä. Kahden sellaisen ihmisen täytyy kyllä selwiytyä“.

Petersen oli pian walmis. Joskin hänen takkinsa oli hieman kulunut, hänen housunsa wähän rikki lahkeensuista, oliwat hänen korkea hattunsa ja hänen kenkänsä hywässä kunnossa ja hänen kauluksensa ja käsineensä moitteettomat.

Thora pisti pienen kätensä hänen käsiwarteensa ja astui puhellen hänen rinnallaan Fredriksbergiin.

Maria otti heidät ystävällisesti vastaan. Hänen kaksi pientä huonettaan näyttiwät niin somilta hämärässä, eikä kestänyt kauan ennenkuin istuttiin walmistuwan kahwin woimakkaassa tuoksussa.

Molempien sisarusten silmänräpäykseksi jäädessä kahden keittiöön, sanoi Maria:

„Etkö woisi lainata minulle 25 äyriä, Thora, niin woisin mennä hakemaan wienerleipiä; nyt on wiikon loppupuoli ja rahani owat lopussa.“

„En, mutta odotahan!“

Thora riensi Petersenin luo.

„Lainaa minulle 25 äyriä.“

Petersen antoi hänelle kruunun.

Thoran ollessa alhaalla leipää noutamassa, sanoi Petersen:

„No, pikku rouwa Fanny, sanokaahan minulle, miltä tuntuu olla naimisissa?“

„Niin“, wastasi Maria hieman hidastellen, „minä olen kyllä hywin iloinen, waikka wain sitä peittää. Mutta meillä on paljon selwiteltävää. Hansenillahan ei ole mikään huono paikka, eikä hän kuluta montaa-

kaan penniä itse; mutta kun meidän täytyy antaa joka viikko neljä kruunua talonisännälle ja saman weran puusepälle huonekaluista, niin ei jää paljoakaan minulle elämistämme warten. Mutta se menee kyllä hywin. Huolehdin aina että löytyy jotain Hansille. Illalla on minulla wähän eilistä soppaa hänelle. Hän ei tule päiwällisille kotiin, ja niin sanon hänelle, että olen jo syönyt; kun on nälkä, on hywin edullista syödä palanen woileipää sen sammuttamiseksi. Puusepälle menewät maksut oliwat kylläkin yllätys minulle, minä luulin, että Hans oli maksanut huonekalut ennenkuin menimme naimisiin. Luulin sen warmasti, sillä jos olisin sen tehnyt, niin olisin mielummin tahtonut odottaa vielä yhden vuoden. Minullahan oli oikein hywä siellä, missä olin. Mutta minusta näyttää, että on kowin waarallista ottaa huonekaluja sillä kaupalla. Me olemme maksaneet kuusikymmentä kruunua, neljäkymmentä niistä oli Hans maksanut ennen naimistamme; mutta jos Hansin täytyisi joksikin aikaa jäädä työstä pois, sekin woi helposti tapahtua hänen alallaan, emmekä woi maksaa yhteen kuukauteen, niin woi puuseppä ottaa kaikki huonekalut pois; Hans on ottanut ne wuokrakaupalla“.

„Niin, mutta sitä hän, tuo puuseppä, ei nyt tee“.

„Ei, en tahdo oikein sitä uskoakaan, että käwisi noin hullusti! Mutta ollessaan täällä kotona ja askaroidessani teen itselleni jos jonkinlaisia ajatuksia, waikken ole siihen juuri ennen tottunut“.

„Niin, ennen oliwat ajatukset paljon waloisimpia. Mutta sellaista on se aina — todellisuus ei koskaan ole sitä mitä uni“.

„Niin, minä en ensinkään walita, että olen mennyt naimisiin. Se on wain tuo puuseppä, jota woi sietää; ja silloin tuntuu minusta, että Hans kyllä olisi saanut sanoa minulle etteiwät ne olleet meidän omia huonekalujamme, sillä uskoin niin warmasti, että ne oliwat. Koetan saada jotain asiata; olen oppinut silittämään; mutta me asumme täällä niin syrjässä, ja keittiö on kowin pieni. Peter Steen käy tosin hywin paljon isänne luona — joka sunnuntai ja pari kertaa wiikossakin. Hans sanoo sen tapahtuwan Johannan tähden. Mutta minusta ei näytä, että Johanna wosisi mennä naimisiin. Hänelle on paras siten kuin on. Thora tulee, ette see sanoa hänelle, mitä olemme puhelleet“.

Petersenin ja Thoran illalla ollessa kotimatalla,

sanoi Thora:

„Se oli Maria, joka kysyi enkö voisi lainata hänelle 25 ööriä wienerleipiin; hän sanoi että oli viikon loppu, eikä nyt ole vielä kuin torstai. Hän uskoi että ne oliwat minun omia rahojani, ja annoin hänen siksi pitää loput. Sinä et saa sanoa niille siellä kotona mitään tästä. Ei kai tee mitään, vaikka annoin hänen pitää ne?“

„Ei, minulla on vielä seitsemän ööriä!“

III.

Kaksi rakastajaa.

Yleisö taputti käsiään. Wäliwerho kohosi vielä kerran ja näyttelijät astuiwat vielä kerran esiin ja kiittiwät suosionosotuksista. Eräs nuoremista, joka näytteli maustekauppiaan pojan osaa, oli niin hurrjana ilosta onnistumisensa tähden, että sieppasi peruukkinsa päästään ja heilutti sitä kuten hattua. Sen johdosta nousi riemu yhä ylemmäs.

Se oli erään teatteriseurueen näytöntö erään yhdistyksen huoneustolla Sammelholmassa. Nyt oli näytöntö ohi. Yleisö alkoi työntyä ulos salista. Hetkiseksi tuli oikea sekamelska. Muutamat lähtiwät kotiin ja, ne jatka jäiwät näytöksen jälkeen pidettäwiin tanssiaisiin, siirtyiwät salin wierille samalla kuin tuolit wiettiin pois, jotta tanssi woi alkaa.

Petersen oli maskeerannut ja maalannut nuo nuoret näyttelijät ja ansainnut siitä kuusi kruunua. Hän oli lisäksi saanut kaksi lippua näytökseen. Ollessaan iltapäiwällä suutari Christensenin luona, oli hän antanut toisen niistä Johannalle ja toisen Thoralle, mutta kun Peter Steen, joka oli alituinen sunnuntaiwieras

häiden jälkeen, mielellään tahtoi päästä mukaan, oli Petersen hankkinut hänellekin lipun.

Nuori puuseppä ja nuo kaksi naista oliivat ottanut paikan pienen pöydän ääreen eräänä läheisimmistä huoneista Petersenin sillä aikaa näyttämön puolella korjatessa partojaan ja perukkejaan ja pestessään maalia sesiintyjäin kaswoista sianihrolla.

Tarjoilitajar toi heille puoli baijerilaista ja kaksi kuppia kahwia. Peter Steen maksoi samassa turhaan koettaen saada rahojaan lyömään yhteen.

Juhlapukuisten herrain ja nuorten neitosten, jotka aiwan loistiwat tanssiaispuwuissaan, yhtämittäinen jono liukui heidän ohitsensa huoneiden läpi.

„Häwettää todellakin istua täällä siten puettuna kuin me olemme“, sainoi Thora. „Ellei Petersen kohta ole täällä niin lähdemme kotiin“

„Oh, onhan täällä niin monta joilla ei ole tanssiaispukua“, wastasi Johanna. Nuori waaleawerinen mies pysähtyi owelle. Hänellä oli pienet hieman kierretyt wiikset ja hieno suippoparta. Hän asetti lasit nenälleen ja katsoi huoneesen kuten etsisi jotain.

„Katsos, se on hän!“ huudahti Thora.

„Kuka hän?“ kysyi Johanna.

„Se, joka näytteli ylioppilaan osaa. Hän tulee usein kauppaamme ja antaa kukkia. Muuten en tiedä, kuka hän on“.

„Hän on hauskan näköinen“, huomautti Johanna.

„Niin, mutta hän onkin varmaan suuri naisten suosikki!“

Huomattuaan Thoran, astui nuori herra hänen luokseen ja ojensi hänelle kätensä kumarrettuaan kohteliaasti Johannalle ja Peterille.

„Hyvää iltaa“, sanoi Peter Steen ja liikutti hieman rauhattomasti kättään ollen samalla tietämätön siitä pitikö hänen tarjota sitä wieraalle.

„Mitä piditte kappaleesta, neiti?“

„Hywin paljon“.

„Woitteko te tuntea minua?“

„Kyllä, juuri senwerran. . .“

„Te jäätte kai tanssiaisiin?“

„En, sitä emme tee. Minähän en ole puettukaan sitä warten. Istumme tässä odottamassa Peterseniä“.

„Peterseniä? Häntä, joka awusti maskeeraamisessa?“

„Niin. Nämä tässä owat sisareni ja hra Steen!“

Nuori mies kumarssi taas kohteliaaseen tapaansa

ja ojensi Johannalle ja Peterille kätensä.

„Minun nimeni on Helt“, sanoi hän. „Saanko istua hra Petersenin paikalle kunnes hän tulee? Onpa kuumma! Ehkä sallitte, että käsken. . . Palwelija! Puoli pulloa Bauewa ja yksi Sifonilaista!“

„Hän sanoo palwelijaksi“, kuiskasi Peter Steen Johannalle.

„Hän on miellyttävä“, wastasi Johanna yhtä hiljaa.

„Mutta se on hullua, että Te tahdotte lähteä kotiin“, sanoi Helt hiljennetyllä äänellä ja taiwutti itseään Thoran puoleen. „Ettekö Te pidä tanssista?“

„Kyllä, Jumala paratkoon, pidän!“

„Niin jääkää! Minä en ole tanssiwa kenenkään muun kuin Teidän kanssanne.“

„Ei, se on mahdotonta, en ole siten puettu, ja minulla on wain nahkatohwelit jalassa.“

„Herra Petersen ei ehkä tahdo nähdä Teidän jääwän?“
Thora hymyili.

„Ei, siitä ei hän wälitä wähäistäkään“, wastasi hän „Ja minulla on kyllä lupa jäädä kun waan tahdon, mutta minä en tahdo — en tänä iltana.“

„Minä pyydän Teitä!“

Hän puhui hillityllä, vaikuttawalla äänellä.

Thora katseli hieman lewottomasti häneen.

„Miksi?“ kysyi hän. „Täällähän on niin paljon daameja.“

„Ainoastaan tunninajan — sitten saadan Teidät kotiin.“

„En! En woi tanssia tänä iltana.“

„Silloin en tanssi minäkään.“

Thora istui hiljaan ja ajatteli.

„Mitä tulisi minun silloin sanoa sisarelleni?“ kysyi hän hiljaa.

„Sitä en tiedä.“

Tarjoilija toi Boancoeta ja soodawettä. Hänen awatessaan pulloja, otti Helt muutamia rahoja suuresta wihreästä kukkarosta ja antoi ne hänelle. Tarjoilija kumarsi sywään.

Helt kaasi laseihin.

„Teilläkään ei kai ole halua jäädä tanssiaisiin, Her-ra Steen?“ sanoi hän kilistäessään lasiaan toisten kanssa.

„Ei, kukaan meistä ei ole walmistautunut jäämään“, wastasi puuseppä.

Hetken perästä kumartui Helt taasen Thoran puo-

leen.

„Minä lähden nyt“, sanoi hän. „Kun näen teidät parwekkeella tulen luoksenne.“

Thora ei wastannut.

Helt tyhjensi lasinsa ja sanoi: „Anteeksi, minun täytyy lähteä!“ Hän kumarsi, astui lattian poikki ja katosi.

Steen katsoi kummastellen hänen jälkeensä.

Heti sen jälkeen tuli Petersen.

„Kas niin, se on tehty, nyt olen walmis!“ sanoi hän odottajille.

„Emmekö ottaisi jotain ennen lähtöä?“ kysyi Steen.

„Ei, olen totisesti saanut kyllältäni jo tuolla.“

„Menkäämme waan kotiin“, sanoi Johanna ja nousi. Peter Steen nousi myöskin.

Thora jäi istumaan — hieman epäröiden ja rauhattomana ja antoi toisten mennä.

Johanna kääntyi takaisin ja palasi sisarensa luo.

„Etkö lähde mukaan?“

Thora nousi ja istuutui heti uudestaan.

„Anna minun jäädä wähäksi aikaa istumaan. Te woitte kyllä mennä. Kellokaan ei ole vielä paljon.“

Steen ja Ptersen palasiwat myöskin.

„Nyt ei hän tahdo lähteä mukaan“, sanoi Johanna.

„Mitä se tekee jos jäänkin wähäksi aikaa? Olen kyl-
liksi suuri löytääkseni kotitien yksinkin.

„Mikähän päähänpisto sekin on?“ jaikoi Johanna.
„Kun olet lähtenyt meidän kanssamme niin on sinun
myös meidän kanssamme palattawa kotiin! Mitä luu-
let äidin sanowan?“

„Minä en ole luwannut olla kotona mihinkään
määrättyyn aikaan.“

„Ei kauan sitten toivoit että pian pääsisimme läh-
temään koska et ollut tanssipuwussa.“

„Menen hieman ylös parwekkeelle katselemaan
tanssia. Siellä on puolipimeä, joten ei sinne kukaan
näe miten ole puettu.“

„Sinulla on ehkä kohtaous siellä?“

„Se on samaa, mitä minulla on. Nyt en lähde kun
minua huwittaa jäädä tänne!“

„Niin, menkäämme me sitten“, sanoi Petersen ja
astui hitaasti owelle päin.

„Tämä on suuri häpeä, Thora“, sanoi Johanna
äänellä, joka wärähti wihasta; sitten kääntyi hän
kiiwaasti ja seurasi Peterseniä.

Steen tarttui warowasti Thoran käteen ja kuiskasi:

„Teidän olisi hauskenpi kulkea yhdessä.“

„Ei, en tarwitse lapsenkaitsijoita!“

„Hywää yötä!“

„Hywää yötä, Steen!“

Ulkona kadulla kääntyi Johanna Petersenin puoleen ja kysyi hiukan ankaralla äänellä:

„Miksi te ette sanoneet mitään hänelle?“

„Minulla ei ole mitään holhoojawaltaa hänen ylitsensä.“

„Kun te olisitte sanoneet, olisi hän seurannut mukana, silloin olisi hän lähtenyt. Ehkä olikin juuri se, jota hän odotti. Tuollaista herkkää tyttöstä, kuin hän on tulisi wähän „passata“ kuten sanotaan.“

„Siihen en luule kykenewäni. Mutta täällä on kylmä. Te seisotte ja wilustutte. Hywää yötä!“

Hän meni wärilaatikkonsa kädessä pankin siwu kotiaan kohden.

Peter Steen ja Johanna lähtiwät wastaiseen suuntaan.

Nuori puuseppä ei tiennyt mitä hänen tulisi sanoa. Heidän saawuttua uudelle torille kysyi hän warowasti:

„Eitekö te tahdo nojautua käsiwarteeni?“

Johanna antoi kätensä kewyesti lewätä hänen käsiwarrellaan.

He meniwät taas pitkän matkan waihtamatta saanaakaan.

Wihdoin kysyi Steen:

„Luuletteko te, että Thora olisi lähtenyt yhdessä kun Petersen olisi pyytännyt häntä?“

„Niin, hän olisi,“ wastasi Johanna lyhyesti.

Lähellä Johannan kotia, jatkoi Peter Steen keskustelua:

„Hän aikoo kai olla yksin aina?“

„Se on myös parasta.“

„Miksi sanotte sitä. Ettekö te luule, että teidän olisi parempi olla naimisissa ja wapaa sen sijaan että istutte neulomakoneen ääressä. Se on juuri se, jota kaikkein vähemmin woitte kestä.“

Johanna pääsi vastaamasta kysymykseen, sillä he saapuiwat juuri hänen kotiportilleen.

„Jumalan kiitos, nyt olen kotona,“ huudahti hän ja otti kätensä Peterin kainalosta. Hän ojensi Peterille kätensä.

„Hywää yötä ja kiitos seurasta!“

Peter tarttui hänen käteensä.

„Oli jotakin, jota olisin tahtonut sanoa teille.“

„Ei tee mitään, isä on iloinen saadessaan puhua siitä kanssanne,“ vastasi hän kuumeentapaisesti.

„Ettekö ole ajatelleet, että käyn juuri teidän lähten-
ne täällä!“

Katulyhty seiso i ainoastaan muutaman askeleen päässä. Peter katsoi häneen. Sywä hiljaisuus wallitsi parin silmänräpäyksen ajan.

„Kyllä, Steen,“ wastasi Johanna sydämellisellä äänellä, „jos olen suora, niin olen sitä kyllä ajatellut; mutta olen myöskin ajatellut, että te tahtoisitte olla järkewä. Ajatelkaahan siltä kannalta.“

„Minä olen ajatellut niin paljon, ja nyt olin päättänyt sanoa sen teille tänään.“

„Mitä luulette saawanne minusta, rintatautisesta tytöstä, jolla ei ole monta vuotta enään elettäwänäni?“

„Ei, se oli silloin niin sanottu. Kun pääsette paremmille päiwille, kun teidän ei enään tarwitse istua koneen ääressä pitkiä päiwiä, niin tulette te warmaan terweeksi. Isälläni on pieni talo ja puutarha kaupungin reunalla. Siellä on melkein kuin maalla. Saisin sen — siinä on asuntoja neljälle perheelle. Woisimme sil-

loin asua ilmaiseksi siellä, jos te tahtoisitte.“

„Nyt ette saa tehdä minua surulliseksi, Steen. Minulla ei ole koskaan hyvä. Tiedätte itse, kuinka usein olen äreä ja tyytymätön, tiedän sen niin hyvin; mutta minä en voi sille mitään, se on sairautta. En tule koskaan terweeksi. Sairauteni ei ole sellainen, joka häviää kun joudun naimisiin. Saatuani tietää, että minä . . . että minä en elä vanhaksi, surin minä, minä itkin palon öillä; mutta nyt olen tottunut siihen ajatukseen ja isä ja äiti ja sisarenikin — he eiwät tahdo surra tähteni. Mutta jos olisin naimisissa, Steen, ja sattuisin saamaan lapsen, olisihan kauheata kuolla juuri silloin ja jättää hänet.“

„Te luulette wain niin. Mitään tuollaista eiwät lääkärit ole kertoneet kenestäkään ihmisestä.“

„Ehkä, se ei voi nyt auttaa wähääkään, Steen, en tahdo tehdä teitä onnettomaksi.“

„Onnettomaksi.“

„Niin, onnettomaksi. Olkaamme ja jääkäämme ystäwiksi kunnes te löydätte toisen, johon voitte olla tyytywäinen, ja sitä tahdon; minä olen warma että te hänelle olette olewa hyvä; minuun ette koskaan wois olla tyytywäinen.“

„Kyllä minä woin.“

„Ei, se ei woi auttaa, mitä sanotte, minä en tahdo.“

„Niin, sehän on toinen asia.“ Hänen äänensä wärähti ja hänen täytyi pysähtyä hetkiseksi.

„Silloin woin kyllä lähteä kotiin korineni! Hywää yötä ja kiitos seurasta! Niin, nyt en enään tule.“

„Ette enään? Niin, siitä päätätte itse, Steen. Hywää yötä!“

Johanna astui hitaasti portaita ylös neljänteen kerrokseen. Peter jäi seisomaan portille niin kauaksi kuin kuuli hänen askeleensa. Johanna tiesi, että hän seisoi siellä. Päästyään owelle kumartui hän kohdalla olewalta kuistilta ulos ja huusi:

„Hywää yötä!“

„Hywää yötä!“ wastasi toinen hiljaa.

Sitten lähti hän käymään, ensin hitaasti, sitten hieman kiiwaammin molemmat kädet takin taskuisa. Saawuttuaan P. Bulewaardille istuutui hän eräälle penkille. Hän istui siellä kauan. Poliisi kulki kahdesti hänen ohitensa sanomatta kuitenkaan mitään. Wihdoin nousi hän ja lähti Norreorata kohti.

Thora oli sisarensa, Petersenin ja Steenin mentyä hetkisen kahden waiheilla. „Seuraisiko hän heitä? Se

oli ehkä kuitenkin parasta. Jos Petersen olisi sanonut edes sanankin, olisi hän heti lähtenyt, mutta ei ainoatakaan sanaa, wain nyökkäys ja hieno hymy ja sitten hän meni! Oli sentään parasta, että hän menisi kotiin. Täällähän hän ei tuntenut ketään paitse hänet, tuon nuoren herran, eikä hän häntäkään tuntenut. Hänestä näytti, että tuo tuntematon oli ollut niin warma että hän jäisi — astua esiin ja sanoa: tässä olen, minä en ole suinkaan kallis! Tuolla miehellä ei ollut warmaan suuria ajatuksia hänestä! Ei, hän tahtoi mennä kotiin, näyttää hänelle tällä kertaa pitkää nenää!“

Äkkiä alkoi tanssinsäwel soida, woimakkaasti ja sointuwasti. Hän woisi kuitenkin mennä hetkiseksi parwekkeelle, wain neljännestunniksi tahi korkeintaan puoleksi tunniksi. Siellähän oli aiwan puolipiimeä tuolla ylhäällä, hän woi hywin istua siellä ja katsella, kenen kanssa hän tanssii, olisihan hupaista se nähdä. Häntä halutti myös kuulla alkumarssia — tuo marssi oli niin kaunis! Ja jos hän kuitenkin huomaisi hänet siellä ylhäällä ja tulisi hänen luokseen, niin lähtisi hän heti pois, hän ei antaisi tuon tunkeilijan luulla, että hän, Thora, olisi jäänyt hänen tähtensä.

Hän riensi kiertoportaille, jotka wiewät parwek-

keelle. Siellä ei ollut montaa sielua. Hän istuutui eräseen penkkiin — vähän peremmälle. Nyt ei Helt ainaakaan täkisi häntä sieltä alhaalta.

Hän hyräili marssia soittajien mukana — hywin hiljaa, kunnes näki pitkän, hywinpuetun miehen astuvan alhaalla salin poikki. Hän kurkisti, missä naiset olisivat! — Ei, ei häntä sentään haluttanut olla siellä heidän joukossaan!

Hän oli huomannut Heltin. Hän tanssi hywin nuoren, miellyttävän tytön kanssa. Jumala tiesi mitä hänellä taanoin olikaan mielessä? Tulipa hän nyt tänne, olisi hän pian selvä hänen kanssaan!

Nyt erosivat tanssiparit — miehet käänsivät wemmalle ja naiset oikealle. Kas, siinä oli hän walkowerisen tyttönsä kanssa! Hän sanoi jotakin tanssittawalleen, joka sai tämän hymyilemään. Sitten erosivat kaikki — yksi sinne, toinen tänne. — Jumala tiesi, mitähän Helt mahtoi towerilleen sanoa. — — Olisi kumminkin ansainnut olla tuolla alhaalla. — Olsipa hän waan tuntenut hänet hieman tarkempaan, olisi hän ehkä ollut siellä, missä tuo walkowerinen nyt oli. Hän oli kyllä puhunut hänen kanssaan ennen, aina silloin kun hän tuli myymälään ostamaan

pienen kukkawihkon tai ruusun napinläpeensä, mutta se oli ollut ylimalkaista. Oli kummallista, että hän oli tullut tänne ja puhellut hänen kanssaan tänä iltana — ja niin wapaasti. Jumala tiesi, jos hänelle pistäisi päähän pyytää tuota walkoweristä parwekkeelle? — Kas — nyt yhtyiwät he jälleen! — — Tyttö hymyili Heltille! Hieno kädenliike ja Helt tarttui tyttöä käsiwarteen! . . . Miten sulawasti kaikki käwi — kuten nuo kaksi aina olisiwat tanssineet yhdessä.

Thora tahtoi nähdä mitä tulisi, hän tahtoi olla ensimmäisen tanssin loppuun. Sitten katsoisi hän ensimmäisen piiritanssin — silloin olisiwat kaikki mukana — ja sen jälkeen menisi hän kotiin.

Silloin katsoi Helt ylös. Thora wetäytyi taaksepäin — warmaankaan ei hän ollut huomannut häntä. Hän pitäisi kyllä huolen poislähdöstään ennenkuin Helt tulisi. Mutta ensin tahtoi hän hiukan katsoa piiritanssia.

Wihdoin oli ensimmäinen tanssi lopussa. Seuraawa oli polkka. Ensimmäiset lähtiwät lattialle, Heltiä ei näkynyt niissä. Silloin alkoiwat istujat läpyttää ja tanssi lopetettiin. Seuraawa! — Siinä oli hän mukana! — Thora kumartui kaiteen yli, hän ei katsonut kehen-

kään muuhun kuin häneen ja tuohon waaleaweriiseen. Jumala tiesi, miksi Helt lainkaan pyysi häntä jäämään? Silloin läpytettiin taas ja sekin tanssi oli lopetettava. Nyt lähtee hän kotiin.

Hän nousi ja astui nopeaan portaita alas. Päästesään juuri viime askelille, tuli Helt vastaan.

Helt hymyili, ja sanomatta sanaakaan pisti kätensä Thoran käsiwarteen ja wei hänet lähimpään huoneeseen.

Thora teki heikon koetuksen irtaantua hänestä. „Ei, minä menen kotiin“.

„Niin — sinne te ajan tullen menettekin!“ He meniwät viimeiseen huoneeseen. „Saanko pullon santeeria!“ sanoi hän ohimeneväälle tarjoilijalle.

„Niin!“

He istuutuiwat owen wiereen perähuoneessa.

„Täällä on meidän ihmeellisen hywä! — Te ette tahdo mennä nyt kotiin?“

„Kyllä!“

Hän katsoi hymyillen Thoraan ja liikutti päätään. „Kiitos ettette mennyt kotiin kun pyysin teitä jäämään“.

Thora nousi kiiwaasti. „Nyt menen minä!“

Helt tarttui nopeasti hänen käteensä, kiersi oikean käsiwartensa hänen wartalonsa ympäri ja pakotti istuutumaan. „Mitä se on? Enhän ole tehnyt teille mitään?“

„Te luulette minua joksikin, jonka kanssa voisitte menetellä miten tahdotte“.

Helt päästi hänen kätensä ja nousi katsoen samassa totisena häneen.

„Niin, se on toinen asia. Kun olette saaneet sellaisen käsityksen minusta, niin on parasta, että eroamme. En tiedä, saanko seurata teitä pukuhuoneelle saakka?“

Thora ei wastannut. Hän istui katsellen alas eteensä.

Samassa toi tarjoilija wiinin.

Tämän awatessa pulloa, otti Helt rahaa kukkarostaan.

Tarjoilija kumarsi sywään ja meni.

Helt seisautti lähelle Thora ja katseli häntä.

Thora nosti silmänsä häneen.

„Mistä olette nyt tullut noin huonolle tuulelle?“ kysyi Helt.

„En minä tiedä. Minua suututtaa etten mennyt ko-

tiin. Olen täällä hieman kuin kuokkawieras — kuten eksynyt, joka on joutunut tuntemattomalle seudulle“.

„Tuota wertausta ette te itse ole keksinyt — eikä se sowikaan — tiedätte sen itse hywin. Kun näin teidät ensi kerran, sanoin itselleni: sellainen on dyweke mahtanu olla! Kuten kyyhkynen puhdas ja hywä!“

„Ei sowi — minä en ole ensinkään hywä!“

„Olette — se näkyy silmistänne!“

Katsoessaan owen wastaisella seinälle olewaan peiliin näki Thora taanoisen waaleawerisen tulewan owea kohti. Helt kaasi juuri wiiniä laseihin. Waaleawerinen tuli aiwan owelle. Nähtyään sen, mitä oli tahtonut, wetäytyi hän äkisti takaisin.

Helt ei huomannut häntä.

Taas kuului soittoa ja salissa alkoiwat tanssin.

„Kun tulin myymäläänne ja ostin parin öörin ruusun takin lahwiin — luulitteko te, että tulin teidän tahi ruusujen tähden?“

„Ruusujen — luonnollisesti!“

Helt tyhjensi hitaasti lasinsa pohjaan. Sitten istui hän kauan katsellen peiliin.

Thora tyhjensi myös lasinsa. Ehkä oli Helt peilissä nähnyt tuon waaleawerisen toisesta huoneesta. Hän

katsoi peiliin, mutta ei woinut nähdä mitään.

Helt kaasi taas laseihin.

„Pidätkö paljon tanssista?“ kysyi hän.

„Kyllä!“

„Tanssin tai tanssittajan tähden?“

„Tanssin.“

„Teille on siis samantekewää kuka kanssanne tanssii?“

Soitto jatkui yhä.

„Niin — kun hän waan tanssii hywin?“

„Tanssitteko mielellänne myös naisten kanssa?“

„En — sitä en katso kowinkaan hauskaksi.“

„Siinäpä sen näette — se ei ole sittenkään tanssin lähden. Minä tanssin ainoastaan tanssitettawan tähden ja — niin itsekäs olen — ainoastaan miellyttävien tyttöjen kanssa. Teidän kanssanne tanssisin mielelläni — mutta te ette tahdo tanssia minun kanssani.“

„Kyllä — mutta en tänä iltana — ettekä te liion woi tänään olla minun seurassani — pelkäätte kuitenkin, että joku tulee ja näkee, että te istutte täällä puhele-massa kanssani.“

„Minäkö? Ketä pelkäisin?“

„Nuorta naista, jonka kanssa tanssitte.“

Helt pudisti päätään ja hymyili. He tyhjänsivät taas lasit.

„On ihmeellistä miten paljon siedän juoda tänä iltana“, sanoi Thora. „Warmaan sen tähden, kun olen niin huonolla tuulella.“

„Te ajattelette, että wiini karkoittaa pikku päästäne nuo totiset ajatukset, jotka siellä nyt asustawat. Mutta miksi olette te pahalla tuulella? Sanotaanhan vanhassa arkkiwiisussa, että iloa tulee ottaa kaulasta kiinni — niin teen minä aina! Milloin ei mieleni ole iloinen, pakotan itseni iloiseksi.“

Hän kaasi lopunkin laseihin.

Thora katsoi peiliin.

„Nyt tulee daaminne tänne,“ sanoi hän. „Ellette häntä pidä mielessänne, tulee hän pakottamaan teidät siihen.“

Samassa tupsahti kolme nuorta tyttöä huoneeseen ja istuutuivat sen toiseen päähän, iloisina ja hymyilevinä.

He eiwät näyttäneet panewan huomiota noihin kahteen, jotka istuivat pienen pöydän ääressä, mutta he pitivät wiuhkojaan ahkerassa liikkeessä, pu-

huiwat hiljaa ja nauroivat.

„He owat kuten eiwät näkisi meitä,“ sanoi Thora.
„Emmekö lähde?“

„Ei, miksi? Silloin luulewat he juuri, että te lähditte heidän tähdensä.“

„Niin lähdenkin. Mutta ilmakin on jo kuumaa eikä minulla satu olemaan wiuhkaa — —“

Iloisesti hymyillen kohotti hän lasinsa ja kilisti Heltin kanssa. Tyhjennettyään lasinsa, nousi hän äkkiä. Helt nousi myös. Thora otti häntä tyytywäisenä käsiwarresta ja he lähtiwät huoneesta.

„Niin, olin ehkä liian rohkea,“ sanoi Thora heidän saawuttuaan toiseen huoneeseen. „Mutta se oli ainoa keino, jolla woimme päästä sieltä pois. Nyt näkiwät nuo neidit selwään, että se olin minä, joka en edes tunne heitä, joka pakotin teidät lähtemään — ettekä te paennut.“

„Se oli hywin sukkelasti tehty. Ihmettelen teidän kekseliäisyyttänne. Mutta mitä nyt?“

„Minä lähden kotiin.“

„Onko se päätetty?“

„On“.

He oliwat tulleet eteiseen. Thora ojensi hänelle kä-

tensä.

„Ei, minä tulen luonnollisesti mukaan!“

He ottivat päällyswaatteensa. Helt auttoi Thoraan pukeutumisessa. Sitten weti hän palttoon päälleen ja pisti hatun päähänsä. Portaiden edessä seisoi jono ajureita. He nousivat ensimmäiseen. Thora sanoi ajajalle osotteensa.

Rattaat alkoiwat wierii.

He istuiwat lähekkäin. Helt laski kätensä Thoran wyötäisille. Tämä ei wastustanut — ei sittenkään, waikka hän puristi häntä lujemmin itseään vastaan. He ajoiwat Adele-katua. Lyhdyt oliwat kadun toisella puolella sammuksissa. Helt kumartui towerinsa puoleen ja puristi häntä syliinsä. Thora riuhtasi itsensä irti. Helt ei sanonut mitään.

Pian sen jälkeen pysähtyiwät waunut.

Helt hyppäsi ensiksi alas ja ojensi Thoralle kätensä.

„Odota wähän,“ sanoi hän ajajalle.

Portti oli auki.

„Hywää yötä — kiitos illasta,“ sanoi Thora.

Helt seurasi mukana rappukäytävään.

„Ettekö sano muuta kuin hywää yötä minulle?“

Hän oli laskenut toisen kätensä hänen olkapäälle.

„En!“ Thora nykäsi itsensä irti ja juoksi ylös portaita.

„Odotan täällä kunnes olette ehtineet ylös!“ sanoi Helt.

Hän jäi seisomaan. Hän kuuli Thoran kiiwaat askeleet kunnes tämä pysähtyi neljänteen kerrokseen.

„Hywää yötä!“ huusi hän alhaalla olewalle kuuluwalla äänellä.

„Hywää yötä — nuku hywin!“

Helt nousi uudelleen rattaisiin.

„Ajamme takaisin sinne mistä tulimme!“ sanoi hän ajajalle.

Heltin uudelleen päästyä tanssisaliin, tuli muuan näyttelijöistä, jotka oliwat näytelleet tänään hänen kanssaan, hänen luokseen.

„No. . . oletko täällä taas? Entä tuo toinen. Mikä se oli. . . ?“

Helt hymyili.

Äkkiä kaapasi hän päätään.

„Wie sun saakeli! Nyt en saanut tietää hänen nimeään.“

IV.

Hätäwale.

Thora tarttui warowasti owenripaan — owi oli suljettu — mutta awain oli wuorilaudan wälissä. Hän pääsi pieneen eteiseen herättämättä nukkuja. Pieni yölamppu paloi uunin nurkalla huoneessa, jossa hänen sisarensa nukkuiwat, Johanna sohwalla, Fanny rautasängyssä, joka oli myös Thoran makuupaikka ja joka päiwäksi lyötiin kokoon ja wietiin eteiseen. Eteisen toisella puolen olewassa huoneessa, jota käytettiin ruoka- ja työhuoneena, nukkuiwat wanhukset alkowin werhojen takana.

Thora katseli Johannaa. Hän nukkui silmät kiinni, suu hieman raollaan hengittäen sywään ja raskaasti.

Thora alkoi riisuutua. Hän päästi ensiksi kengät ja loistaan, sitten hatun ja päällyswaatteensa, jotka wei eteiseen. Riisuuduttuaan weti hän hitaasti peiton syrjään.

Niin, nyt oli Fanny taas poikittain wuoteessa. Hän työnsi häntä kohdalleen, saaden siten itselleen tilaa. Fanny mumisi jotain unissapäin ja liikutti itseään. Oli sentään kurjaa, että täytyi olla niin köyhä, jottei ker-

rankaan woinut saada omaa wuodetta.

Hän käänsi selkensä Fannyyn katsellen sisartansa, joka nukkui sohwalla. Hänestä näytti, että Johanna kaswoilla lepäsi jokin musta warjo. Mutta se oli ehkä lampun tähden.

Hetkeksi antautui hän ajattelemaan. Sitten waipui hän uneen.

Herättyään seuraawana aamuna, pakotti hänen päätänsä.

Koko päiwän oli hän wäsynyt ja alakuloinen. Hänen teki mielensä lähteä kesken päiwän työstä mennäksen puhelemaan Petersenin kanssa — tämän leikkilinen puhetapa waikutti häneen aina niin hywästi ollessaan huonolla tuulella. Petersen oli todella kummallinen luonne, hän tahtoi mielellään tehdä itsensä kowaksi, mutta todellisuudessa oli hänellä herkkä, osaaottawainen sydän, siitä oli hän usein saanut todistuksia. Mutta koskaan ei hän ollut ollut rakastettava.

Hän ajatteli myös wäliin Heltiä; hän toiwoi ettei tämä tulisi myymälään.

Eikä hän tullutkaan sinä päiwänä. Mutta seuraawana päiwänä kohtasi hän hänet illalla kadulla

tullessaan kotiin.

Siten tapasi hän hänet melkein joka ilta. Jos sattui ilta, jolloin Helt ei tullut, käweli hän hetkisen yksin katsellen, tapaisiko hänet jossain.

Eräänä iltana kysyi Helt häneltä tahtoisiko hän lähteä „Kansalliseen“. — Ei, hän ei tahdonut. — Miksi? — Siihen oli monta syytä. — Eikö hän koskaan tahtonut lähteä? — Kyllä, joskus, mutta ensin tuli hänen saada uusi hattu ja kappi, ja se ei tapahtunut ainaakaan ennen joulua. — Jouluunhan oli näet pitkältä, yli kaksi kuukautta! Saisiko hän antaa hänelle nuo tavarat. — Ei, sitä hän ei suinkaan sallinut! Minkä tähden hän tekisi sen? — Miksikä ei? Nyt oliwat he jo pian kuukauden tunteneet toisensa. Hänellä oli silloin aikomus antaa Thoralle nuo esineet. Hänellä oli kaikki kodissa wapaata; hän käytti palkkansa wain taskurahoina: nyt saisi hän niille hyödyllisempää käyttöä; — Thora tahtoi ilahduttaa häntä lupautumalla omasta puolestaan ottamaan ne vastaan — mutta se ei sopinut — — mitä sanoisiwat kotona? — Sitä ei Helt tietänyt; siitä Thora kyllä selwiäisi. Tahtoisiko hän nyt wain lähteä hänen kotiinsa noutaakseen rahaa?

— Ei!

Wastaus oli niin lyhyt ja warma, ettei hän yrittänyt edes saada häntä sitä muuttamaan.

Seuraawana iltana ei Helt tullut eikä seuraawana-kaan. Thora katseli häntä kaduilta. Mutta lopuksi oli-kin ehkä paras ettei hän tullut, hän ei tahtonut warmaan hänestä hywää. Ei, ei maksanut waiwaa antautua waaralle alttiiksi tuon tähden. Ja ehkä hänellä ei ollutkaan niin paljon rahaa kuin luulotteli hänelle. Kapasta olisi hän kyllä selwinnyt kotona; olisi sanonut että oli saanut sen ennakkopalkkana ja että oli saanut yhden kruunun enemmän wiikossa. Hän oli todella kapan tarpeessa. Mikä hänellä oli, oli wanha ja kulunut ja lisäksi huonotekoinen.

Kolmantena iltana tuli Helt taas. Helt oli koko ajan ollut hywä häntä kohtaan. Hän itse oli niin kärkeä wastaamaan äkäsesti kun hän kysyi, eikä hän tahtonut lähteä hänen kanssaan hänen mennessään noustamaan rahaa. Jos hän nyt tänä iltana kysyisi sitä hänellä, ei hän suinkaan olisi niin tyhmä että sanoisi ei, niin kipeästi kun hän kappaa tarwitsi.

Mutta tänään hän puhui kaikkea muuta. Wastahaidän tultuaan Fredrikin kadulle kysyi Helt, menewätkö he nyt ostamaan tuota esinettä.

Thora punastui. Tänään oli jo liian myöhä. — Milloin sitten? — Huomenna saisi hän tunnin ajan vapaata. — Silloin ei Helt woinut tulla. Mutta hänhän woisi mennä yksin. Hän antoi hänelle kuusi kymmenen kruunun seteliä: Thora koetti salata iloisuuttaan pitäessään noin paljon rahaa kädessään.

Sinä iltana puristi hän häntä hieman lujemmin käsiwarresta heidän käwellessään. Lisäksi oli hänellä nyt kiireempi kotiin kuin muulloin.

Helt seurasi häntä porraskäytävään. Hän katsoi kysyvästi ja hymyillen Thora. Silloin suuteli Thora häntä ja ojensi kätensä. Helt suuteli takaisin, ja Thora meni portaita ylös.

Helt astui kadulle ja kulkiessaan hitaasti ajatuksissaan eteenpäin, muistui hänen mieleensä koko entinen elämänsä. Se oli jotain tawallisuudesta poikkeawaa. Tänään saamansa oli ensimmäinen suutelo, joka oli maksanut hänelle niin paljon waiwaa.

Thora oli erikoisemman iloinen sinä iltana. Useat kerrat laski hän rahojaan. Suurin ilonsa oli näytellä niitä Johannalle ja Fannylle. Nyt woisi hän ostaa hie-non kapan ja muodikkaan hatun.

Kesti kauan ennenkuin hän sai unta silmiinsä sinä

iltana. Hän walwoi kauan ja ajatteli. Kun hän nyt tuli niin siistiksi, miksi ei hän menisi hänen kanssaan yhteen ja toiseenkin paikkaan? Hänhän oli ainoa, joka jonkun werran huolehti hänestä.

Seuraawana päivänä tuli hän kotiin uudessa puwussa. Hän oli rahoilla saanut kapan, hatun sekä espanjalaiset käsineet. Ja niin selitti hän kotiwäelle, että oli säästänyt kauemman aikaa, oli saanut kruunun wiikossa enemmän sekä ottanut etukäteen loput.

Ett'ei hän niinkään harwoin tullut myöhään kotiin, siitä pääsi hän helposti pienellä hätäwaleella.

Mutta eräänä päivänä tuli kaikki ilmi.

Oli sunnuntaipäiwä syyskuussa. Christensenit olivat juuri syöneet päiwällistä. Perheen pää oli heittäytynyt wanhalle leposohwalle ottamaan päiwällisunia. Häntä oli haluttanut tehdä työtä, waikka olikin sunnuntai. Johanna istui koneensa ja työnsä ääressä. Fanny istui isänsä työtuolille ja luki kuwalehteä äidin walmistaessa keittiössä kahwia. Keittiön ja huoneen wälinen owi oli kuten tawallisesti. . .

Hän tuli kuulemaan miten Fannyn oli käynyt eilen harjotuksissa.

Niin, Fanny oli wihdoinkin saanut luwan koe-

näytökseen. Mutta se oli kummallinen näytös. Hän woi nähdä johtajan olleen ikäwystynyt. Hän oli mennyt näyttämölle ja näytellyt Miina Tokkeruppin osaa, mutta johtaja oli istuutunut katsomolle ensimmäiseen tuoliriwiin ja lukenut Peter Raunsin repliikkejä eräästä kirjasta. Siitä syystä olikin hän näytellyt huonosti, sen tunsii hän hywin itsestään; mutta eihän Peterse-
nilläkään ollut ollut halua lukea hänen kanssaan — kerran wain kiireesti käynyt osan läpi. — Koko näytös olikin kestänyt wain pari miumuttia.

„Ja mitä sanoi hän sitten.“

„N—jaa, hän sanoi, että hän tahtoi ajatella sitä, sehän on se ikiwanha fraasi. Hän arweli kuitenkin olewan parasta, että tahtoisin ensin matkustaa wuoden ajan maaseutuseurueen mukana.“

„Niin —“, huomautti rouwa Christensen, tullessaan keittiöstä kahwikkuppeineen, „siltoin tulee hänestä samanlainen kuin sisarestansakin“.

Christensen kääntyi sohwalla ja kohotti hieman päätään.

„Mistä on puhe?“

„Kas, sinä makaat ja nukut ketun unta!“

Chrissensen nousi istumaan sohwalla.

„Jos on jotain tekeillä, niin tahdon tietää mitä se on,“ sanoi hän warmalla äänellä.

Hän ojensi yli pöydän Petersenille kätensä. „Päiwää, Petersen!“

Rouwa Christensen meni keittiöön. Tuli lyhyt jännittävä äänettömyys kuten olisi odotettu pommin räjähtävän. Hän tuli pian takaisin kahwipannu kädessä ja alkoi kaataa kuppeihin.

„Ei ole puhe mistään muusta kuin siitä, että Thorasta on tullut pieni walehtelija ja teeskentelijä . . . etkö tahdo kahwia Johanna?“

„En!“

„Hänhän on sanonut, että hän saa kruunun enemmän wiikossa Rosenqwistilta.“

„No —?“

„Se ei ole lainkaan totta. Eilispäiwänä kohtasin rouwa Rosenqwistin Gootinkadulla ja kiitin luonnollisesti häntä kruunusta. Hän punastui korwiaan myänten — ja se oli nolaus minullekin . . . Tahdotko palatai toppasokeria?“

„On aiwan sawantekewää, kumpaako! — Mitä sanoi hän sitte?“

„Hän sanoi etteiwät he olleet antaneet palkanylen-

nystä — sitä he eiwät woineet. Ja sitten sanoi hän minulle, että woisin hieman pitää tyttärtäni silmällä.“

„Miksi sanoi hän niin? Silloin täytyi hänen tietää jotain hänestä.“

„Niin sitä en tiedä.“

„Etkä luonnollisestikaan kysynyt häneltä mitään siitä?“

„En, — se ei muistunut silloin paikalla mieleeni. . . Mutta tiellä hoksasin lähteä liikkeeseen, josta hän oli kapan ostanut — nimihän on kauluksessa. . . ottakaa leipää, Petersen, olkaa hyvä! . . . Mutta ei sekään ollut totta — hän oli maksanut kapasta, saadessaan sen, neljäkymmentä kahdeksan kruunua.“

Christensen istui hiljaa ja tuijotti kahwikuppiinsa. Sitten kysyi hän katsomatta ylös:

„Mistä oli hän saanut ne rahat sitten?“

„Niin — mistä oli hän ne saanut? — Luonnollisesti herralta, jonka kanssa hän seurustelee!“

„Miksi ette ole sanoneet minulle sitä?“

„Emme ole woineet sitä sanoa sinulle kun emme itsekkään ole tienneet siitä. Wasta eilen illalla näki Fanny hänet erään herrasmiehen seurassa.“

„Illallahän piti hänen olla Marian luona.“

„Niin — siten sanoi hän.“

„Oliko sekin waletta?“

„Oli — Maria oli täällä aamulla.“

„Minä en ole nähnyt häntä. Mitä hän tahtoi?“

„Hän meni pian takaisin. Hän tahtoi waan maksaa Johannalle pari kruunua, jotka hän oli häeltä lainannut.“

„Hän lainailee joka wiikko.“

„Niin — mutta hän maksaa myös lainansa.“

„Eikö hän woi selwiytyä sillä, mitä saa?“

„Ei kai. Siitä ei mahda paljoakaan jäädä hänelle, maksettuaan joka wiikko neljä kruunua talonisännälle ja neljä huonekaluista, jotka hänen miehensä oli ostanut wähittäismaksulla; mutta kun se on maksettu, menee heidän elämänsä paremmin“.

„Sen tahdon uskoa! — Kello oli yli kaksitoista Thoran tullessa yöllä kotiin — minä kuulin kyllä hänen tulonsa, kuinka hän hiipi kuin kissa! — Missä oli hän ollut niin kauan?“

„Sitä en tiedä!“

„Kummallista, ettei tuollaisesta koskaan saa mitään tietää.“

„Nythän olemme sen sanoneet sinulle.“

„Niin — jälkeenpäin.“

Hän nousi ja meni työpöytänsä ääreen. Fanny nuosi nopeasti tuolilta. Christensen pani lasit silmilleen, otti kengän polwilleen ja alkoi työskennellä.

Fanny istuutui sohvalle.

„Niin — on iloa lapsista!“ huokasi rouwa Christensen. „Tahdotko lisää kahwia, Petersen?“

„En — kiitos! — — — Nyt katsotte aiwan liian synkältä kannalta asiaa. Luonnollisesti on pahoin tehty häneltä, ettei hän puhu teille; mutta emmehän tunne syitä.“

„Mielelläni uskon, ettei hän tahtonut walehdella, jos olisi woinut sanoa totuuden“, wastasi rouwa Christensen.

„Woihan olla niin monta syytä“, jatkoi Petersen.

„Tuo nuori mies ehkä ei perhesuhteiden tähden wielä tahdo suhdetta tunnetuksi; mutta kuka sanoo, ettei hän tahdo mennä kihloihin Thoran kanssa tai naida hänet?“

„Naida?“ Rouwa Christensen meni kahwiw ehkeineen keittiöön.

Hän jäi sinne pesemään astioita. Pitkään aikaan ei huoneessa sanottu sanaakaan. Petersen poltti sikaa-

ria. Christensen teki tulisella kiireellä työtään. Kerran välillä pysähtyi hän ja katseli eteensä ilmaan sanomatta mitään. Johannan kone oli samoin innokkaassa touhussa. Joka kerta pysähtyessään, laski hän niskansa tuolin selkämystä wasten, kuten olisi hänen selkäänsä koskenut kumarassa istuminen.

„Onko Steen ollut täällä äskettäin?“ kysyi Petersen.

„Ei — siitä on jo kauan“, wastasi Fanny ja jatkoi lehden lukemista.

Petersen hyräili hetkisen muuatta laulua.

„Nyt olet warmaan jo saanut tarpeeksi koko teatterista?“ kysyi hän sitten.

Fanny katsoi häneen hieman raskasmielisesti.

„Niin, täytyy tyytyä siihen — enhän kumminkaan pääse matkustamaan.“

Hetkisen kuluttua nousi Petersen. Sisällä ei ollut iloista. Hän tahtoi mieluummin käwellä hieman kaduilla.

Samassa soitettiin owelle.

„Se on Thora!“ Fanny riensi awaamaan.

Heitettyään kapan ja hatun eteiseen tuli Thora sisään ja ojensi Petertersenille kätensä. Tuskin kuul-

tawa „hyvää päiwää“ oli kai tarkoitettu samalla koko perheelle. Sitten istuutui hän sohwan reunalle, otti sopiwan asennon ja alkoi lukea lehteä, jonka Fanny oli pannut kädestään.

„Olet kai syönyt päivällistä?“ kysyi äiti.

„Olen. — Mitä on teillä muuten?“

„Soppaa“.

„Eikö ole yhtään kahwia?“

„On. — Tahdotko kahwia?“

„Kyllä — jos se on kuumaa — ja äsken keitettyä.“

Äiti tarjosi kahwia.

Huoneeseen tuli jotain painostawaa, raskasta. Petersen koetti kerran saada iloisuutta ja puhetta aikaan, mutta se ei onnistunut. Christensen antoi ainoastaan lyhyitä wastauksia, jos kysyttiin häneltä jotain.

Kun siten oli kulunut tunnin werran, nousi Thora ja alkoi harjata jalkineitaan, pesi itsensä ja pani puhtaat liinawaatteet päälleen.

Christensen istui tuolillaan näiden walmistusten ajan. Toiset katsoivat wuoroin häneen, wuoroin Thoraan. Oliko hän todellakin ainoa, joka ei tuntenut, miten painawaa ilma oli, ja että myrsky heti oli puh-

keewa?

Hän weti kapan päälleen.

Christensen kääntyi ympäri tuolillaan.

„Mihin nyt?“

„Käwelylle. Ehkä menen pistäytymään Marian luona“.

Christensen kääntyi takaisin työhönsä.

„Jää sinä waan kotiin. — Kun tämän jälkeen lähdet ulos, woin hywin tulla mukaasi“.

Thora jäi kummastuneena seisomaan owen suuhun kappa puoleksi päälle pantuna.

„Enkö saa mennä?“

„Et!“

Wastaus oli niin lyhyt ja päättävä, ettei Thora uskaltanut tehdä wastawäitteitä. Hän jäi seisomaan liikkumatonna ja hämmästyksissään.

Christensen kohotti päätään ja katsoi häneen.

„Kuinka paljon olet wielä kapasta welkaa?“

Thora tuli wallan punaiseksi. Hän alkoi arwata. Hän katsoi kysywästi sisareensa.

„En mitään,“ wastasi hän sitten.

„No, mihin panet sitten sen kruunun, jonka saat Rosenqwistilta wiikossa enemmän, kuin ennen?“

Thora otti kaban päältänsä ja ripusti sen eteiseen. Tultuaan sisään, istuutui hän tuolille uunin viereen. Kesti hetkisen ennenkuin hän wastasi:

„Tiedän hyvin, että äiti on kuulustellut asiaa rouwa Rosenqwistilta.“

Rouwa Christensen oli tähän saakka seisonut kuunnelleen keittiössä. Nyt tuli hän kiiwaasti sieltä.

„En, sitä en suinkaan ole tehnyt. Mutta kun sinä sommittelet tuollaisia waleita kruunusta, josta saat enemmän wiikossa, niin on se enemmän kuin noloa, että minä kiitan siitä rouwa Rosenqwistiä tawatessa hänet Gootin kadulla!“

„Se ei ollut tarpeellista“, mumisi Thora.

Rouwa Cristensen meni taas keittiöön. Hänkin mutisi jotain, jota kukaan ei woinut kuulla.

Thora otti lehden pöydältä.

Petersen katsoi Christenseniin. Jokohan myrsky oli ohi? Christensen suutaroi innokkaasti kenkäänsä. Mutta äkkiä pysähtyi hän taas, istui liikkumatta ja katseli ilmaan. Sitten kääntyi hän Thoran puoleen.

„Mikä on lopuksi se „sulhanen“, jonka kanssa seurustelet?“

Hetkisen äänettömyyden jälkeen wastasi Thora:

„Enkö ehkä saisi puhuakaan kenenkään, kanssa?“

„Puhua — siitä ei ole puhe! — Mutta kun joka ilta kuljeksit myöhään ihmisen kanssa, jota et ole esitellyt meille, ja luulottelet meille, että sinä menet sisaresi ja ystävättäriesi luo, ja joka antaa sinulle puolensadan kruunun arwoisen kapan, niin on siinä jotain salaperäistä takana, ja sitä en aio kärsiä niinkauan kuin olet minun luonani.“

„Minä en ole tehnyt mitään, jota minun tulisi häwetä.“

„Sitä vielä puuttuisi! — jos tietäisin sellaista, ajaisin sinut heti owesta ulos!“

Petersen nousi. Oli parasta päästä ulos. Häntä halutti ryhtyä puolustamaan Thoraa, mutta siinä olisi hän waarassa tehdä asian waikeammaksi. Christensenillä oli omat mielipiteensä.

Thora laski lehden jalkoihinsa ja katsoi isäänsä.

„Tiesin hywin, ettette woisi käsittää ystäwyttä miehen ja nuoren tytön wälillä. Sen tähden en olekaan siitä puhunut.“

„Mikä hän sitten on miehiään?“

„Hän on jossain toimessa rautatiellä.“

„Tahtooko hän kihlautua kanssasi?“

„Sitä en tiedä.“

„Silloin pidä itsesi etäällä hänestä!“

Hän jatkoi työtään — mutta jo puolen minuutin kuluttua pani kengän pois, nousi, oikoi jäseniään ja haukotteli jäykistyneenä pitkästä istumisesta. Sitten katsoi hän Thoraan.

„Me tulemme vielä puhumaan tästä asiasta — nyt en jaksa!“

Thora peitti nenäliinalla silmänsä.

Christensen täytti piippuaan.

„Eikö meillä ole paria baijerilaista, mamma? En wiitsi enempää tehdä tänään.“

Petersen hymyili.

„Onkin paljon waadittu, että ihmisen samalla kertaan tulee olla sekä pappi että suutari!

V. Rekiretki.

Thora tiesi hywin, että Helt tulisi häntä vastaan seuraavana iltana. Hän tulikin ja kysyi hieman loukkaantuneena, miksi Thora ei eilen tullut, antaen hänen kävellä kadulla ja odottaa yli tunnin.

„Minä en päässyt ulos. Kotona ovat saaneet tietää kaiken. Minä en saa enään kertaakaan lähteä kanssasi, muutoin ajaa isä minut pois kotoa.

He kulkiwat jonkun matkaa äänettöminä.

Sitten kysyi Helt: „Mitä se sitten tekee?“

„Kyllä“, wastasi Thora kiireesti ja warmasti, „minä en woi lähteä kotoa, sitä minä en woi!“

Seurasi taaskin äänettömyys. He eiwät tahtoneet kulkea tänä iltana tawallista tietä koska eiwät tahtoneet kohdata joitain, jotka mahdollisesti oliwat ulkona wahtimassa heitä, waan meniwät alas harjotuskentälle päin ja sieltä Amalian kadulle.

Päästyään Fredrikin kadun kulmaukseen, pysähtyi Helt ja ojensi Thorelle kätensä.

„Niin — niin — siis täytyy meidän sanoa hywästit toisillemme.“

Thora katsoi häneen pelon sekaisella, epätietoisella katseella, joka oli hänelle hywin tuttu.

„Oletko vihainen minulle?“

„Vihainen?“ toisti Helt hymyillen hienosti. „En, se surettaa minua, mutta en woi sille mitään. Kun sinä et saa puhella kanssani, niin on kai siihen tyydyttävä.“ Hän puristi yhä hänen kättään. „Hywästi!“

„Hywästi!“

Helt lähti kiirein askelin pitkin Lewykatua, Thora hitaasti Fredrikin katua ylös. Kerran wilkasi Thora taakseen. Hän uskoi koko ajan, että Helt kääntyisi ja tulisi takaisin. Ei, hän ei tullut.

Se oli siis ohi. Mutta nyt huomasi hän, että oli hu­kannut miehen, jota hän, kuten nyt wasta selwään huomasi, oli rakastanut. Mutta se oli heidän tahtonsa, ja oli kai sentään täten paras. Eihän Helt ollut lähesty­nyt häntä sen enempää, oli wain ollut tawallista „hak­kailua“, jos hän olisi häntä rakastanut olisi hän wuo­krannut hänelle huoneen. Mutta silloin olisi hänen, Thoran täytynyt, olla tuntematon kodilleen ja wan­hemmilleen. Ja mitä olisiwatkaan ihmiset sanoneet. Ei, oli paras, että kaikki loppui — mutta se koski siitä huolimatta häneen — koski kipeästi.

Hän ei puhunut paljoa seuraawina päiwinä, ei kotona enemmän kuin myymälässäkään. Hän toivoi lakkaamatta, että hänellä olisi toinen paikka. Hän oli kokonaan kyllästynyt kukkakaupassa oloonsa, eikä suinkaan vähimmin sen tähden, että rouwa oli kannellut hänen äidilleen ja neuwonut pitämään tyttärsään silmällä.

Hän luki Berliniläiset aamulehdet joka päivä ja joka päivä wastasi hän wiiteen—kuuteen ilmoitukseen myymäläpaikoista, joita oli tarjolla.

Silloin tuli eräänä päivänä hieno, wanhempi herera, muuan lasikauppias, ja pyysi Thora myymäläänsä kahdentoista kruunun kuupalkalla, johon lisäksi tuli ruoka ja pieni huone tämän asunnossa. Thora suostui tulemaan toimeen seuraawan kuun ensimmäisestä päivästä.

Hän tiesi hywin, että kotona wihastuttaisiin hänen muuttaessaan pois kotoa asumasta, mutta hän selitti, ei millään ehdolla tahtowansa olla Rosenqwistin luona ja niin sai hän pitää päänsä.

Hieman waikeampaa oli ylössanominen. Hän oli ollut heillä ripiltä päästyään saakka, ja oli häntä kohdellut hywin. Mutta nyt waiwasi häntä olonsa hei-

dän luonaan, ja oli siis parempi että hän lähti. Rouwa Rosenqwist ei kertaakaan kysynyt, mihin hän aikoi mennä; hän wastasi ainoastaan: „No, eihän sille mitä, onnea waan!“

Hywä olikin yänellä uudessa paikassa. Se oli jotain uutta. Wilkas liike antoi hänen ajatuksilleen uuden suunnan. Lisäksi oli hänellä pieni huoneensa sänkyineen ja walkoisine lakanoineen, joita hän woi sanoa omikseen. Kukkia oli wähän, mutta niitä woi hän kyllä hankkia itselleen. Hänen oli koko ikänsä täytynyt nukkua Fannyn kanssa samassa sängyssä ja kuunnella Johannan sairaloista, raskasta ähkinää ja hengitystä. Nyt woi Johanna saada sängyn, sillä Fanny woi maata sohwalla ja se oli parempi.

Aika kului nopeasti. Saapui joulukiireet. Kauppiat koristiwat myymälöidensä akkunat kuusilla, kynttilöillä ja joulukoristeilla. Thorallakin oli kiirettä. Myymälää ei suljettu ennen kello kymmentä. Silloin oli jo liian myöhä mennä wanhuksien luo. Hän käweli lisäksi mielellään tunnin werran joka ilta ulkona. Heltiä ei hän ollut nähnyt yhteen kuukauteen. Ehkä hän ei tiennyt missä hän oli, joka ilta toiwoi hän kohtaawansa hänet, ja, jos hän tahtoi olla oikein suora, oli

se juuri siksi kun hän käweli iltasin ulkona. Hänen oli kowin ikäwä häntä. Mutta kirjottaa ei hän tahtonut hänelle. Kerran täytyi kai heidän kohdata toisensa.

Jouluillan wietti hän kotona wanhusten luona. Rouwa Christensen oli ostanut siankinkun. Wieraita ei muutoin ollut muita kuin Petersen.

Siellä ei ollut kowin iloista. Thora oli saanut käsiinsä kirjan „Swend Dyringin talo“, jonka Petersen oli tuonut mukanaan, ja istui tutkien sitä.

Oli todella kummallista. Hän oli lukenut saman kirjan kerran ennenkin, oli nähnyt sen kuninkaallisessa teatterissa, mutta ennen ei se ollut tehnyt häneen sitä vaikutusta kuin nyt. Nyt oli siinä jotain, jota hän ennen ei ollut tuntenut. Nyt hän ymmärsi, että Ranghildin kaipuu woi pakottaa hänet rientämään Stig Hwiden jälestä tämän jättäessä hänet. Hän seurasi häntä metsien läpi nukkumatta öisin, antamatta itselleen hetkenkään lepoa ennenkuin oli löytänyt hänet.

Thora löi kirjan kiinni ja katsoi Peterseniin, joka pelasi „marjapussia“ hänen isänsä kanssa.

„Onko teillä joku osa tässä kappaleessa?“

„On. Sitä näytellään uudenwuoden iltana Syndys-

sä.“

„Minä esitän Regiseä“, sanoi Fanny.

„Regiseä sinä et woi näytellä“.

„Ei, mutta meillä ei ole parempaa“, huomautti Petersen. „Siksi saakin suutari Tokkerup’in Mina näytellä ritari Dyrinain hurskasta tytärtä“.

„En tahdo tuppautua osaan“, wastasi Fanny hie-man loukkaantuneena kun oli epäilty hänen kykyään osassa. „Ehkä Thora tahtoo näytellä Regiseä“.

„Regiseä — en, sitä en suinkaan tahdo!“

Christensen ja Petersen jatkoivat peliään. Fannykin katseli sitä. Rouwa Christensen oli milloin kamarissa milloin keittiössä. Johanna neuloi ja Thora luki.

„Ranghildin osa on myös täyttämättä“, sanoi Petersen Thoralle. —

„Mutta sinua ei kai haluttane siihen?“

Sekä Thora että Fanny oliwat monasti awustaneet Petersenin maaseutunäyttämojä.

„Se riippuu siitä, mihin aikaan pidätte iltasin harjotuksianne. En woi tulla ennen kymmentä“.

„Harjottelemme sekä huomenna, että toisena joulupäiwänä, sunnuntaina ja uudenwuodenpäiwänä aamupäiwällä, niin että jällelle jää wain pari iltahar-

joitusta. Mutta muista, että Ranghild on ylpeä, intohimoinen, rakkaudensairas nainen. Ei riitä oppia hänen repliikkinsä ja lausua ne. Olisi helpompi esittää Ranghildia, jos itse on. . .“

„juossut jonkun ihmisen perässä“, jatkoi Thora Petersenin pysähtyessä korttejaan järjestämään, tai ehkä ei hän tiennyt miten olisi ajatuksensa lausunut.

Petersen hymyili.

„Meillä on harjotus huomenna klo 10 Pienen Kuningankaadun warrella. Tule sitten sinne“.

„Saanko pitää tämän kirjan huomiseen, niin luen siitä rolliani?“

„Kyllä, ole hyvä!“

„Mikä osa sinulla on?“

„Byrgen“.

Se oli vanhan, uskollisen palvelijan osa. Sitä oli Petersen warmaan näyttelewä hywin.

Kello yhdentoista aikaan saattoi Petersen Thoran kotiin.

Jouluaamuna heräsi Thora kirkonkellojen kumiinaan. Kello ei ollut enemmän kuin puoli seitsemän. Hän nousi wuoteeltaan ja katsoi ulos akkunasta. Satoi lunta. Hän sytytti lampun ja pukeutui kiireesti. Miten

juhlalliselta kuuluikaan kellojen soitto hiljaisessa ilmassa. Miten kauan olikaan siitä, kun hän oli viimeksi kirkossa. Oli huonoa, ettei hänellä edes ollut wirsikirjaa! Ah, hän muisti kai vielä joululauluja kouluajoiltaan.

„Nyt nuoret, vanhat iloitkaat,
on joulu wieraanamme . . .“

Jumala tiesi, miksi hän nyt oli niin iloinen ja lauloi koko sydäimestään? Kun ei waan se illalla muuttuisi itkuksi!

No niin, nyt oli hän valmis! Olipa hywä, eitä oli saanut Heltiltä tuon kapan, nyt näytti hän koko siistiltä.

Hän meni keittiöön. Palwelustytöt oliwat jo ylhäällä ja kahwi walmiina. Hän istuutui puutuolille kyökkipöydän ääreen, ja sai suuren kupillisen kahwia ja 10 pennin joulukakun.

Sitten lähti hän. Ulkona oli kylmä. Hengitys teki kaswowerhon kuuraiseksi. Hän nosti sen ylös. Nuori lumi narisi hänen kenkiensä alla. Kirkonkellojen ääni kumisi ilmassa. Hän astui säteilewään, waloisaan kirkkoon. Siellä wallitsi juhlallinen hiljaisuus. Mutta

istuttuaan hieman aikaa, alkoiwat urut soida, mahtawasti ja lämmittäwästi. Hänelle tuli kyyneleet silmiin. Siellä oli niin kummallista hänestä; ehkä se sentään oli siksi että hänen mielensä oli niin liikutettu. Hän kiirehti kuiwaamaan kyynelensä. Alkusoitto loppui ja urkujen mahtawaan ääneen liittyi kööri laulaen jouluwirttä, johon Thora, sen werran kun osasi, yhtyi.

Sitten laulettiin wielä yksi laulu ja sen jälkeen alkoi saarna.

Se ei waikuttanut häneen yhtä woimakkaasti kuin urkujen soitto. Pappi puhui taiwaallisten enkelien joukosta, joka lauloi: „kunnia olkoon jumalalle korkeudessa, maassa rauha ja ihmisillä hywä tahto“! Hän tuli ajatelleeksi, miksi enkelit nykyään eiwät koskaan näyttäytyneet maan päällä. Sitten kuuli hän papin sanowan, että on uskottawa sokeasti, ajattelematta, kysymättä, „mistä“ tai „mihin“. Jos enkeli tulisi taiwaasta, puhuen kansalle pelastuksen tiestä, niin ei olisi niin paljon epäilijöitä. . . mutta hän ei woinut seurata papin saarnaa, koko ajan pyöri hänessä muita ajatuksia. Oli warmaan suuri synti käyttäytyä siten Herran huoneessa. Eikä hän sittenkään woinut sille

mitään; kun waan koko meno pian olisi lopussa . . . Lähtiessään kirkosta, tuumi hän, suuntaisi hän kulkunsa kotiin vanhempiansa luo syödäkseen siellä aamiaista. Kello yksitoista täytyikin hänen jo olla harjoituksissa. Kukahan tulisikaan näyttelemään Stig Hwildeä . . . jos se olisikin . . . Ah siinä oliwat taas nuo kirotut ajatukset! Hän tahtoi kuunnella, mitä pappi puhui. Mutta miksi puhui hän niin kierrellen, miksi hän ei woinut puhua luonnollisesti? Hän tuli ajatelleeksi Andersenin satua pikku tytöstä, joka ei kuunnellut papin saarnaa waan koko ajan katseli uusia, punaisia kenkiään. Ja paras olikin pysyä pois kirkosta kun ei kerran woinut siellä tehdä muuta kuin arwostella papin puheita ja ajatella kaiken maailman asioita.

Nyt lopetti hän, Jumalan kiitos. Thora yhtyi saarnaa seuraawaan wirteen ja lähti sitten. Ei ollut ehkä sopiwaa lähteä pois ennenkuin kaikki oli lopussa. Mutta siellä oli niin monta, jotka lähtiwät. Nyt woi hän siis sanoa olleensa kirkossa.

Kotona istui hänen isänsä työssä korjaamassa vanhaa saapasparia. Ilma oli huoneessa kauhean huono. Kotona ei ollut koskaan siis pyhää eikä lepoa. Ei edes joulunakaan — joulutunnelmasta ei ollut siel-

lä jälkeäkään.

Hän istuutui sohvan nurkkaan, missä ennenkin aina oli istunut ja alkoi lukea rolliaan. Heti aamiaisen jälkeen lähti hän Fannyn kanssa harjotuksiin Pienen Kuningaskadun warrelle.

Olikin wasta ensimmäinen todellinen harjoitus.

Petersen oli kirjottanut näyttämöliikunnot taskukirjaansa, ja johtaen harjoitusta, selitti hän kullekin näyttelijälle, mistä owesta oli tultawa, mistä mentävä ulos. Owet ja kulissit sai kukin kuwitella olewiksi, sillä harjotus tapahtuu tyhjässä salissa.

Eiwät olleet niinkään huonoja ne woimat, jotka Petersenin oli onnistunut saada kokoon. Eloisa leski, joka oli ollut maaseutunäyttelijättärenä ja naimisissa erään johtajan kanssa, oli wanhan ritarinrouwan osassa; woimakas, mutta hieman huonoääninen neiti esitti neiti Guldborgia; Swend Dyringinä oli paljon lupaawa näyttelijä, joka wasta vuoden oli koettanut onneaan näyttämöllä; muuan kauppa-apulainen näytteli Stig Hwideä, Petersen Byrgeä, Fanny Regiseä j. n. e.

Thoran ehdittyä jonkun matkaa osassaan, katsoi Petersen hämmästyneenä häneen; Thora huomasi

sen ja hymyili. Petersen tahtoi wain tietää, miksi Thora ymmäri tuon osan niin hywin ja niin mielellään tahtoi sitä esittää.

Harjotuksen ollessa ohi, seurasi Petersen Fannya kotiin. Thoralla ei ollut halua lähteä wielä kotiin. Kottona oli niin ikäwää, hän tahtoi ensin käwellä hetki-sen, mielummin yksin.

Hän kulki yli Kuninkaan torin. Helt asui ennen Gotingkadulla. Hän tahtoi mennä hänen asuntonsa ohi wastaista katukäytäwää pitkin nähdäkseen edes wilauduksella häntä, jos mahdollista.

Akkunassa seiso i mies ja nainen, sama neiti, jonka hän oli nähnyt tanssiaisissa. Hänen ei siis tarwinu nähdä enempää! Hän tunsi kummallista ahdistusta sydämässään — hän pysähtyi hetkiseksi — hän ei tiennyt kääntyäkö takasin eikä hän woinut liioin olla katsomatta tuonne ylös wielä kerran. Hän näki heidän osottawan häntä. He oliwat siis huomanneet hänet! Hän alkoi kiireesti astua eteenpäin.

Hän oli ehtinyt Kuninkaan satamaan kun kuuli takanaan: „Thora!“

Hän kääntyi ympäri.

„Wihdoinkin!“ huudahti Helt tarttuen hänen kä-

siinsä. He kääntyiwät ja kulkiwat takaisin. „En uskonut saawuttawani sinua! Miten ikäwä on minulla ollutkaan sinua! — Minä en koskaan uskonut saawani nähdä sinua enään!“

„Eikö se ollut se neiti, joka huomasi minut?“

„Oli, neiti Müller! Sinä voit tulla hetkiseksi kotiini. Meitä on siellä pieni seura koossa, neljä neitiä ja kaksi herraa! Me lähdemme pienelle rekiretkelle, yhdellä, kahdella reellä. Ajamme ulos kaupungista ja syömme päivällistä Kastatiassa.“

Thora seurasi häntä wastawäitteittä. Hänet esitettiin toisille neideille ja herroille; he oliwat kaikki draamallisen yhdistyksen jäseniä, Helt myöskin.

Miten hieno asunto hänellä oli! Mahonkiset huonekalut, piano y. m.

Helt kaasi laseihin wiiniä.

„Neiti Christensenin terwehdykseksi“, sanoi hän. He kilistiwät.

„Ja nyt lähdemme Torp'in kanssa noutamaan reikiä.“

Neiti Müller istuutui pianon eteen ja soitti pari kohtaa Lumbyen „rekiretkestä“. Toiset neidit säestiwät mukana:

„Sanonut mulle usein oot,
sa lemmit metsää lumiwaipoin!“

Thora astui akkunan luo ja katseli Heltiä ja Fania, jotka menewät kadun yli. Miten kimmaltelikaan lumi katoilla! Miten olikaan hywä, että hän oli tullut tätä tietä! Nyt oli samaa kuin ei mistään eroa olisi ollutkaan ja ne kaikki oliwat niin ystäwällisiä hänelle.

Neiti Müller otti käteensä pienen pullon, joka seisoi peilin edessä.

„Pidättekö sireenin tuoksusta?“ kysyi hän wiskellen hajuwettä Thoran kapalle. „Eikö teistä tunnu hauskalta saada hengittää sireenituoksua näin keskellä talwea?“

Thora luki pullon kupeesta. „sireenihajuwettä — Nordin rohdoskauppa“. — Kyllä, se on hauskaa! Hän seisoi peilin edessä. Oli hywä että oli saanut tuon kappan. Hän oli aiwan yhtä hieno kuin nuo toiset neidit.

Samassa kuuliwat he reen jalasten narinaa.

Jokainen riensi akkunaan.

„Siinä owat he!“

„Sanonut mulle usein oot,
sa lemmit metsää lumiwaipoin!“

„Joutukaa!“

Miten oliwatkaan iloisia nuo nuoret tytöt.

„Tässä olemme!“ sanoi neiti Müller wetäen Thoran rekeen, jossa Helt oli kuskina.

Hienot reet soluiwat kepeästi kadulla. Ihmiset katseliwat seuruetta. Thora oli iloinen. Hän oli kerrankin wapaa, ei kenenkään wartioitawana. Hän tahtoi tehdä kuten häntä halutti, hän tahtoi pitää lystiä! Hän huomasi, miten he herättiwät ohikulkijoissa huomiota. Ihmiset uskoiwat warmaan, että hän oli hieno neiti! Ah, mahtaisi olla ihanaa olla rikas ja aina olla elämä yhtä kaunista kuin nyt. Heidän päiwällisensä „Konstantia“ssa muodostuu warmaan hauskaksi!

Hän nojautui reen selkäsuojukseen katsellen kaduilla kulkijoita. Häntä oli wähän pelottanut, että joku kotiwäestään woisi huomata hänet reestä, mutta nyt oliwat he jo ulkona kaupungista, eikä hänen huolinut sitä pelätä.

Kerran matkan kestäessä puheli hän jonkun sanan neiti Müllerin kanssa. Tämä oli hänestä hywä tyttö, hauska ja rakastettawa.

Kas niin, nyt oliwat he rautatiellä!

Wihdoinkin pysähtyiwät reet „Konstantia“n eteen.

Pöytä katettiin kiireesti ja palvelijat ottivat hewo-
set huostaansa. Päiwällinen oli oiwallinen ja hauska,
eikä wiiniä säästetty. Tunti, pari kului melkein kuin
huomaamatta. Oli jo aiwan pimeä kun he kääntyiwät
kotiin. Nyt tahtoi pieni neiti Nielsen ehdottomasti is-
tua Thoran wieressä. Neiti Müller antoi hänen saada
tahtonsa täytäntöön ja otti itselleen paikan toisessa
reessä.

Neiti Nielsen oli kauhean puheliaalla tuulella. Hän
puheli enimmäkseen neiti Mülleristä, ja mitä enem-
män hän puhui, sitä enemmän Thora hämmästy.
Hän oli saanut tietää koko neiti Müllerin elämäntari-
nan, jonka hänelle oli kertonut ajattelematon olento,
jonka wiini oli tehnyt awomieliseksi. Eikä tuo tarina
ollut hauska.

Se oli ikävä loppu niin iloiselle päiwälle.

Kun he uudelleen oliwat päässeet Heltin asun-
toon, kuiskasi Thora hänelle, että oli jotain, josta hän
mielellään tahtoi puhua hänen kanssaan huomenna.
He päättiwät tawata toisensa huomenna klo 4. Sit-
ten hajautui seurue, ja jokainen meni suunnalleen
wiettääkseen joulua kotinsa helmassa. Helt myös ai-
koi syödä illallista vanhempainsa luona. Thora meni

illalla kotiwäkeään katsomaan. Mutta jo kello yhdeksän lähti hän asuntoonsa ja kävi nukkumaan.

Toinen joulupäivä walkeni pimeänä ja ikävänä. Ilma oli harmaana sumusta. Lumihiutaleet putoiliivat hiljaa ja harwakseen maahan. Thora oli huonolla tuulella. Aamiaisen syötyä lähti hän hetkeksi vanhempiansa luo. Kello yksitoista seurasi hän Fannyä harjotuksiin.

Hämärissä meni hän Heltin luo. Helt tuli itse awaamaan, auttoi hänen päältään ja ripusti päällyswaatteet koridorin naulaan. Hän suuteli häntä, wieden hänet huoneeseensa, missä istuutui hänen wiereensä kädet kierrettyinä Thoran wartalon ympäri.

Hän ei ollut sytyttänyt waloa, mutta tuli roiskusi niin hauskasti kamiinissa ja walaisi huonetta, ja katulyhty alhaalla kadulla lähetti myös osan walostaan huoneeseen, joten jokaisen esineen huoneessa woi selwästi erottaa.

Täällä tuntui Thorasta sittenkin parhaalta — niin hauska, niin hiljainen huone ja ilma niin raitis ja täynnä kukkaistuksua.

„No, oliko sinulla eilen hauska?“ kysyi Helt.

„Olipa kyllä — siihen saakka kun lähdimme kotimatalle. Oli ikävää, että jouduin neiti Nielsenin kanssa samaan rekeen.“

„Kuin niin?“

„Jos waan on toita, mitä hän kertoi neiti Mülleristä.“

Helt otti äkkiä kätensä Thoran wyötäisiltä.

„Ja mitä on se sitten?“ kysyi hän kowalla äänellä. Thora ei wastannut paikalla.

„Onko totta että hänellä on lapsi?“

Helt istui kauan kädet ristissä rinnalla. Thora woi huomata hänen wihansa.

Hän katseli Heltiä; mutta tämä istui warjossa, eikä hän woinut tarkkaan erottaa hänen kaswojensa ilmeltä.

Wihdoinkin nousi hän ja astui pari askelta lattialla kädet housuntaskussa.

„Neiti Nielsen on inhoitawa suunsoittaja, tungetelewa nainen, joka pistää nokkansa kaikkialle ja jolta emme koskaan saa olla rauhassa! On todella tyhmää ottaa huomioon, mitä hän puhuu! Hän woi olla iloinen, ettei kukaan mies koske häneen, muutoin ei hänellä olisikaan mistä juoruta! Neiti Müllerillä ei ole

mitään lasta. Hänellä oli kerran yksi, se on totta, mutta missä on se nyt, sen Jumala tietää; itsekään ei hän sitä tiedä! Neiti Müller on asemassa, jossa hänen on täytynyt jättää lapsensa toisten hoitoon.“

„Minulle teki eilen niin paha kun siitä kuulin.“

„Hän on hyvä tyttö.“

„Miksei sitten se mies mennyt naimisiin hänen kansaan?“

„Hän ei woinut, hän oli jo ennemmin naimisissa ja merimies, — en tiedä asiaa niin tarkoin, sillä en ole koskaan puhunut neiti Müllerin kanssa asiasta, waikkakin hän hywin tietää, että tunnen historian. Lapsen jätti hän eräälle perheelle Fredensbergin läheisyydessä, joka otti sen omakseen. He saivat kerta kaikkiaan muutaman tuhat kruunua. Siitä on jo wiisi, kuusi vuotta!“

„Kuinka wanha oli hän silloin?“

„Wajaa, kaksikymmentä. Hänen isänsä palweli 64:ssä rykmentissä upseerina. Äiti sai eläkettä ja myöhemmin woitti suuren arpajaissumman, joten he woiwat nyt koko hywin.“

„Minä en olisi woinut erota lapsestani. Mutta minä tulisin paljon onnettommaksi kuin hän, sillä he

ajaisivat minut pois kotoa. Isä on niissä asioissa niin ankara.“

„Mutta hän seisoo paria yhteiskunta-askelta ylempanä kuin sinä, ja siellä ei ole niin ankaraa, niin vanhoillista ja ahdasta! — — Lienee parasta saada tänne waloa!“

Hän sytytti riippuwan kattolampun, kutsui emäntänsä ja pyysi kahwia. Sitten otti hän Thoran posket käsiensä wäliin, katsoi hymyillen hänen silmiinsä, joissa wielä kimalteli kyyneleitä, suuteli häntä ja meni sitten soittamaan pianoa.

„Etkö luule, että neiti Müller pitää paljon sinusta?“

„Niin luulen! Minä olen myös mielelläni hänen seurassaan.“

„Mutta, etkö luule, että hän mielellään tahtoisi mennä naimisiin kanssasi?“

Helt soitti kepeää, iloista polkkaa.

„Sitä en luule hänen ajattelewan. En ole antanut hänelle koskaan aihetta luulemaan, että minä tahtoisin.“

Hän soitti edelleen. Päästyään loppuun, tuli hän taas Thoran luo. Tämä katseli häntä hymyillen ja epäillen.

„Onko totta?“ kysyi hän sitten, „ettei ole koskaan suudellut häntä?“

„En!“

„Se on ihmeellistä!“

Tuli hetkinen äänettömyys.

„Osaatko soittaa „Reberhus“ marssia?“ kysyi Thora.

Helt alkoi.

„Niin, se on sama. Sitä soitettiin sinä iltana kun ensi kerran näin sinut ja neiti Müllerin tanssiwan yhdessä. Silloin uskoin warmasti, että hän oli rakastunut sinuun.“

Helt hymyili ja soitti edelleen.

Samassa saapui kahwi.

Helt nousi ottaen konjakkia ja likööriä esille.

„Woit itse walita! Konjakki on hienoa, se tukahttaa lewottamat ajatukset. Juot ensin sitä ja sitten kahwia.“

Juotuaan kahwin heittäytyi Thora uudelleen sohwalle.

„Soitanko sinulle?“ kysyi Helt häneltä, „tai laulanko jonkun laulun? Minusta näyttää, että sinä olet tänään huonolla tuulella. Jotakin on, joka ei ole, kuten

olla pitäisi.“

„Ei, älä soita äläkä laula; istuudu tänne ja puhele minulle!“

„Mistä?“

„Minkä mistäkin!“

Aika kuluikin pian heidän siinä istuessaan ja puhellessaan „minkä mistäkin“ — iloisesti, totisina ja leikkiä laskien.

Helt nosti Thoran jalat lattiasta ja kallisti hänet pitkäkseen sohvalle.

Thora katseli hymyillen ja hieman pelokkaana häntä.

Warowaisesti weti Helt hameen hänen jaloiltaan

—

Thora löi häntä sormille, hymyili hänelle ja työnsi hameen alas.

Sitten nousi hän hitaasti.

„Nyt lähden“, sanoi hän.

„Minkätähden?“

„Siksi, että olen ollut kylliksi kauan.“

Hän meni koridoriin ja otti päällyswaatteensa.

Helt auttoi hänen päälleen ja pukeutui itsekin.

„Menemmekö teatteriin?“ kysyi hän.

„Niin, se on parempi!“

Helt hymyili ja taputti häntä poskelle.

„Mitä sinä nyt oikein ajattelet?“

„Ajattelen sitä, mitä kerroit minulle neiti Mülleris-
tä.“

VI.

Ensimäinen pantti.

Lumi tuprutti akkunaruutua vastaan ja tunki raamien välitse sisään. Maria kuiwasi sen, useampaan kertaan pois. Oli niin vaikeaa nähdä lunta huoneessa ja lisäksi oli siellä kylmä ilmakin. Hänellä oli tosin hieman kuiwia sytykepuita säästössä, mutta ne täytyi hänen säästää keittämisiä warten. Hansenillakaan ei ollut ollut kuuteen wiikkoon mitään työtä. Hän tuli lauwantai-illoin kotiin taskussaan 6, 8 tai 10 kruunua, mitkä oli saanut työttömyyskassasta. Mutta mihin riitti se kun joka wiikko täytyi antaa neljä kruunua puusepälle. Tämä oli saanut kuusitoista kruunuaan wiime kuussa; hänelle täytyi tässäkin kuussa ennen kaikkea huolehtia. Muutoin woi hän kontrahdin nojalla wiedä kaikki huonekalut pois, olipa siten maksettu ja miten paljon tahansa niistä, ja se olisi kauheaa.

Mutta nyt ei hänellä ollut rahaa, leipää eikä woi-ta ja oli wasta keskiwiikko. Kun Hansen tulee ko-tiin, on hänen warmaan nälkä. Mutta rahaa hänellä ei ole. Lauantaina saisi hän ehkä kymmenkunnan

kruunua. Mutta isäntä oli jo monasti waatinut wuokraa. Maria oli arwellut pyytää häntä ottamaan kahdeksan kruunua lauwantaina; toiset kahdeksan saisi hän seuraawana lauwantaina. Siten jäisi heille kaksi kruunua seuraawalle wiikolle elämistä warten oltuun tämän wiikon aiwan tyhjät. Ei ollut ihmettelemistä, ettei Hansenia haluttanut olla päiwin kotona. Eihän hänellä kotona ollut mitään hauskaa.

Wiime wiikkoina oli Maria oppinut miten wähälä köyhä kansa saa tulla toimeen. Hänen oli täytynyt laskea joka penni moneen kertaan saadakseeseen niin järjestetyksi, että kaikkein wälttämättöminpään edes riittäisi. Hänen täytyi ostaa kaikkein huokeinta, joka samalla oli kaikkein huonointa. Mutta se oli parempaa kuin ei mitään.

Jos rouwa, jolla hän oli palwellut, tietäisi, miten hädässä hän oli — tai jos neiti, joka antoi hänelle morsiusleningin, sen tietäisi — tahi hänen isänsä, koskisi kaikki häneen wielä kipeämmin. Ei, oli hywä, ettei kukaan sitä tiennyt!

Tänään oli hänellä ainoastaan palanen kuiwaa näkkileipää ja kupillinen wanhaa teetä ilman sokeria ja kermaa. Mutta ei hänellä ollut nälkäkään. Oli kum-

mallista miten wähällä hän woi elää. Mutta hulluinta oli, kun Hansen tuli kotiin nälkäisenä, eikä hänellä ollut kuin pala leipää panna hänen eteensä. Hansen ei tahtonut sanoa mitään, sillä täytyihän hänen tietää, ettei heillä ollut mitään, mutta se oli sittenkin surkeaa.

Maria oli koettanut saada jotain työtä, pesua t. m. s. mutta se ei ollut onnistunut hänelle. Hän oli katsellut ilmoituksia lehdissä ja juossut ympäri kaupunkia, mutta ei ollut auttanut. Parissa suuremmassa pesulaitoksessa; joista hän oli etsinyt työtä, oliwat ottaneet hänen osotteensa muistiin; kun he tarwitsiwat, lähettäisiwät he sanan. Mutta siihenkin woi kestää kauan.

Owelle koputettiin.

Hän meni awaamaan.

Se oli talon isäntä, maalarimestari Larsen.

„No, miten on laita? Onko teillä rahaa minulle?“

„Ei, ei nyt; mutta te saatte lauantaina — puolet, — koput seuraawana lauwantaina. Ennemmin en woi, en.“

„Hjaa, minä en woi tyytyä paljaisiin lupauksiin.“

„Hywä Jumala, mitä woin minä tehdä? Minulla ei

ole leiwän palaakaan kotona. Te näette uuni on kylmä ja lunta sisällä. Enemmän mieheni kuin minäkään emme ole saaneet mitään ansiota. Rahat, jotka saa lauwantaina yhdistyksellä, saatte Te.“

„Miksi en saanut niitä, mitä hän sai wiime lauwantaina?“

„Ne sai huonekalukauppias.“

Isäntä seiso i hetkisen katsellen ulos akkunasta.

„Niin, teidän on hankittawa rahat“, sanoi hän ja alkoi lähteä.

„Te saatte myös ne, siitä voitte olla warma. Ei siis tehne mitään jos odotatte wiikon, Tehän voitte hywin.“

Puhuteltu kääntyi kiiwaasti ja katsoi Mariaan.

„Minäkö?“ kysyi hän hymyillen ja wähän ihmeissään. „Sen sanon teille kyllä? Te luulette niin koska omistan tämän talon!“

Hän istuutui tuolille.

„Ei, älkää puhuko sellaisesta, niitä ette ymmärrä. Minulla on parikymmentä tuhatta siitä welkaa. Mutta kuoletusta ja korkoja joita minun täytyy maksaa en saa wuokralaisiltani. Koko talo otetaan minulta, jollen suorita korkoja, ja silloin on kaikki mennyttä mitä

olen koonnut. Silloin olen köyhempi kuin te.“

„Köyhempi kuin me ei voi olla.“

„No, no! Teillähän on yhtä ja toista.“

„Niin, kun waan tietäisin, miten saisin sen werran rahaa, ettei niitä wietäisi pois.“

„Woittehan pantata jotain.“

Hän lähti.

Pantata? Niin, sitäkin oli hän ajatellut. Mutta hän ei ollut koskaan sitä koettanut, eikä millään ehdolla tahtonut luopua mistään tawaroistaan. Mutta tänään ei ollut kai muuta keinoa jälellä. Eiwäthän he woi-
neet kärsiä nälkää, lauwantaihin saakka. Hän saisi ehkä kolme kruunua rinta soljesta, jonka kerran oli saanut Hansenilta. Hän otti sen esille lootasta. Se oli ensimmäinen syntymäpäiwä lahja, jonka hän oli saanut Hanssenilta kihloissa ollessaan. Hän tahtoi wälttämättömästi säilyttää sen; mutta hänellähän ei ollut suurta walitsemisen waraa. Hän katseli kauan esinettä, joka oli minusta onnellisemmilta ajoilta. Kyyneleet tuliwat hänelle silmään ajatellessaan heidän ja ehtineen niin pitkälle, että täytyi turwautua panttilaitoksiin.

Hän laski soljen takaisin rasiaan. Illalla, pimeän

tullen, weisi hän sen lainakonttoriin. Hän ei woinut sietää, että joku näkisi hänet niin köyhänä, että hänen täytyi pantata.

Hän kuiwasi taas huuran akkunalta. Hetkiseksi jäi hän katselemaan kadulle. Siellä kulki kaksi pientä raukkaa käsi kädessä lumessa, joka tuppautui nauhattomiin kenkiin. Mariaa wärisytti. Hän tiesi, että ne oliwat weli, ja sisar. Aamulla ennen päiwän walkenemista, oliwat poliisit wieneet heidän äitinsä, joka oli ottanut satamasta kourallisen hiiliä. Sanottiin että hän saisi siitä „wettä leipää“, ja kuitenkin ei koko hänen ottamansa tawara ollut kymmenen äyrin arwoinen. Lapsi parat! Jumala tiesi tokko kukaan ottaisi heitä huostaansa. Kaikki oliwat niin tottuneita heidän laisiinsa. Hän olisi mielellään kutsunut heidät ylös luokseen, mutta hänellähän ei ollut mitään heille antaa — ei edes lämpimää huonetta.

Häntä wärisytti niin omituisesti. Hampaat löiwät suussa „kaalia“, kuten sanotaan. Hän heitti saalin harteilleen ja kietoi sen tiiwisti ruumiinsa ympäri. Se sai hänet jonkun werran lämpenemään. Sen sijaan että wärjöttäisi kotona wilnssa, woi hän yhtä hywin mennä nyt heti panttikonttoriin.

Hän otti rasian ja meni konttoriin eräällä toisella kadulla, missä häntä ei tunnettu.

„Puoli kruunua“, sanoi konttoristi, joka otti tawaroita vastaan.

„Eikö enempää? Minä luulin saawani siitä kolme.“

„Ei, emme woi“, wastasi tämä, „me saamme tästä tuskin niinkään paljon huutokaupassa. Kukaan ei maksa siitä enempää. Ja silloin olisimme antaneet pettää itseämme maksaessamme enemmän. — — Tahtotteko siitä puoli kruunua.“

„No, kun en saa enempää.“

„Nimi?“

„Hansen.“

Hän taittoi saamansa lapun kokoon ja lähti. Hänen oli nyt tuumittawa mitä ostaa, mitä ei. Hiiliä, teetä, sokeria, raswaa — muuhun ei siitä riittäisi.

Päästyään kotiin, oli Hansen pitkällään sohwalla. Hän meni hänen luokseen, kumartui ja suuteli häntä, sillä köyhyys ei ollut vielä tehnyt heitä kylmiksi toisilleen. Sitten teki hän tulen uuniin, weti liinan pöydän yli ja pesi astiat. Sitä tehdessään kertoi hän miehelleen, että isäntä oli käynyt tahtomassa rahojaan.

Hansen pysyi yhä paikoillaan sohwalla kädet pään

alla ja jalat ristissä. Hän wastasi wain lyhyesti Marian sanoihin. Mutta tämän pannessa leipää ja rasvaa pöytään nousi hän puoleksi ylös, katsoi, mitä se oli ja laskeutui uudelleen pitkäkseen. Ei hän kysynyt, mistä ne oli saatu, ja se olikin hywin hyvä, sillä silloin ei Maria tarwinnut walehdella.

Hän tarjosi muutamia paloja lautasella miehelleen. „Minulla ei ole muuta“.

Tämä nousi hiitaasti ja alkoi syödä.

Joku koputti owelle. Maria aukasi sen.

Se oli postiljooni. „Rouwa Hansen! — Hywästi!“

„Minulle?“ Hän seisoi hetkisen kirje kädessä katsellen sitä ihmeissään.

Osote oli kirjoitettu suurella raskaalla käsialalla. „Jumala tiesi keneltä se mahtaa olla!“

„Pianhan sen saat tietää.“

Hän repäsi kuoren. „Ah, se on Länsisiltakadun pesulaitoksesta! Saan alkaa jo huomen aamulla! Jumalan kiitos!“

Hansen oli pannut leipäpalasensa luotaan. Hän nojautui pöytää wasten pää käsien wälissä ja katse li ajatuksissaan eteensä.

Maria tuli hänen wiereensä, laski käsiwartensa

hänen kaulalleen ja suuteli häntä.

„Nyt et saa enään olla allapäin“, sanoi hän lempeällä, tyytyväisellä äänellä. „Pääsemme kyllä talwen yli, ja kewään tullessa saat taas työtä. Kun huonekalut waan olisivat maksetut, en huolisi muusta.“

„Warmaankaan et osannut ajatella joutuwasi tähän kurjuuteen, kun menit naimisiin?“

„Onhan niin monta, joiden elämä on yhtä huonoa kuin meidän — huonompaakin!“

„Niin, tyttö on todella hullu mennessään naimisiin työmiehen kanssa.“

„Kuinka sinä puhut! Tosi on että minun oli onnistunut saada todella hyvä paikka. Mutta tawallisesti on palwelustytö niin sidottu, että hän ihmettelee ja kadehtii ompelijattarien ja tehtaalaisten wapautta iltasin ja woiko ajatella kurjempaa elämää kuin sen, jonka nämä palwelustytöt saawat kestää, sillä heillähän ei ole mitään, mitä he itse eiwät waiwalla ansaitse. Ei, me köyhät tytöt emme ole waateliaita, ja minä en kadu, että menin naimisiin kanssasi. Elkäämme waan päästämme mieltämme alakuloiseksi, jos elämämme joskus onkin pimeämpää. — Kerran tulee myös waloisemmat ajat.“

„Aamulla näin pari sataa työtöntä, vähissä vaatteissa ja wiluissaan, kokoontuwan Nikolain torilla saadakseen lumenlapiomistyötä maistraatilta. Ja vähän matkan päässä, poliisiaseman edessä, näin saman werran köyhiä ihmisiä, jotka odottawat siellä tuntikausia wäristen ja kaswot sinisinä, saadakseen eineenmurusen suuhunsa. Kaikki, niin ne, jotka seisoiwat Nikolain torilla kuin nuo toiset poliisiaseman edustalla, owat kerran sanoneet kuten sinä: „Kerran tulee waloisampaa!“ Ja kaikki he owat yhtä iloisia saadessaan lautasellisen herneitä ja 25 äyriä rahaa, kuin sinä päästessäsi pesutupaan kadottamaan kätesi wierasten ihmisten vaatteiden kaltaamisella. Täytyy olla tuntenut onnettomuutta kauan ennenkuin moisesta hywästä woi iloita.“

„Minä en häpeä työtä, ja minä olen iloinen, että olen saanut jotain tehdäkseeni.“

Tieto saada ansaita puolitoista kruunua päiwässä oli tehnyt hänet niin iloiseksi, että hän heti näki heidän elämänsä aiwan toisessa walossa. Huone oli äkkiä käynyt hauskaksi. Tuli räiskyi uunissa, teekeittiöporisi ja lamppu heitti lempeän walonsa kaiken yli. Mutta aiwan oikein oli, mitä Hansen sanoi: täytyi olla

kärsinyt ja hätääntynyt ennenkuin woi pitää pesulaitokseen pääsemistä ilona.

Maria lähti aamulla ennen päiwän nousua ja wiipyi iltaan klo 6 saamatta päiwällistä wälillä. Hän ei tahtonut jaksaa seistä enään lopulla, ja harteita ja siwuja alkoi pakottaa. Mutta se tuli kai siitä, ettei hän ollut tähän tottunut, ajatteli hän. Hänen kätensä meniwät rikki. Toiset pesijät sanoiwat, että hänen tuli ostaa wiidellä äyrillä haawatippoja. Mielellään hän sen tekisikin kun waan tulisi lauantai ja hän saisi rahaa.

Wihdoinkin oli lauantai käsissä. Hän oli ollut työssä wiisi päiwää ja palasi illalla, taskussaan seitsemän ja puoli kruunua, tyytywäisenä kotiin.

Oli huono ilma. Tuuli ja tuhuutti ja kadut oliwat lumiset. Hänen kenkensä oliwat läpimärät ja jalat jääkylmät. Mutta hän oli iloinen päästessään kotiin saamaan jotain kuiwaa jaloilleen ja tulta uuniin; silloin olisi hänellä hauska ja suloinen olla. Ja huomenna oli sunnuntai. Ehkä woiisi hän mennä vanhempiansa luo ja saada isänsä ompelemaan pari paikkaa hänen kenkiinsä. Hän olisi myös ostanut haawatippoja käsiään warten, mutta hän tarwitsi nuo wiisi äyriä niin moneen kohtaan. Woihan hän katsoa ensin, etteikö

kädet ilmankin tulisi terweiksi maanantaiksi kun oli koko päiwä wapaata wälillä.

Kas niin, nyt oli hän, Jumalan kiitos, kotona. Hän teki wälttämättömimmät ostoksensa ja riensi iloisena ylös rappuja, ajatellen lämmintä huonetta, johon pian pääsisi lämmittelemään.

Mitä? Owi oli auki, ja kylmä tuuli huoneesta löi häntä kaswoille! Oliko tapahtunut sisäänmurto? Hän haparoi pimeässä owea, ja sai selwille, että owi oli kokonaan otettu paikaltaan. Akkunat myös! Hän ymmärsi! Se oli isäntä, joka ottamalla owen ja akkunat heidän asunnostaan, koetti pakottaa heitä maksamaan wuokransa. Hän alkoi wäristä ja häntä ahdisti niin, että hän oli tukehtua ikäänkuin ei olisi riittänyt ilmaa. Hän heittäytyi woihkien sohwalle, mutta nousi samassa ja sytytti lampun.

Tuli leiskusi läpikäywässä tuulessa. Lumi tuprusi kauas lattialle. Ja akkunalla seiso i linnunhäkki. Pikku lintu istui kokoon lyyhistyneenä wartaalla. Maria sieppasi häkin kiireesti akkunalta ja asetti kaapin reunalle.

Hän seiso i kauan ja itki hiljaa. Hän kuiwasi kyyneleet, mutta ne eiwät tahtoneet pysähtyä, ne tuliwat

yhä uudestaan ja wirtasiwat äkkiä poskille.

Hän astui hitaasti alas rappuja katuowelle. Siellä tahtoi hän odottaa kunnes Hansen tulisi kotiin.

Aika kului. Hän seisoj wäristen kylmästä, ja hänen polwensa wapisiwat. Lauantaisin oli Hansenilla tapana tulla hieman myöhempään kotiin. Maria oli juuri kuullut Fredriksbergin kirkon kellon lyöwän kahdeksan. Mutta hän ei tiennyt, mihin lähteä. Hän ei tahtonut mennä kotiin wanhempiansa luo — ennemmin seisoj hän ja odotti portailla.

Wihdoin tuli Hansen. Hän oli hywällä tuulella, kuten näytti.

„Seisotko sinä täällä odottamassa? Ethän kai pelkää olla yksin? . . . Mitä se on? — itketkö sinä? Minunko tähteni! Tahdotko, että minun tulee sanoa: „Minä en uskalla waimoni tähden!“ kun joku tahtoo tarjota minulle lasin olutta?“

„Ei se ole sitä!“

„Mitä se on sitten?“

„Isäntä on ottanut akkunat ja owen huoneesta.“

Hansen oli juuri lähdössä rappuja ylös, mutta pysähtyi äkkiä.

„Mitä?“ Hän seisoj hetken mietteissään. „Onko si-

nulla yhtään rahaa?”

„On, seitsemän ja puoli kruunua.“

„Ja minulla on kuusi! Älä huoli, hän ei saa peniäkään, tuo kelwoton, ei yhtään! Tuolla ylempänä hän on huone wapaana. . . me woimme wuokrata sen kuukaudeksi. Anna minun huolehtia siitä. Mene sinä pakkaamaan tawaroita!“

Niin se oli kai parasta. Hän oli iloinen, että Hansen oli niin neuwokas eikä paikalla kadottanut hywää mieltään kuten hän. Mutta hän oli tullut niin liikuttetuksi nähdessään sitä sydämettömyyttä ja karkeutta, jolla isäntä oli heidän asuntoaan kohdellut. Ja hän tahtoi mieluummin ottaa huonommankin asunnon kuin mennä kerjuureisulle hänen luokseen.

Hän meni takaisin huoneeseen ja sytytti lampun.

Miten kolkkoa siellä oli! Oli parasta päästä sieltä niin pian kuin mahdollista. Hän köytti huiwin päähänsä ja alkoi kiireesti ottaa akkunawerhoja ales, pakkasi kyökkitawarat lootaan ja köytti sänkywaatteet yhteen lakanan sisään.

Äkkiä kuuli hän kuin kokonainen rykmentti astuisi rappuja ylös. Hän riensi peloissaan rappukäytävään ja kuunteli. Olisikohan se isäntä, joka miesten

kanssa tulisi ottamaan heidän huonekalujaan? Weri syöksyi päähän ja hänen sydämensä alkoi lyödä kiiwaammin.

Ei, nyt kuuli hän Hansenin äänen, kuuli hänen naurahtelewan! Jumalan kiitos! Mutta mikä ihmisjoukko se oli, jonka hän oli ottanut mukaansa.

„Tässä olen muuttowäen kanssa — kaikki on selwää!“ huusi Hansen tyytywäisenä rientässään waimonsa luo.

Tämä katseli kummastellen ja hymyillen noita seitsemää wierasta miestä, jotka tuliwat Hansenin perästä, pari puukengissä.

„Niin, tässä sitä tullaan rouwa“, huomautti muuan muurari.

„Meidän käsillämme siirtyy koko kotinne helposti toiseen paikkaan“, sanoi pieni kiwenhakkaaja.

„Niin, nähkääs rouwa!“ selitti eräs puuseppä. „Hansen tuli Frandsenin luo ja kysyi löytyikö ketään, joka tahtoi auttaa häntä. Ja kun me kuulumme min-käläinen asia oli, tahdoimme me kaikki auttaa häntä tuollaisen isännän kynsistä, joka olisi ansainnut hywän selkäsaunan. Käydään siis käsiksi. Te kaksi otatte tuon sohwan, te sängyn, te kaapin ja me nämä

pöydät — ja sitten koko jono kadulle! Sitä tulee mielenosoitus! Koko juttu on hengenwedossa tehty!“

VII.

Naamiohuwit.

Oli laskiaissunnuntai. Ilma oli huurteinen ja harmaa, tuuli oli heikko, mutta purewa. Kaikkialla myymälöiden akkunoissa riippui kaikenlaisia naamioita ja peruukkeja, neekerin, kiinalaisen ja intiaanin. Siellä oli husaarin naamioita tuuheine poskipartoineen, oli merimiehen ahawoittuneita naamoja ja erilaisia kaswoja mikä suurine ja mikä pienine nenineen, mikä muine omituisuuksineen. Mutta näissä ikkunoissa oli myös päiwän politiikka kuwattuna. Niissä oli kaikki mahdollinen laskiaisreklaami esillä.

Petersen asteli harwakseen kaduilla katsellen lapsia, jotka ohuissa puwuissaan wärjöttäen seisoivat katujen kulmauksissa tai käwiwät asunnoissa säästölaatikko pienessä, kylmästä sinertävässä kädessä, saaden milloin wiisi, milloin kymmenen äyriä, useimmiten kowia sanoja ja potkuja.

Petersenin pisti päähän käydä suutari Christenseniä katsomassa. Ei ollut siellä iloa. Christensen istui työpöytänsä ääressä, Johanna ompeluksensa edessä, ja Petersen istuutui sohwaan. Hän luki siinä sanoma-

lehtiä kunnes tuli uniseksi. Ei waihdettu monta sanaa. Rouwa Christensen puheli eniten; mutta hänellähän oli wanhoille ihmisille ominainen tapa puhua suuren osan sellaista, mikä ei merkinnyt mitään. Siitä, mitä hän oli kuullut puodeissa tai kadulla, mitä oli ollut lehdissä monta päiwää sitten. Tuntui siltä kuin olisi hän pitänyt welwollisuutenaan puhua wieraiden heillä ollessa. Ja jos hänellä ei ollut mitä puhua, kertoili hän wanhoja asioita, jotka jo oli kuultu moneen kertaan. Ilma huoneessa ei myöskään ollut hywää. Mutta eihän se toisin woinut ollakaan, kun noin pieni huone oli sekä werstaa, ruokailuhuone ja makuukamari, ja owi keittiöön melkein alituisen oli auki. Etenkin talwella oli ilma kowin kehnoa kun he pitääkseen huoneen lämpymänä, eiwät woineet laskea siihen raitista ilmaa, jonka arwoa he liioin eiwät ymmärtäneet.

Samoin oli tänäänkin. Petersenin astuessa sisään, tunki häntä vastaan lämmin ilma, jossa hän woi erottaa nahan, liisterin ja keltaisten homeiden hajuun. Mutta wain alussa oli hänen waikea tuota ilmaa hengittää, hän tottui siihen pian eikä huomannut sitä enään.

Christensen teki työtään, Johanna ja Fanny ompelivat ja rouwa Christensen walmisti päiwällistä.

Oli juuri ollut pientä kinastelua siskojen kesken. Fanny oli syyttänyt Johannaa, että tämä olisi ottanut hänen neularasiansa pillerejään warten. Äiti kuitenkin löysi kadonneen ja kaikki oli entisellään.

„Ei näy auttawan mikään“, sanoi rouwa Christensen; „Johanna on jo monta vuotta ottanut rautapillereitä ja parantunut ei hän ole laisin. Lääkäri sanoi tosin, että pitäisi käwellä paljon ulkona, mutta Johannalla ei koskaan ole ollut halua sellaiseen. Ja isäkin on sitä mieltä, ettei Fannyn sowi maleksia kaduilla kun ei ole mitään asiaa.“

„On paras aina tehdä kuin on terveellistä, huolimatta sopimisista“, sanoi Petersen.

Rouwa Christensen kattoi pöytää.

„Meillä olisi tosin pitänyt olla linnilettuja näin laskiaisena“, sanoi hän; „mutta isä ei nyt pidä niistä, ja lopuksi ei laskiainen nykyään ole enään siitä merkityksestä, mistä entiseen aikaan.“

Petersen hymyili.

„Laskiainen ei juuri koskaan ole ollut mikään suuri juhlapäiwä“, wastasi hän. „Päinwastoin owat mei-

dän kristityt lähimäisemme kaikkina aikoina wietäneet tämän päiwän mitä syntisimmässä elämässä, sen sijaan että pukisiwat itsensä säkkiin ja tuhkaan. He syöwät ja juowat niin paljon kuin suinkin sietäwät, räökkääwät eläimiä ja rypewät kristillisesti siweettömyydessä. Ja sen jälkeen ottawat he hurskaan naaman ja eläwät neljätoista päiwää kaloilla ja wihanneksilla.“ „Tule syömään, isä!“ sanoi rouwa Christensen nostaessaan keltaisia herneitä lautasille, saadakseen uuden puheenaineen.

Heidän ruokaillessaan tuli Thora.

„Uh, miten kuuma, täällä on!“

Hän pani keppansa napit kiinni ja istuutui Johanan tuolille. Wastaanotto, jonka hän sai osakseen, ei juuri ollut lämmin. Hän ojensikin kätensä ainoastaan Petersenille.

„Tahdotko lautasellisen herneitä?“ kysyi äiti.

„En, kiitos, ei ole kauankaan siitä kun söin aamiaiseni.“

Muutamaan minuuttiin ei kuulunut muuta kuin lusikoitten kolina lautasia vastaan. Rouwa Christensen katseli lewottomana Christenseniä ja Thora.

„Etkö ota päällyswaatteita yltäsi!“ kysyi hän.

„En, lähden pian, täällä on niin kuuma!“

„Se ei näytä minusta miltään syyttä istua täysissä tamineissa“, puuttui Christensenen puheeseen. Hänen äänensä oli kylmä ja kova.

Thora nousi sanomatta mitään, meni eteiseen ja ripusti kappansa ja hattunsa naulaan. Sen jälkeen tuli hän takaisin ja istuutui uudelleen Johannan ompelukoneen ääreen lukemaan muutamia reklaamipapereita, jotka nosti lattialta.

Fanny katseli hänen uutta kaunista puseroaan. Oli sentään kumma, miten Thora oli tullut hienoksi sen jälkeen kun lähti kotoa. Näki selvään, että hänen elämänsä oli paljon, paljon parempaa kuin sisartensa — hän näytti niin terveeltäkin. Ja lisäksi oli hän tullut jonkun werran miellyttävämmäksi ja — ylpeämmäksi. Ei hän käynyt kotonakaan enään niin usein. Viime aikoina tuli hän usein sunnuntaisin ja wiipyi silloinkin lyhyen hetken. Merkillistä se oli, missä hän aikansa wietti, eihän hänellä pitänyt olla tuttuja kotiwäkensä ulkopuolella. Ja kun hän sitten joskus tuli ei hänelle paljonkaan puhuttu — itse asiassa ei kotona konsaan puhuttu paljon — ja niin huomasi hän aina tulonsa aiheuttawan jonkunlaisen kiusallisen tun-

nelman, joka riisti häneltä halun lämpimämpään yhdessäoloon heidän kanssaan. Oli kuten perhe olisi jaettu kahteen vihollisjoukkoon, hän toisella puolen, wanhukset ja sisaret toisella. Ja se kaikki wain siksi että hän oli lähtenyt kotoa, missä hänen oli wastenmielistä olla, missä ilma oli niin epäterweellistä, jossa häntä kahdeltiin kuin olisi hän ollut kaikkein mitätöin palwelustyttö, jossa hänen täytyi tehdä tili jokaisesta askeleestaan, jonka otti, jossa hänen täytyi walehdella lentämättä pnnaiseksi kuin kukko, ja se häntä suututti joka kerta kun hänen oli pakko walehdella.

Ei, hän ei woinut pitää kotona olosta, ja joka kerta kun hän sunnuntaisin tuli kotiinsa, istui hän waiti, odottaen sopiwaa tilaisuutta woidakseen taas lähteä.

Tänään hän melkein katui, että oli tullut sinne. Hän katsoi wähän perästä kelloansa, jonka samoin oli saanut sen jälkeen kun lähti kotoaan. Isä tähysteli häntä äänettömänä. Tunti kului siten, kului neljännes toista, sitten wielä neljännes — sitten nousi hän hitaasti ja leikitteli hetkisen pöydältä ottamallaan kahwikipilla. Sen pudottua kolahtaen käsistään pöydälle, astui hän pari askelta akkunaansa kohti,

seisoi towin katsellen harmaata synkkää taiwasta, kääntyi sitten ja meni hitaasti eteiseen. Kiireesti puki hän päällyswaatteet ylleen. Sitten jäi hän ajatuksiinsa ja epäröi — hywästit oliwat kaikkein waikeimmat.

Wihdoin rohkasi hän itsensä, tarttui oween ja sanoi:

„Hywästi!“

Se oli tehty! Hän ei kuullut wastasiko joku. Hän oli wain iloinen päästessään alas rapusta ja kadulle. Siellä tunsu hän itsensä helpotetuksi kuten olisi onnistunut pakenemaan kurjasta wankikomerosta. Niin, nyt oli tuo waikea käynti siwu ja niin woi hän wapaammin ajatella iltaa, joka iloineen häntä odotti. Heltin kanssa menee hän dramallisen seuran naamiohuweihin.

Huwit tulewat pidettäwiksi samassa huoneustossa, missä hän neljä — wiisi kuukautta sitten tuli tutuksi Heltin kanssa. Miten paljon olikaan tuo tuntemus merkinnyt hänen elämälleen. Sitä ajatteli hän nyt mennessään hänen luokseen. Hän oli iloinen omatessaan Heltin ystäwyyden; se oli ollut hänelle hyödyksi. Muuta kuin ystäwyyys ei se tosin ollut eikä ehkä tullutkaan — eihän heillä koskaan ollut pu-

hetta mistään kihlauksesta. He oliwat wain kuten kaksi saman arwoista toweria. Itse asiassa oli suhde sentään nyt jonkun werran lämpimämpää. Eräänä sunnuntai-iltana oliwat he tulleet myöhään kotiin muutamasta hauskasta illatsusta ollen kumpikin hieman kuumempia kuin tawallisesti. Hän, Thora, lähti Heltin asuntoon hakeakseen jotain, jonka oli ennen pyytänyt. Helt oli silloin suudellut häntä intohimoisesti ja pyytänyt jäämään luokseen. Häntä oli alkanut wapisuttaa niin kowin, etteiwät jalkansa tahtoneet kannattaa, ja hän oli wain kuiskannut hiljaan, ettei hän uskaltanut. Mutta Helt oli äkkiä riisunut hänen kappansa, eikä hän ollut tehnyt wastarintaa jos ei auttanutkaan. Koko ajan oli hän seisonut ja wapisut kuten kuumeessa. Helt ei myöskään ollut sanonut mitään, wain hymyillyt hieman hermostuneesti ja wäliin suudellut häntä kaulalle ja suulle. Niin, Helt oli ottanut kapan hänen päältään ilman että hän oli tehnyt muuta kuin kuiskannut: „woi ei!“ ja katsanut kysyvästi häneen pelästyneellä katseella. Mutta hän oli wain hymyillyt päästäessään yhden toisensa jälkeen hänen pukimistaan, ja ottanut lopuksi wapisewan tytön syliinsä kuten lapsen ja kanta-

nut hänet sänkyyn. Ja kun hän sitten oli sytyttäväisillään sinertävän walon yölamppuun, joka riippui sänkykamarin katosta, oli hän Thora, purskahtanut itkuun, jota hän koetti tukahuttaa painamalla päänsä tyynyyn. Ei hän ollut kuullut Heltin sanowan muuta kuin „No“! Hän oli pannut hänen waatteensa tuolille sängyn wiereen ja sen jälkeen wetänyt werhot eteen. Itse oli hän käynyt nukkumaan sohwalle puettuna yönuttuunsa. Hän, Thora, oli nukkunut hywin lewottomasti, oli herännyt wähän wäliä, ja kellon seitsemättä käydessä oli hän noussut ylös, pukeutunut niin nopeaan kuin mahdollista ja sen jälkeen hiipinyt huoneesta Heliin estämättä, joka nukkui, — ja juoksujalkaa melkein oli hän rientänyt kotiin. Koko päiwän oli hän sitten kauhean huonolla tuulella eikä koko wiikkoon nähnyt Heltiä. Mutta sitten hän ei woinut kestää kauemmin ja meni sunnuntaina hänen luokseen. Sen illan jälkeen oli Helt ollut ystäwällinen ja towerillinen hänelle ja suudellut häntä ainoastaan silloin kun hän itse pyysi häntä sanomaan oikein hywän „hywää yötä“ hänelle.

Noin ajatteli hän kulkiessaan kadulla. Hän oli usein ajatellut yötä, jolloin Helt otti hänet syliinsä ja

kaatoi sänkyynsä ja joka kerta pakkasi weri hänen poskilleen. Heti jälkeenpäin häpesi hän, että oli ollut niin lapsellinen; tiesihän hän hywin, että hän voi luottaa häneen. Hän ei warmaan tahtonut wietellä häntä ja saattaa kurjuuteen. Hän, Thora, oli ehkä saanut hänet niin kiinnitetyksi itseensä, niin lähelle ja lujaan, ettei ero woisi tulla kysymykseenkään.

Kello oli wajaa kolme kun hän nyt ehti Heltin asuntoon. Tämä ei ollut kotona, mutta hänen emäntänsä käski Thoran kuten tawallisesti sisään.

Aina oli hänen asuntonsa niin hauska, kodikas; puhdas, paraslämpöinen ilma, hieno kukkien tuoksu ja paksut lattiamatot lisäsiwät tunnelmaa.

Riisuttuaan päällyswaatteensa ja ripustettuaan ne koridorin naulaan, astui hän Heltin huoneeseen, katseli lehtiä, selaili alpumeja, istuutui pianon ääreen ja soitti „Ritarimarssia“ yhdellä sormella, mutta pysähtyi pian kun ei löytänyt tarwittawaa puoliääntä. Sitte katseli hän hetkisen akkunasta.

Alkoi hämärtää. Emäntä tuli ja kysyi:

„Sytytänkö walon? Ehkä neiti juo kahwia?“

„En, kiitos! Minä odotan kunnes Helt tulee. Hän on warmasti kohta täällä!“ wastasi Thora. Hän weti

kengät jaloistaan ja heittäytyi pitkäkseen sohvalle jalat ristissä. Hän oli aina pitänyt hämärästä, loikoa sen helmassa ja uneksia awoimin silmin.

Ajatukset owat kuten linnut. Ne lentelewät ja liitelewät rauhattomasti, milloin tuonne, milloin tänne, pysähtywät sinne, missä on auringonpaisteista ja sulloista, owat pian taas pimeässä ja wastenmielisyydessä, ja niitä woi ajaa tästä; wiimeisestä miten usein tahansa pois, aina lentäwät ne sinne takaisin.

Nykyistä elämäänsä ajatteli Thora mielellään ja oli siitä iloinen. Entisyydestä ei hän pitänyt eikä tahtonut sitä ajatella. Tulewaisuutta hän pelkäsi. Ja kuitenkin oli mahdotonta olla ajattelematta sitä. Hän, joka koko elämänsä oli wiettänyt pienessä köyhässä kodissa, oli nyt wapaa ja kulki riemuiten huwituksesta toiseen! Mutta jos Helt menisi kihloihin hänen kanssaan, naisi hänet — ei, hänen kanssaan ei Helt menisi naimisiin. Eihän hän ollut koskaan siitä puhunut. Mutta jos hän hylkäisi hänet? — — — ei, sitä hän ei kärsinyt ajatella.

Wihdoin kuuli hän hänen tulewan. Awaimet he lähtiwät ja hän pani palttoonsa naulaan. Sitten astui hän sisään.

„Hywää iltaa!“ huudahti Thora.

„Hywää iltaa! Miksi et ole sytyttänyt walkeata?“

„Oh, ei!“ Thora nousi istualleen oikoen jalkojaan ja käsiään. „On niin hauskaa loikoa ja ajatella, eikä sitä woi niin hywin kun täytyy katsoa waloon.“ Hän ojensi kätensä Heltille ja weti hänet luokseen.

Helt suuteli häntä, mutta niin kepeästi, että sitä tuskin tunsi.

Thora hymyili.

„Mille sinä hymyilet?“

„Jouduin ajattelemaan, ettei mies warmaankaan suutele puolisoaan noin heikosti heidän oltuaan wuoden naimisissa.“

Helt hymyili myös ja sytytti lampun. Hieno hymy huulilla katseli hän sitten Thora.

„Mitä?“ kysyi tämä punastuen ja katsoi hieman epäwarmana häneen.

„Tunnetko mimasea?“ kysyi hän yhä hymyillen.

„Kyllä — olenhan ollut kukkakaupassa wiisi wuotta.“

„Silloin tiedät, että mimase on hywin tuntorikas kaswi. Kun koetamme yhtä sen lehdistä, kulkee tuo kosketus läpi koko kukan ja se sulkee itsestään kaikki

lehtensä.“

„Tarkoitatko, että minä kuulun mimoseihin?“

„Niin, siltä minusta näytti.“

„Jopa jotain!“

„Oletko ollut täällä kauan?“ kysyi Helt hetkisen kuluttua.

Thora katsoi kelloaan. „Kolme tuntia. Rouwa Jensen kysyi tahtoisinko kahwia. Minä sanoin tahtowani odottaa kunnes sinä tulet.“

„Minä käsken siis nyt.“

Hän meni palaten pian. .

Hetkisen kuluttua toi rouwa Jensen höyryävää kahwia ja leipää.

Siten istuiwat he puhellen yhdessä. Thora oli totinen ja koetti puhella järkewästi, mutta Helt antoi leikkisiä wastauksia hänen kysymyksiinsä kuten Peteresen ennen. Kumpikin he leikkiwät hänen kanssaan kuten olisi ollu pieni koulutyttö.

„Olenko todella niin lapsekas mielestäsi?“ kysyi hän osaksi loukkaantuneena kun Helt taaskin wastasi leikitellen hänen totiseen kysymykseensä.

„Et, Jumala paratkoon, et ole. Sinä ajattelet paljon sywemmin kuin minä. Mutta sinä lausut wakawat

ajatukseksi sellaisella kiihkolla, melkeinpä woin sanoa tuskallisella tawalla, että helposti joutuu niille hymyilemään. Muina päiwinä puhun minäkin wakawasti sinulle, mutta ketä haluttaisi puhua wakawasti laskiaispäiwänä? — Njaa, pian on jouduttawakin täältä pois, mutta minä uskon tosiaankin, että walitsen itselleni toisen naamiopuwun kuin mitä aioin.“

„Mitä se on? Etkö tahdo olla Henrikkinä?“

„Jaa, en tunne suurtakaan halua kulkea koko yö ahtaissa polwihousuissa.“

„Sinä voit kyllä! Nehän owat naamiohuwit. . .“

„Niin, niin! Kun on huwit, niin pitää ottaa ne huweina. Ehkä on se niin parasta! — Tahdotko istua hetkisen yksin?“

„Miks'en!“

Helt meni makuukamariinsa, ja Thora kuuli hänen pukeutuwan.

Hän alkoi myös pukea itseään. Hän oli warma, ettei Helt tulisi sisään ja yllättäisi häntä. Hänen naamio-pukunsa oli kunnossa, ja hän muutti nopeasti pukua. Pian oli hän walmis Henrikkinsä pariksi.

Waunuja odottaessaan naureksiwat he yhtä ja toista. Se oli kuten harjoituista laskiaiskemuja war-

ten.

Pian oliwat he jo matkalla seuratalolle, jossa huwit toimeenpantiin.

Wannut pysähtyiwät. Helt ja Thora katsoiwat akkumoista ulos. He oliwat saapuneet määräpaikkaan, mutta siellä oli kaksi kuomia heitä ennen. Toisesta nousi vanhempi paksu mies sekä nainen, nähtäwästi hänen puolisonsa. He oliwat wain katsojia. Toisesta tuli naamiopuwussa olewa nuori herra ja samanlainen nainen sekä vanhempi rouwashenkilö ja nuori naamioitu neiti.

Waunut ajoiwat pois.

„Ne oliwat neiti Müller ja hänen äitinsä“, sanoi Helt.

„Niinkö? Hänhän olisi woinut ajaa meidän kanssamme!“

„Kyllä. Mutta miksi?“

Heidän waununsa ajoi wuorostaan rappujen eteen. He nousiwat ja alkoiwat astua pitkää eteistä pitkin. Neiti Müller äitineen kulki aiwan heidän edessään.

Thora ei tahtonut heitä heti terwehtiä eikä suinkaan, että neiti Müller ensiksi terwehtisi häntä. Hän jättäytyi sen tähden jälkeen ja oli kuten ei olisi hei-

tä huomannut kun he riisuiwat päällyswaatteitaan. Mutta juuri mennessä portaille, jotka weiwät saliin, tuli neiti Müller heidän luokseen ja terwehti sydämelisen ystävällisesti kuten tapansa oli.

„Äitini — neiti Christensen. — Herra Helt tuntee-kin jo äitini!“

Neiti Müller oli Kolumbine-puwussa.

„Katsos, miten siewältä hän näyttää“, kuiskasi Thora Heltille astuessaan portaita ylös.

„Niin, hänellä on hywin solakat jalat!“

„Aa, ne olet kai huomannut jo ennen — edellisissä huweissa?“

Huwit alkoiwat jo olla täydessä käynnissä. Thoralla ei siellä ollut paljon tuttuja. Mutta äkkiä kirjotti muuan koulutyttö T ja C hänen käteensä. Thora katsoi ihmetyksissään häneen. Koulutyttö hymyili ja meni edelleen.

„Kukahen se oli“, sanoi Thora neiti Müllerille.

„Neiti Nielsen“.

„Niinkö? Niin, se on totta. Senhän olisin woinut arwata.“

Soittokunta soitti polkkaa. Thora tanssi Heltin kanssa, neiti Müllerä tanssitti muuan tuntematon.

Tanssin päätyttyä marssi neljä maskeerattua käsityöläistä kukin tyttänsä rinnalla ja kansallispuvussa saliin, laulaen: „Me työmme teemme uutteraan, ei kiiltävän kullan tähden!“ He esiintyivät hywin koomillisesti ja pistivät lopuksi walssiksi.

Heidän jälkeensä juoksi saliin narri, puoleksi punaisessa, puoleksi sinisessä puvussa. Hän teki jos jonkin näköisiä eleitä ja lauloi erästä kuplettilaulua.

„Sehän on towerini Torp,“ huomautti Helt. „Hän ei ole hullumpi!“

„Hätkö, joka oli mukana rekiretkellä?“ kysyi Thora. „Minä menen tervehtimään häntä!“

Mutta neiti Müller ehti ennen häntä ja tarttui narringa kädestä.

„Te miellytätte minua, kaunis neiti!“ sanoi narri hänelle puristaen hänen kättään.

Neiti Müller riuhtasi kätensä irti ja juoksi pois.

„Ettekö tahdo jättää mokomaa juoksua, kaunis karkulainen!“ Narri riensi hänen jälkeensä ja sai hänet kiinni.

„Lattia on niin liukas, ettei woi seistä paikoillaan,“ wastasi neiti Müller hymyillen.

„Naamiohuweissa emme saakaan seistä paikoil-

lamme, kuten wahtipalweluksessa“, huomautti narri tarttuen hänen käteensä. Sitten huusi hän soittokunnalle: „Soittakaa, soittomaakarit, jotta saamme tanssia oikean narrin tanssin!“

Soitto alkoi heti. Neiti Müller tanssi narrinsa kanssa, Helt ja Thora tanssivat tämänkin tanssin yhdessä. Kun se oli ohi, menivät he kaikki neljin rawintola-huoneeseen ja tilasivat baijerilaista olutta.

Puoli tuntia myöhemmin tuli neiti Nielsen erään kiinalaisen seurassa heidän luokseen ja pyysi lähtemään tanssimaan Francaisea.

Thora tanssi paljon ja joi paljon olutta — hän ei huolinut muusta kuin baijerilaisesta. Pöydässä, jossa pidettiin aika hauskaa, joi hän puoli pulloa punaista wiiniä. Hän ihmetteli itsekseen, että jaksoi juoda niin paljon, mutta se seurasi ehkä siitä, että hän tanssi niin paljon.

Soitettin walssia. Thora pyysi Heltiä tanssimaan neiti Müllerin kanssa. Itse juoksi hän ylös samalle parwekkeelle, josta hän ensi kerran oli nähnyt heidän tanssiwan yhdessä. Sinä iltana ei hänellä ollut juuri aikaa ajatella — hän oli uskonut warmasti, että neiti Müller oli rakastunut Heltiin — — ja Jumala

tiesi, eikö hän itsekin ollut samaa. Nyt oli hän ajatellut asiaa ja hänestä tuntui ainakin se warmalta, ettei Helt ollut rakastunut kehenkään, ei häneenkään — he oliwat ystäwiä. Jos hän eräänä päiwänä menisi kihloihin, olisi kai tuo ystäwyyskin lopussa. — — Niin, ei kertaakaan illassa, niin iloista ja huumaawaa kuin olikin, hän woinut päästä noista ajatuksista, eikä hän tahtonut jaksaa kestää ajattelemista. — Mutta oli kuitenkin kummallista: alussa oli Helt ollut paljon lämpimämpi, mutta nyt wiitsi hän tuskin koskea häneen, koska hän oli niin mimosemainen — — He oliwat ehkä sittenkin wain ystäwiä, koskapa Helt hywäili häntä niin harwoin. Niin. Ja jos hän jonakin päiwänä jättäisi hänet, ei hän tahtoisi juosta hänen jälkeensä pidättääkseen häntä! Olihan pistäwää kutsua häntä mimoseksi — — pian olisi hän warmaan takkiainen! — — Ei, hän ei tahtonut kauemmin istua siellä ylhäällä. — —

Hän nousi äkkiä ja riensi alas.

Juuri rappujen juurella tuli Torp häntä vastaan. He meniwät tanssimaan! Miten kauniisti hän tanssi, tuo Torp! Ja miten hauskasti helisiwätkään hänen narrinmetallihetaleensa! Lopuksi alkoi koko sali pyö-

riä Thoran silmissä. Hänen täytyi nojautua Torpiin lopettaessaan tanssin. Sitten lähtiwät he Heltin ja neiti Müllerin kanssa erääseen siwuhuoneeseen. „Niin, olen juonut paljon olutta tänä iltana,“ sanoi Thora kiihittäessään taaskin lasiaan toisten kanssa, „mutta en woi sitä huomata — kun en waan tuntisi sitä huomenna sitä paremmin.“

„Joko pian lähdemme kotiin!“ kysyi Helt häneltä.

„Mennään sitten kun loppuu?“

„Minusta se on yhdentekewää. Mutta sinä saat tästä huomenna liian paljon waiwaa.“

„Minä en tahdo ajatella huomista päiwää!“

„Ja siksi lemmin tänään wain, Jumala huolkoon huomisesta!“ lauloi Tarp. „Skool! Eläköön tanssi, eläköön ilo!“

„Eläköön ilo!“ toisti Thora wallattomasti ja kosketti lasiaan hänen lasiinsa.

He meniwät takaisin saliin ja tanssiwat — tanssin toisensa jälkeen. Mutta kello kolme sanoi Thora Heltille:

„Emmekö lähde nyt?“

„No, oletko wihdoin wäsynyt? Niin, lähdetään waan!“

Joukko ajureita odotti ulkona. He ottivat ensimmäisen.

Miten hän oli tanssinut! Mutta olipa hän nyt väsynytkin. Hän laski päänsä Heltin rintaa vasten.

He olivat pian Heltin asunnossa — siellähän olivat kaikki hänen vaatteensa.

Helt sytytti nopeasti lamput.

Sitten katsoi hän hieman epäröiden Thoraan ja kysyi kepeän hauskalla äänellä:

„Jäätkö tänne — — tai tahdotko kotiin?“

„Silloin täytyisi sinunkin lähteä taas ulos — ja se on synti!“

Helt hymyili heikosti. „Niin, se on synti!“

„Mutta woin yhtä hywin mennä tuon pienen matkan yksinkin,“ kiiruhti Thora jatkamaan puhettaan.

„Ei, eihän se ole tarpeellista, minä tahdon kyllä pitää huolta mimosestani!“

„Mi — —!“

Thora riisui päällyswaatteensa ja laski tuolille. Helt ripusti omansa eteiseen.

„Minä jään tänne sohvalle — woin ottaa kappani peitokseni,“ sanoi Thora.

„No — me pääsemme kyllä yksimielisyyteen siitä,

missä nukut. Riisuudu nyt waan, minä en jää sinua katselemaan.“

Hän meni sänkykamariinsa, riisuutui kiireesti ja meni sänkyynsä. Hän hymyili ja kuunteli, mutta Thora oli aiwan hiljaan. Wihdoin kuuli hän hänen päästävän nappeja auki ja hameen putoawan lattialle. Hän kuuli Thoran ottawan sen ylös ja panewan tuolille. Sitten ei sieltä taaskaan muutamaan minuuttiin kuulunut niin ääntä. Olisikohan Thoran todellakin käynyt sohvalle? Hän ei tahtonut kysyä.

Wihdoin sanoi Thora:

„Oletko sängyssä?“

„Olen, olen juuri nukkumaisillani. Minä makaan seinän puolella. Täällä on sinullekin kyllin tilaa. Tu-
letko!“

Thora ei wastannut. Parin minuutin kuluttua sanoi hän:

„Sammutanko lampun?“

„Ei ole tarpeellista!“

Sanomatta sanaakaan pujahti Thora hänen wiereensä ja peittäytyi kiireesti peittojen alle.

VIII.

Ensi-ilta.

Keskellä näytöskautta sairastui muuan Kasino-teatterin näyttelijä ja joutui riitaan johtajan kanssa. Riita päättyi sillä, että näyttelijä erosi teatterista, eikä johtokunta asettanut esteitä, vaikkakin hän siten joutui rikkomaan kontrahdimääräyksiä. Hän ei ollut juuri etewä, hänen asemansa teatterissa oli vähäpätöinen ja hänen poistumisensa ei aiheuttaisi mitään puutetta.

Mutta nyt oli johtaja juuri pari päiwää ennen puhunut Petersenin kanssa, jonka seurassa hän aikaisemmin oli näytellyt huwinäytelmiä maaseuduilla, ja tarjonnut tälle poistuneen paikkaa. Petersen suostui ja pääsi siten Kasinoon.

Ei ollut ketään, jota tämä uutinen olisi enemmän intresseerannut kuin Fannya. Hänen halunsa päästä teatteriin ei ollut kokonaan sammunut. Aina kun hän sai käsiinsä yhden tai toisen lehden, luki hän aina ensiksi kaiken, mikä koski teattereja. Sentähden joutui hän kuten kuumeeseen, kun Petersen eräänä päiwänä kertoi päässeensä Kasinoon. Kun hän ker-

ran oli saanut jalansijaa siellä, onnistuisi hänelle ehkä kerran auttaa sinne hänetkin. Hän saattoi Petersestä kauas, kun tämä lähti.

„Kuulkaahan Petersen — — ettekö nyt jossain sopiwassa tilaisuudessa woi tehdä jotain minun hywäkseeni —“

„Ah, paljonko luulet statistien woiwan waikuttaa sellaisissa asioissa?“

„Statistin! Tehän saatte osia, ettekä te warmaan tule pysähtymään pikkuosiin. Ja kun te olette towe-reita johtajan kanssa. — Uh, on kauheata istua koko päivän kotona ja ommella. Eikä isä kertaakaan soisi, että lähden illalla ulos raitista ilmaa hengittämään.“

„Onhan teiweellisempääkin käydä ilalla aikaisempaan lewolle ja nousta aamulla warhemmin ylös ja sitten käydä hengittämässä raitista ilmaa.“

„Ei — mutta tee nyt jotain puolestani!“

„Minä olen muistawa sinua koska tulen waltakuntaani.“

„Ei se ole pilaa. En tahdo jäädä kotiin nykyiseen elämään. — — Thora on wiisaampi — hänen on paljon parempi olla. Jos woisin päästä esim. matkustamaan Wenäjälle laulajattarena, niin tekisin sen.“

„Ja taiwuttaisit sillä isäsi pään entistään alemmaksi.“

„Niin, tiedän sen kyllä. Mutta sittenkään ei ole lainkaan wahingoksi jos laulan mukana köörissä jossain oopperassa.“

„Ei, sitä en suinkaan wälitä. Ja jos kuulen jotain, joka sinulle sopisi, sanon siitä sinulle.“

„Niin, tee se! — Hywästi, Petersen!“

„Hywästi!“ — —

Lehdet oliwat kertoneet, että piakkoin alkaisiwat erään auden kappaleen harjotukset. Ei ehkä ollut mahdotonta, tuumi Fanny, päästä siihen pukujen laittajaksi tai statistiksi, ja kun hän kerran on päässyt teatterin owesta sisälle, waikka wainkin statistina, niin pitäisi hän kyllä waransa kun tilaisuus parempaan sattuisi.

Ja wain pari päiwää myöhemmin kun oli puhunut Petersenin kanssa, luki hän eräästä lehdestä, että siitä päivästä lähtien otetaan nuoria naisia ja miehiä Kasinoon.

Monien kyynelden ja rukoilun jälkeen sai hän wihdoin luwan mennä teatteriin kysymään paikkaa, waikkakin Christensenen wastusti sitä, koska siellä hä-

nen mielestään warmaan oli pyrkimässä liian paljon teatterihulluja ihmisiä, jotka kaikki woisiwat tulla huomioon otetuiksi.

Mutta loistawin silmin tuli Fanny takaisin — hänellä oli ollut koe laulussa ja sen jälkeen otettu.

Wihdoinkin oli hän siis päässyt teatteriin!

Jo parin päivän kuluttua alkoiwat kööriharjoitukset.

Eräässä harjoituksessa tuli regissööri hänen luokseen. „Tahtoisitte kai mielellänne pienen osan, neiti Cristensen?“

„Jaa — kiitos — tahtoisin mielelläni!“

„Niin, se on tosin wain pieni, mutta woihan se suureta seuraawalla kerralla“. Ja samassa ojensi hän hänelle osan.

Fanny otti sen iloisena vastaan, mutta nolostui hieman katsoessaan siihen tarkemmin. „Palwelustytö: katsokaas, siinä tulewat he hänen kanssaan!“ Siinä oli kaikki. Hän laski etusormellaan sanat: yksi, kaksi, kolme, neljä, wiisi kuusi! Kuusi sanaa! Olipa se tosiaankin pieni osa! Mutta regissöörihän lupasi, että seuraawalla kerralla olisi suurempi — pienemmäksi ei se juuri helposti woinut käydä!

„No, sinä sait siis osan?“ kysyi Petersen hymyillen, kun harjoitus oli ohi.

Fanny punastui. „Oh, pyh!“

„Sepä kiitos!“

„Minä tiesin hywin, että se olitte te, joka olitte hankkinut minulle osan. Mutta noin pienen — kuusi sanaa! Luuletteko te, että saan toisen kun tulee uusi kappale?“

„Luulen — luonnollisesti — kun waan näyttelet tämän hywin.“

„Olen jo ajatellutkin miten sanon: katsokaas, siinä tulewat he hänen kanssaan!“

„Niin — se on hywin sanottu.“

„Tiedän hywin, että teette pilaa, mutta ei tee mitään. Mitä näyttelette te?“

„Erästä tallirenkiä.“

„Minkälainen hän on?“

„Juoppo!“

„Siitä tulee warmaan hauska esitys!“

Wiikon ajan kuluttua alkoivat harjoitukset näyttämöllä. Fanny seurasi mitä suurimmalla harrastuksella alusta loppuun. Kun hänellä ei ollut mitään tehtävää näyttämöllä, seisoi hän katsomon puolella —

siellä ei hän lisäksi ollut tiellä.

„Woiko todellakin ilahuttaa teitä tuo seisominen ja katseleminen?“ kysyi eräs nuori koristeiden laittelija, neiti Jörgensen, joka näytti tuntewan erikoista mieltymystä Fannyyn.

„Wäsytte warmaan siihen oltuanne teatterissa yhtä kauwan kuin minä.“

Tuo nuori nainen oli kolme vuotta ollut koriste-littelijana St. Paulin kirkossa ja Kasinossa. Hän ei pyrkinyt sen korkeampaan päämaaliin, ei koskaan olisi juolahtanut hänen mieleensä pyytää osaa.

Pari päivää ennen kuin kappale menisi ensiker-ran, oli pitkä henkilöluettelo sanomalehdissä. Fanny leikkasi sen kohdan lehdestä ja pani pieneen ompelurasiaansa, jossa hänellä oli muutamia walokuwia, on-mentoiiwotuskortteja, kirjeitä, iltamaohjelmia ja mui-ta wanhoja muistoja. Mutta tämä pieni paperi sai wä-hän wäliä tulla esille läpiluettawaksi. Myöhemmin luki hän wain nimet. Tallirenki, hra Petersen, palwelus-tyttö, neiti Fanny Christensen, ja lopuksi luki hän ai-noastaan oman nimensä. Mutta sitä lukikin hän ali-nomaa; olihan ensi kerta kun hän näki sen painettu-na ja lisäksi kaikkien luettawassa sanomalehdessä.

Wihdoin walkeni päiwä, jonka iltana kappale ensi kerran esitettäisiin.

„Olisipa minulla nyt halu nähdä Fanny esiintymässä“, sanoi rouwa Christensen naapurilleen, rouwa Nielsenille, „mutta isä ei pidä siitä, ja niin täytyy minunkin se jättää. Olette kai nähnyt, että hänen nimensä on lehdissä? Ja Petersenin samoin; hän näyttelee juoppoa tallirenkiä. Jos olisi tilaisuus, tahtoisin nähdä Petersenin näyttelwän, mutta nyt täytynee odottaa kunnes Fanny saa wapaalippuja.“

Päiwälliseltä lähti Fanny Thoran luo.

„Tulethan siis illalla katsomaan esitystämme? Mutta sinun tulee pitää warasi lipun suhteen, muussa tapauksessa voit jäädä ilman.“

Thora ei tiennyt warmaan, tuliko hän tai eikö — saipahan nyt nähdä!

„Olet warmaan lukenut nimeni sanomalehdistä — ja Petersenin samoin — — niin, myös katuilmoituslapuissa sen woi myös nähdä. Muuten tahtoisin antaa Marialle ja Hansenille liput — heillähän ei ole waraa ostaa. Mutta en tiedä saanenko. Niin, jos waan nyt pääsen lujasti kiinni kasinaan, en minäkään tahdo kauempaa asua kotona, Jumala tietää, etten tahdo!

Etkö tule sunnuntaina kotiin? Siitä on jo kauan kuin olit viimeiksi.“

Thoralla ei juuri ollut suurta halua kotiinsa.

Samassa tuli ihmisiä myymälään.

„Niin lähden siis“, sanoi Fanny. „Sittenpäähän nähdään, jos voit tulla illalla. Hyvästi.“

Fanny oli juhllallisella tuulella. Mutta olihan syytäkin. Saada esiintyä Kasinon suurella näyttämöllä yleisön edessä. Ja mitä, jos hän illalla unehuttaisikin sanat, jotka piti lausua tai ei löytäisi niitä oikealla ajalla! Silloin olisi kaikki lopussa — se olisi kauheaa! Hän oli pieni ratas tuossa koneessa, jos hän ei tekisi tehtäväänsä, olisi koko koneen käynti pilalla. Uh, miten häntä wapisutti tuo ajatus.

Tultuaan kotiin, täytyi hänen taaskin istuutua ompelukoneensa ääreen. Hänellä ei koskaan ollut ollut suurta halua siihen työhön, mutta tänään tuntui se hänestä entistä kurjemmalta. Oli hänelle sentähden helpotus kun isänsä hämärissä lähti nahkatehtaalle.

„Minä luen hieman osaani“, sanoi hän äidilleen ja meni wiereiseen huoneeseen.

Hän osotti oikealla kädellään vasemmalle ja sanoi kuuluwalla äänellä: „katsokaas, siinä he nyt tulewat

hänen kanssaan!“

„Kutka“, kysyi äiti rientäen akkunaan.

„Se on wain minun osani, jossa niin sanotaan.“

„Aha — minä ihan pelästyin! — Niin, me saamme kai kerran nähdä tuon kappaleen, kun saat wapaa-lippuja. On ihmeellistä, ettei Johanna tahdo lähteä tänään; hänellä on kuitenkin kruununwerran.“

„Se on niin vähän, mitä minä siellä sanon.“

„Ehkä siitä kuitenkin kirjoitetaan huomenna leh-dissä jotain — sinustakin?“

„Sitä ei warmaan tehdä. Eihän woi kirjoittaa kai-kista niistä lukuisista ihmisistä, jotka owat lawalla.“

Kello puoli kuusi lähti Fanny teatteriin.

Neiti Jörgensen ja se toinen nuori nainen, joiden kanssa yhteinen pukukoppi Fannyllä oli, eiwät wielä olleet tulleet.

Hän riisui päällyswaatteensa ja ripusti ne nau-laan. Hänestä tuntui niin kuumalta tässä pienessä huoneessa, ja lisäksi oli hän kowin juhlallisessa, pin-goitetussa mielentilassa. Hän katseli pukuaan, jossa hänen tuli esiintyä ja wertasi sitä toweriensa pukuun. Samalla hymisi hän erästä niistä lauluista, joita hä-nen oli köörissä laulettawa, ja wielä kerran koetti

hän lausua repliikkiään nähdäkseen, oliko hänellä siinä oikea äänen kaiku. „Katsokaas, tuolla tulewat he hänen kanssaan!“ — — Jumala tiesi, tulisivatko-han kaikki katsomaan häneen kun hän sanoisi sen? — — Se oli todella tärkeä repliikki — nyt wasta hän sen huomasi — oli ihmeellistä, ettei hän ollut ajatellut sitä ennemmin. Mutta ehkä oli se sentään liian wä-hän herättääkseen katsojien huomion ja jännityksen. „Katsokaas, tuolla tulewat he nyt hänen kanssaan!“ — ei, tietysti kaikki silloin jännittyneinä odottawat tulijoita, ja he tulewat sitten hänen kanssaan. — Jos hän sanoisi repliikkinsä hywin, olisi se warmaan yksi kappaleen tärkeimmistä kohdista — — mutta ei sitä jokainen waan osannut sanoakaan hywin — — ja jos ei hänkään, jos hän unehuttaisi sen — niin, silloin woisi yhtä hywin astua teatterin owesta ulos samaa kyytiä ajattelemattakaan takaisin tuloa.

Elämä näyttämön puolella oli wähitellen wilkastunut. Pukuhuoneiden ja näyttämön wälillä oli katkeamaton ihmiswirta.

Puoli tuntia ennen näytöksen alkua tuli neiti Jörgensen.

„Täytyy olla täällä wähän aikaisemmin kun on

näin ensi-ilta“, huomautti hän.

Heti hänen jälestään tulivat myös toiset neidit.

Alkoi elämä pukuhuoneessa. Juuri tulleet pukeutivat ja maskeerasivat itsensä. Fanny tietysti oli valmis jo kauan sitten.

Rekissöörin kello soi. Koko köörin tuli olla näyttämöllä esiripun kohotessa. Orkesteri alkoi alkusoittonsa. Esirippu kohosi. Fanny näki edessään suunnattoman meren ihmispäitä.

Pian hän kuitenkin unohti koko katsoman ja eli elämää näyttämöllä. Ja kun näytöksen lopussa hänen piti repliikkinsä sanoa, tuntui hänestä sen tehtyään kuin ei hän koskaan olisi sanonut sitä niin luonnollisesti.

Kun kappale oli ohi, astui koko näyttelijäkunta suosion osotusten kutsumana pari kertaa esiin, ja esiripun wihdoin pysyvästi pudotessa, sanoi johtaja: „Tahdon kiittää teitä kaikkia yhteisesti illasta!“

Fanny oli kowin kepeällä mielellä. Hän tunsi, että hänellä oli ollut osansa kokonaisuudesta, että se oli mennyt hywin ja että hänellä oli syytä olla iloinen.

Tultuaan ylös pukuhuoneeseen, oliwat hänen toverinsa jo pukeutumassa.

„Woi mikä kiire teillä on!“ sanoi hän alkaessaan poistaa wäriä kaswoistaan.

„Niin“, wastasi neiti Jörgensen; „tahdon tunnustaa, että tuolla alhaalla minua odotetaan mennäksemme ruoalle. Te woitte lähteä mukaan; ystävälläni on pari toweriaan kerallaan, ja silloin on hausempi kun on useampia naisia.“

Fanny kiirehti pukeutumistaan. Niin olisihan hauskaa kerran edes käydä hienossa rawintolassa. Ikäwää olisikin mennä suoraan kotiin tällaisen hetken äärestä. Ja tulipa hän kotiin tunnin ennen tai myöhemmin, ei hänen isänsä kai sanosi mitään jos hän ensinkään kuulisi, milloin hän tuli.

He tulivat samaan aikaan walmiiksi. Neiti Jensen pistäysi siwulla olewaan koristewarastohuoneeseen, Fanny ja neiti Jörgensen riensiwät alas rappuja.

Ensimmäinen, jonka Fanny näki uloskäytävässä oli Thora. Hän riensi iloisena sisarensa luo ja latoi tälle kysymyksiä toinen toisensa jälkeen wartomatta wastausta:

„Oletko täällä? — Olit kiltti kun tulit! — Niin, olit kai salongissa ja näit sen? — Mitä pidät siitä? — Tunsitko minua? — Warro wähän, sanon wain towerille

hywää yötä!“

Hän meni neiti Jörgensenin luo, joka seiso i lähel-
lä heitä, ja oli tawannut herran, jota kutsui ystäväk-
seen. Tämän seurassa oli kaksi muuta herraa.

„Sisareni on täällä“, sanoi Fanny, „minä lähdenkin
kotiin, Hywää yötä!“

„Ei, — minä olen sanonut, että te tulette mukaan“,
wastasi neiti Jörgensen, ja kääntyen herrojen puo-
leen jatkoi hän: „Neiti Christensen!“

„Ei, on parasta, että menen kotiin“, sanoi Fanny
hieman epäwarmasti ja katsoi sisarensa.

„Eikö neidit tahdo tehdä meille sitä hupia, että
wiettäwät pienen hetken seurassamme!“ kysyi neiti
Jörgensenin ystävä hra Bech.

Fanny katsoi taas sisarensa. „Mitäs sanot?“ kysyi
hän.

„No, tietysti ne neidit lähtewät“, jatkoi hra Bech
„Mehän menemme ainoastaan torin toiselle puolen.“

„Ei, nyt sanon teille jotakin!“ puuttui hieman wan-
hempi mies puheeseen, „me otamme ajurit ja ajam-
me minun kotiini. Siellä on illallispöytä walmiiksi lai-
tettu.“

Fanny hymyili. Sellaisia pikkuseikkailuja tuo tai-

teilijaelämä mukanaan, ajatteli hän ja katsoi kysyvästi sisarensa: „Tahdotko sinä?“

„Se ei kai kestä kauan“, wastasi Thora harwahkoon tehdäkseen jonkunlaisia esteitä. Todellisuudessa oli hän tuulella, joka pakotti hänet huwittamaan itseään „oikein willisti“, kuten hän tapasi sanoa. Hän oli istunut ja katsellut esitystä ymmärtämättä mitä näki, sillä hänen ajatuksensa oliwat olleet koko ajan toisaalla.

„Siis on päätetty, että menemme. Mutta torin nurkalle saakka täytyy meidän kulkea jalan“, sanoi paksu konttoripäällikkö Wellding.

Torin reunalta ottiwat he ajurit. Konttoripäällikkö, Thora, Fanny ja kolmas herroista, joka esiteltiin herra Guldberg'iksi, nousiwat toiseen ajuriin; Bech ja nti Jörgensen nousiwat toiseen. Sitten ajoiwat he Welldingin asuntoon Perämiehenkadulle.

„Katsokaas, miten lukuisina me tulemme, neiti Hansen“, sanoi Wellding nuorelle punaposkiselle työlle, joka päästi heidät sisään ja joka näytti olewan talon palwelijat.

Neiti Hansen auttoi wieraalta päällyswaatteet päältä.

Sen jälkeen astuiwat tulijat heikosti walaistuun kolmenurkkaiseen huoneeseen, joka oli kalustettu wanhanaikaiseen kuosiin, ja jonka seinät toiseksi puoleksi oliwat kultapuitteisten öljymaalausten peitossa. Siwuhuoneeseen wiewä owi oli auki.

„Enemmän waloa, neiti Hansen!“ sanoi konttoripäällikkö iloisesti, „enemmän waloa kaikkiin huoneisiin, enemmän ruokaa ja enemmän wiiniä!“

Neiti Hansen riensi sytyttämään lamppuja ja toi ruokaa ja wiinejä pöytään. Hän ei ollut odottanut niin suurta wierasjoukkoa, mutta hänen kattamansa pöytä sai siitä huolimatta erittäin ylellisen leiman.

„Woisinkohan saada illan debyteeraajan pöytäkumppanikseni“, sanoi konttoripäällikkö, „siltoin saa totinen neiti Christensen hauskan towerin. Eikä teidän huoli pelätä, ei hän ole niin kauhea kuin miltä hän näyttää“.

Kaikkien silmät kääntyiwät hra Guldbergin lihawiin kaswoihin ja sitä reunustawaan tuuheaan poskipartaan.

„Minä kuwittelen“, sanoi konttoripäällikkö, „että tuollainen juuri on paholainen mahtanut nuorena olla näöltään“.

„Kuwitelkaa waan!“ sanoi Guldberg hymyillen.

„Teillä on koko helmi neiti Hansenissa, konttoripäällikkö. Mutta ajatelkaahan jos hän menisi naimisiin!“ nauroi Bech.

„Älä maalaa pirua seinälle!“

„Itsehän te aloitte paholaisella“.

„Woinette uskoa“, sanoi konttoripäällikkö wakawana Fannylle, wakuutettuaan ensin itsensä siitä, ettei neiti Hansen ollut lähistöllä, „että on mitä tarpeellista vanhallepojalle omata hyvä taloudenhoitaja“.

„Ja oletteko te ja miksi vanhapoika?“ kysyi Fanny.

„Miksikö?“ toisti konttoripäällikkö. „Niin se on vanha juttu. Tunnetteko te „Lotta-serkkua“?“

Fanny hymyili. „Kyllä, olen itse näytellyt Lottaa!“

„Minä olen ollut vanhana setänä samassa kappaleessa. — Kun minä olin nuori, ei minulla ollut tilaisuutta mennä naimisiin, ja kun minä sain tuon tilaisuuden, oli harteillani puolisensataa vuotta. Jos te sittenkin ihmettelette, että olen vanhapoika, niin panen siihen wastalauseeni ja pyydän teitä laittamaan yhteiskunnan sellaiseksi, ettei miehen tarwitse wiiwytellä pyhään awioliittoon astumistaan kauemaksi aikaa, kuin jolloin hän on tarpeellisessa iässä“.

„Kas waan!“ huudahti Bech hymyillen, „kun konttoripäällikkömmekin on tyytymätön yhteiskuntaan! Korkeassa kunnallisessa wirassa olewa mies yhteiskunnan wihollisena — älkää waan antako pormestarrille wihiä siitä!“

„Niin jos te, rakas Bechini, olisitte istuneet niin kauan kuin minä wanhan harmaan kassan ääressä, jossa saa huolehtia kansan, kunnan ja pormestarin parhaasta, niin ei laitanne olisi lainkaan parempi kuin minun — ja olisitte pian päässeet selwille, että . . .“

„ . . . että yhteiskunnan laita on kuin potaattien, se ei ole aina niin hywä kuin sen pitäisi olla, mutta sitenkin on se tarpeellinen!“ keskeytti Bech hänet. „Milloiseksi sitten te tahtoisitte yhteiskunnan?“

„Koska kai on tarkoitus, että ihmisten tulee mennä naimisiin nuorena niin tahtoisin luonnollisesti, että waltio palkkaisi wirkemiehensä siten, ettei heidän tarwitsisi odottaa wanhuutta naimisiin mennäksseen.“

„No niin, te tahdotte wirkamiesolot järjestetyiksi samaan tapaan työläisluokan kanssa. Wirkamies alottaa pienellä palkalla, joka nousee vuosien ku-

luessa, kunnes wihdoin pääsee nauttimaan eläkettä, jolla woi hywin elää. Työmies ansaitsee enin ollessaan nuori ja woimakas, mutta sitä mukaa kuin wuodet wieriwät, wähenewät hänen woimansa ja kun hän on kokonaan loppuunkulutettu, woi hän katsella itselleen eläkettä almanakan takalehdeltä“.

„Näyttääpä, että olemme menneet liiaksi senttimenttaalisuuteen“, huomautti Guldborg. „Ei se tosin hauskaa olekaan eikä keskustelumme liioin ole sen hauskeempaa“.

„Hänellä on oikein!“ huudahti Bech, „wiisi me maailman huonoudesta istuessamme näin hywin katetun pöydän ääressä ja omatessamme kukin tyttömme ja lasimme. Skool, weljet ja siskot!“ Hän kilisti neiti Christensenin kanssa ja sen jälkeen muiden, laulaen samalla muuatta pöytälaulua, jossa ylistettiin ystäwyden suurta merkitystä nuorelle miehelle.

„Niin, woihan olla, hra laulumestari, että nuori ystäwätär on hywä olemassa,“ sanoi konttoripäällikkö. „Mitä tulee wirkamies- ja työläisluokkiin woin minä tehdä ainoastaan sen lyhyen huomion, että nuori työläinen lähtee kodista, jossa puute suuremmassa tai pienemmässä määrässä on tullut hänelle tottumuk-

seksi, ja kun hän menee naimisiin, ei hän woi odottaa elämältään sen parempaa. Nuori wirkamies tulee hywinwoiwasta kodista, joka on ollut tilaisuudessa kouluttamaan hänet ylioppilaaksi; jos hän menee naimisiin palkalla, jonka hän löytämästään wirasta saa, saa hän totuuttaa itsensä samaan puutteeseen kuin työläinenkin. Mutta se painaa häntä sitä kowemmin, kun hän ei ole siihen tottunut. Jos olisin mennyt naimisiin, kun olin 22 vuotta wanha, olisi minulle käynyt, kuten käwi eräälle towerilleni.“

„No, ja miten käwi hänelle?“ kysyi Bech.

„Hän meni naimisiin ollessaan kopistina. Hänen ensi askeleensa awiomiehenä oli welkoja saadakseen wakuuttaa itsensä niin korkeasta summasta, josta hän ei millään muotoa woinut suorittaa korkoja. Kahdeksan vuotta istui hän kansliassa aamusta iltaan myrkyttäen itsensä tupakan sawulla; wäsyneenä kopioimisiin ja leipähuolien masentamassa puolisonsa wiiden lapsensa puolesta — ja wihdoin oli leikki lopussa“.

„Emmekö nyt risti käsiämme ja rukoile, minusta näyttää, että keskustelumme kumminkin wie siihen“, sanoi Guldberg. „Warmaan on teillä ennen ollut

ihmeen kärsiwällisiä neitejä pöytätowereina, jos aiaa olette puhuneet samoin yhteiskuntapolitiikasta ja waltiotaloudesta kuin mihin nyt näytään joutuwan“.

„Ei tämä keskustelu minusta ole ikäwää“, huomautti Fanny.

„Ei, ei olekaan, mutta Guldbergilla on aina wastawäitteensä“, wastasi Beck. „Walitkaamme kuitenkin joku muu keskusteluaine, waikkapa musiikki. Silloin woin kertoa teille, että sunnuntaina olin tilaisuudessa kuulemaan Peter Guldbergin uuden säwellyksen „maalaispolska“, jonka säweltäjä itse pianolla esitti“.

„Niin, mutta ei puhuta siitä!“ huudahti Guldberg.

„Ei se on hywä säwellys“, wastasi Beck hymyillen, „kun se waan joutuu orkesterin esitettäväksi asiaankuuluwalla tawalla. Naiset tulewat näkemään tanssiessaan ensi kertaa Peter Guldbergin „maalaispolkkaa“, että se pitää heidän jalkansa kepeinä“.

„Niin, minä olen kiitollinen suosiollisesta arwostelusta, waikkakin se on sukulaiskauppaan annettu!“ sanoi Guldberg nauraen.

Siten kului tunti, parikin. Fanny ei tohtinut jäädä kauemmaksi, mutta konttoripäällikkö pyysi että he

pian taas kokoontuisivat pieneen illatsuun.

„Ja kun konttoripäällikkö muuttaa maalle“, sanoi Beck, „niin tulemme oikein aika joukolla jonakin sunnuntaina hänen luokseen“.

„Onko teillä maatila?“ kysyi Fanny. „Ahaa! Rautatien warrella!“

„Ei, — Ordrupissa“, wastasi konttoripäällikkö, „pikkunen huwila meren rannalla. Tulkaa siis sinne minulle wieraisille!“

„Niin, tietysti!“

Beck ja Guldberg saattoiwat neidit kotiin.

Fanny oli pannut merkille, että Thora tänä iltana oli ollut tawattoman totinen, ja että hän useammin kuin kukaan muu seurasta oli tyhjentänyt lasinsa ilman että woi huomata hänessä mitään vaikutusta siitä. Kun sisarukset wihdoin jäiwät kahden kesken, sanoi Fanny:

„Sinä olet ollut niin hiljainen tänä iltana — mikä sinun on?“

Thora ei wastannut heti. Sanoisiko hän sisarelleen, miten oli asianlaita? Ei — ei maksanut puhua siitä asiasta, hän ehtisi sen saamaan tietää myöhemminkin, kun ei woi salata. Hän wastasi sen tähden ly-

hyesti:

„Ei — minä olen wain hieman alakulosella tuulella. Eikä sellaiseen tarwita mitään syytä“.

IX.

Syntiinlankeemuksen jälkeen.

Thora oli pelännyt, että hän oli raskaana. Hän aawisti sitä, mutta pelkäsi tietoisuutta siitä, ja kun tuo tieto wihdoin astui hänen eteensä, oli hän tullut kauhahan onnettomaksi.

Kun hän osi sanonut sen Heltille, oli tämä tuuminut hieman, sitten wastannut: „Niin, se ei ole hauskaa, mutta emme woi sille mitään!“

Thora oli silloin taistellut hetkisen itkua vastaan, mutta wihdoin pääsi se walloilleen niin woimakkaana kuin ei se laisin tahtoisikakata.

Helt oli laskenut päänsä hänen olkapäätään wasten ja koettanut tyynnyttää häntä, mutta oli kuin ei hän olisi löytänyt sanoja, ja ne, mitä hän sanoi, oliwat hengettämiä. Ei ollut syytä ottaa asiaa niin raskaalta kannalta. Samoin oli käynyt niille monelle muulle, ja kyllä hän pitäisi huolen lapsestaan.

Se oli siis selwä ero Thoralle. Nyt tiesi hän mitä hänellä oli odotettawana. Helt ei tahtonut mennä naimisiin hänen kanssaan — eikä hän sitä ollut koskaan luwannutkaan. Eiwät he olleet edes kihloissa.

„Siis kuulun langenneisiin naisiin!“ oli hän itkultaan saanut sanotuksi, „ja lapseni — äpärä!“

„Älä nyt ajattele niin wanhanaikaisesti! Ei kukaan laske enään lapsen syyksi, että hän on syntynyt vanhemmista, jotka eiwät olleet naimisissa.“

„Mutta halweksiwat kuitenkin!“

„Sanotaanhan niin paljon tyhmää. Ja se kaikki vaikuttaa lapseen yhtäwähän“, oli Helt sanonut hie-man äissään.

Thora ei ollut tahtonut wastata, sillä hän olisi warmaan sanonut jotakin, jota hän olisi heti jälkeinpäin katunut. Hän ajatteli nimittäin kuinka tyhmiä tytöt oliwat, etteiwät he edeltäpäin waatineet kirjallista lupasta naimisiin menosta, siltä waralta, että käwisi hullusti. Mutta hän huomasi kuitenkin, että hänessä itsessään tällä kertaa oli yhtä suuri ellei suurempikin syy; Helt ei ollut käyttänyt suuria sanoja ja lupauksia, ei hän ollut wiekotellut eikä kiusannut, eikä hän, Thora, woinut siis kerjätä häntä menemään naimisiin kanssaan.

Mutta tästä hetkestä oli heidän wälilleen syntynyt uusi suhde: he oliwat tulleet wieraammiksi toisilleen — Thora tunsi sen hywin.

He eivät tawanneet toisiaan niin usein kuin ennen eikä niin iloisina kuin ennen.

Eräänä iltana kysyi Thora Heltiltä miten hän oli ajatellut täytyvän tehdä kun hänen aikansa tulisi.

„Sinä voit mennä erään lesken luo Hwidowre“, wastasi hän. „Olen puhunut hänellä tästä. Hän on reipas waimo ja omistaa pienen mökin ja maapalan. Voit siellä käwellä ulkosalla kun haluttaa; siellä onkin kaunista kesäisin. Me olemme kai yksimielisiä, että hän saa sitten pitääkin lapsen. .“

„Lapsiniko!“ toisti Thora tuskallisen hämmästyneenä. „Täytyisikö minun kokonaan hylätä lapseni?“

„Niin, se on oma asiasi“, wastasi hän katsoen hie-man ihmetellen häneen. „Miten sinä aijot asettaa elämäsi pitäessäsi lapsen luonasi, sitä en woi kuwitella itselleni. Minä luulin, että sinä olisit tahtonut kaiken pysywän salassa, ja sitä woi se olla ainoastaan siten menetellen kuin minä olen esittänyt!“

„Etkö sinä muutoin lainkaan tahdo huolehtia lapsestasi?“

Helt hymyili. „Sitenhän hänestä juuri huolehdiinkin. Leski tahtoo kolmetuhatta kruunua ottaissaan lapsen. Niin paljon rahaa en samalla kertaa woi saada

kokoon. Niin täytyy minun koettaa saada häntä tyytymään vähittäismaksuun tai etsimään jotain toista, joka ottaa lapsen vähemmästä.“

„Ah, se on alentawaa! Tarjota lastaan sille, joka ottaa sen huokeammasta ja ehkä hoitaa häntä yhtä huonosti — niin huonosti kuin woi saadakseeseen pian sen hengiltä!“

„No, sano sitten minulle miten asiassa on meneteltävä?“

„Minä tahdon itse hoitaa lastani niin kauan kuin haluan!“

„Niin, voit sen warsin hywin“, wastasi hän ystävällisesti.

„Sitä ei anneta sille, joka ottaa sen huokeimmasta“, jatkoi Thora sisäisestä liikutuksesta wärisewällä äänellä. „Minä woisin ehkä tyytyä siihen, että hänet annettaisiin kuukausimaksulla ja tahdon waikka itse maksaa sen, ellei häntä hoideta hywin, woin ottaa hänet pois ja antaa toiselle.“

Helt tuli liikutetuksi nähdessään hänet niin tunteitensa wallassa. Hän meni hänen luokseen ja sanoi, taputtaen häntä poskelle, lempeästi: „Ei sinun huoli maksaa hänen puolestaan. Minä en ole rikas, mutta

en ole koskaan ajatellut kieltäytyä welwollisuuksistani.“

Thora nosti kyyneliset silmänsä häneen.

„En ole koskaan luullut, että äiti voisi antaa lapsensa toiselle, lapsensa, joka on imenyt hänen rintojaan.“

„Hyvä Jumala, siihen on hän pakotettu niin kauan kuin katsotaan häpeäksi omata lasta ulkopuolella awioliittoa. Minä en pidä sitä häpeänä ja tarwitsee minun sitä tuskin sanoa. Mutta jos itse tahdot imettää lapsesi, jos itse tahdot hoitaa hänet, niin tee se ja minä ihmettelen sinua, joka itse tahdot, että sinua kutsutaisiin langenneeksi naiseksi! Se, mitä minä katson sinulle wälttämättömäksi, on ollut sitä niin monelle ja owat he myös sen tehneet. Onhan niin paljon äitejä, jotka eiwät uskalla edes olla tuttuja lastensa kanssa, ja useimmat heistä tuskin tietäwät, miten synnyttämälleen on käynyt. Sen tähden ei juuri koskaan tapaa langenneita naisia hienojen naisten seassa, sillä he salaawat kaiken niin hywin. Ja sen tähden on melkein kaikki langenneet naiset köyhien tyttöjen piiristä, joilla ei ole tilaisuutta erottautua lapsestaan ilman että heidän täytyisi heittää se warmaan kuoloon.“

Thora katseli häntä hetkisen vastaamatta. „Jos lapsi joutuu maalle, täytyy minun saada häntä nähdä niin usein kuin mahdollista“, sanoi hän sitten.

Helt hymyili. „Minusta tuntuu kuitenkin, että voimme lähemmin sopia hänen kohtalostaan sitten kun hän ensin tulee ilmoille“, wastasi hän.

Thorakin hymyili. „Onhan se niinkin.“

Hän tuli aina paremmaile tuulelle puhuttuaan Heltin kanssa, ja sitä mukaa kuin aika kului, löysi hän yhä enemmän helpotusta alussa niin raskaalta tuntuwalle

Oli sunnuntai-aamupäiwä huhtikuun lopulla. Myymälä oli suljettu, ja Thora seiso i ylhäällä pienessä huoneessaan, jonka akkunan hän oli aukaissut. Siitä wirtasi sisään raitista kewät-ilmaa. Aurinko paistoi, ja kyykkys et wiserteliwät katon reunalla. Hän tuns i halua ulos kuleksimaan auringon paisteessa. Nykyisin woi hän w ielä kulkea kaduilla ilman, että woi tiin huomata hänessä mitään. Mutta se ei kestäisi kauan. Silloin täytyisi hänen jättää tämä pieni huone ainai-seksi. Oli ollut onnellinen aika ne wiisi kuukautta, jotka hän oli ollut täällä — ellei olisi tapahtunut sitä, jo-

ka pakotti hänet nyt muuttamaan maalle. Jumala tiesi, miten onnettomaksi hän woikaan tuntea itsensä joutuessaan pois täältä. Mutta jos Helt waan tahtoi edes joka sunnuntai tulla hänen luokseen, niin menisi se sentään mukiin. Eihän muutoin ollut ketään, joka olisi tietänyt miten hänen oli käynyt. Hän tahtoi tänään mennä kotonaan käymään wanhuksia katsomaan; olikin jo pari kuukautta siitä kun hän wiimeksi oli siellä, ja nyt oli edessä pitkä aika, jonka kuluessa hän ei heitä saisi tawata — ja jos hänen isänsä saisi tietää syyn siihen, ei se tapahtuisi enään koskaan. Hän tunsi hänet. Petersen olikin kerran sanonut, että hänen isällään ei ollut ollut aikaa mennä ulos katsoakseen wirtauksia siellä, ja sentähden oli hän jäänyt wanhoilliseksi perinwanhoine elämäkatsomuksineen. Mutta mikään isä ei warmaan tahtois nähdä tytärtään kattonsa alla lapsen kanssa, jolla ei ollut isää! Ja hänen isänsä ajaisi warmaan hänet paikalla ulos, sen tiesi hän hywin. Niin, hän tahtoi tänään mennä heidän luokseen, mutta hän ei tahtonut mennä yksin. Hän menisi ensin Hanssenin ja Marian luosadakseen heidät mukaansa.

Tultuaan kadulle muistui hänen mieleensä, että

Fannyn oli tapa mennä harjotuksiin kello 11. — Sisar oli saanut pienen osan eräässä kappaleessa. — Hän tahtoi pitää waransa tawatakseen häntä harjotuksiin mennessään.

Kello osotti 10 minuuttia yli 11 hänen saapuessaan kirkon luo, ja näki hän pari näyttelijää kulkewan Kasinoon päin. Hän oikasi Amalian kadun kautta Kasinolle ja kääntyi sieltä takasin kulkien Annantorille päin. Tiellä kohtasi hän Petersenin. Hän näytti enemmän hywinwoiwalta kuin ennen.

Petersen lupasi sanoa Fannylle, että Thora odoti häntä teatterin ulkopuolella kello 2.

„Missä wietän sitten nämä kolme tuntia?“ kysy Thora.

„Woithan istua jossain kahwilassa tai käydä katsomassa taidenäyttelyä Charlottenborgissa“.

Niin taidenäyttely — ei ollut hullummaksi. Sinne menisikin hän, ja jouduttaisi kello 2:ksi takasin; ehkä Petersen silloin lähtisi mukaan.

He erosiwat.

Mitähän Petersen sanoisi, jos hän kertoisi hänelle miten hänen oli käynyt? Hän oli sittenkin ainoa, jolle hän woi uskoa jotain, ja hän osasi puhua niin wii-

saasti ja sydämellisesti. Kun kaikki käwi ympärinsä, oli hän kuitenkin ehkä ainoa ystävä, joka hänellä oli.

Näyttelyssä oli paljon wäkeä.

Aluksi katseli hän tarkkaan jokaista taulua, mutta pian tuli hänen kuuma, ja hän kulki hitaasti taulujen ohi pysähtyen ainoastaan missä joku erikoisuus herätti hänen huomiotaan. Muuan taulu, joka kuvasi hywinpuettua nuorta herrasmiestä ja köyhemmän näköistä tyttöä istumassa edellisen asunnon sohwalta, vaikutti häneen syvästi. Hän johtui siitä ajattelemaan tarinaa, joka noiden ihmisten wälillä mahtoi olla, joka oli hänelle kyllin tuttu ja jossa oli kyllin ajatteleamisen aihetta.

Kello ei ollut vielä enemmän kuin puoli yksi kun hän uudelleen oli kadulla. Mutta hän lähti käwelemään kylpylaitoksille päin, ja kun hän neljännestä wailla kaksi uudelleen oli Kasinon edustalla, tarwit si hänen odottaa wain jokunen minuutti kunnes näki näyttelijäin palaawan harjotuksista.

Thora tapasi Petersenin ja Fannyn. Petersen ei olisi tahtonut lähteä heidän mukaansa ennenkuin olisi käynyt päiwällisellä, mutta Thora tahtoi hänet mukaan, ja Fanny wakuutti, että hän hywin woisi

syödä päivällistä heidän luonaan. Petersen myöntyi. Suutari ja hänen waimonsa ottiwat tawallisella wieraanwaraisuudella hänet vastaan. Pöytä oli katettu jo heidän saapuessaan.

„On hauskaa, että tulitte, Petersen“, sanoi rouwa Christensen asettaessaan täyden lautasellisen pais-tettuja sillejä pöydälle. „Tuuminkin aamulla, mitä saisin päivälliseksi erikoista, kun on pyhä, ja niin päätimme isän kanssa koettaa tätä lajia“.

Samassa nouti hän höyryäwiä potaatteja pöytään.

Christensenkin näytti olewan hywällä päällä, ja se ilahutti Thora. Isä ei tosin ollut sanonut hänelle mitään, mutta hän oli kuitenkin wastannut terwehdykseen.

„Pöytään siis!“ pyysi rouwa Christensen. „Isä, tarjoohan ruokaryyppy Petersenille. Sinä Thora voit ottaa tuolin wiereisestä huoneesta“.

Thora lähti noutamaan tuolia.

He kuuliwat hänen päästäwän hämmästyksen huudon.

Fanny hymyili.

Thora tuli takaisin tuoli kädessä.

„Hywä Jumala, mistä olette saaneet pianon?“ sa-

noi hän.

„Onko teillä piano!“ huudahti Petersen samoin hämmästyneenä.

„Niin“, wastasi Christensen hymyillen, „kun on tytär teatterissa, niin täytyy myös hänellä olla piano kotona“.

„Se ei tosin ole aiwan uusi“, selitti rouwa Christensen, „ja löytyy paljon uudemmanaikaisempia, mutta maksawatkin ne myös kahdeksansataa kruunua. Tämän on Fanny saanut kolmellasadalla. Sekin on tosin suuri raha, mutta hän saa maksaa sen wähitellen. Ja kun hän on oppinut soittamaan, ansaitsee hän opetuksella pian tarpeellisen summan. Fanny osaakin jo soittaa „kesäillan“ ja erään toisen laulun. . .“ „No, joko sinä olet syönyt?“ kysyi hän Johannalta, joka heitti kahwelin luotaan ja työnsi tuolinsa hieman pöydästä kauemmaksi, woidakseen paremmin nojautua taaksepäin.

„Minä söin wasta äsken, eikä minun nyt ole nälkä“ wastasi Johanna.

„Sitä sinun ei olekaan koskaan“, mumisi äiti. „Mutta muutoin on hän woimistunut koko lailla wiime aikoina, sen huomaa hänestä selwään. Lääkäri sanoi-

kin, että hän paranee, jos waan seuraa hänen määräyksiään. Tämä onkin nyt uusi lääkäri“.

„Ei ole sanottu, äiti“.

„Niin, kun et sinä tee kuten pitäisi. Et käy käwetemässä etkä seuraa ruokajärjestystä.“

Samassa soi owikello, ja Thora riensi awaamaan. „Hansen ja Maria!“

„Olemme siis kerrankin kaikki koolla!“ huudahti Christensen tyytywäisenä; „siitä onkin jo koko pitkä aika kun wiimeksi olimme! — Tule tänne, lapseni, ja suo minulle suudelma pitkästä aikaa!“

„Anna hänen ensin saada päällyswaatteet päältään!“

„Sen woi hän tehdä jälkeenpäinkin!“

Maria riensi isänsä luo ja suuteli häntä.

Kummallinen wärähdys kulki Thoran läpi; niin toisellinen vastaanotto kuin hänen. Mutta Maria olikin aina ollut isän lempilapsi.

„Näytät taas oikein terweeltä!“ jatkoi Christensen.

„Minun onkin nykyisin hywä olla, isä!“

„Se on hauskaa! — Työsi menestyy hywin, Hansen?“

„Kyllä, nyt menee kaikki taas mukiin!“

„Istukaa mukaan pöytään!“ sanoi rouwa Christensen.

„Ei, kiitos! Söimme juuri kotoa lähteissämme.“

„Silloin voimme mekin nousta pöydästä, äiti!“

Christensen istuutui työtuolilleen, rouwa tyhjensi pöydän, ja kaikki muut menivät wiereiseen huoneeseen katsomaan Fannyn pianoa.

Fanny osotti heti taitonsa soittamalla heille kappaaleen, jonka parhaiden osasi.

„Eikös waan, nythän voimme pistää tanssiksi“, sanoi Hansen tarttuen Thoran käteen.

Tämä hymyili. „Emmehän woi tanssia laulun jälkeen!“ wastasi hän.

Petersen, Maria ja Johanna seisoiwat jutellen akkunan edessä.

„Kun Hansen sai työtä, ei minun enää sen jälkeen ole tarwinnut käydä pesussa,“ sanoi Maria. „Minä kärsisin kowin, jos meidän täytyisi muuttaa alempaan kerrokseen — sieltä ylhäältä on niin kaunis näköala. Mutta minä tahtoisin, että minulla olisi sili-tyswehkeet, sillä olen koko päiwät yksin ja woisin hywin jotain ansaita.“

„Mutta silittäminen on epäterweellistä,“ huomaut-

ti Petersen.

„Sitä samaa olen minäkin sanonut,“ jatkoi Hansen. „Kun ei minulla ollut mitään ansiota, piti Maria taloutta pystyssä, ja siitä olen tietysti hänelle kiitollisuuden welassa. Mutta nyt kun minulla on työtä, ei hänen tarvitse rasittaa itseään.“

„Useimmat työläisten waimoista saawat ansaita miestensä awuksi,“ huomautti Maria.

„Kun ollaan vielä kaksin, niin täytyy miehen jaksaa elättää waimonsa“, sanoi Hansen.

„Ei ole aina suinkaan niin“, wastasi Maria, „ja eikä lisä pahaa tee missään.“

Hansen hymyili. „Se on Marian wanha ihanne tuo lisäänsaitseminen. Minä olen sen werran myöntywäinen, että otamme jonkun isättömän lapsen hoidaksemme, jos siitä voidaan maksaa niin paljon että se kannattaa.“

Heidän keskustelunsa alkoi herättää Thoran huomiota, hänen seisoessaan toisen akkunan edessä katsellen kadulle.

Petersen hymyili. „Mutta tuollaiset „elätettävät“ eiwät ehkä niinkään ole saatawissa“, sanoi hän.

„En ole sitä luullutkaan“, wastasi Hansen iloisesti.

„Ei se ole lystiä wieraan lapsen hoito“, sanoi Maria. „Käwipä sille miten tahansa, hoitipa sitä kuinka hywin tahansa, niin on se aina sama kuin ei olisi hoi-
tanutkaan.“

„Siten ei pidä perheenäidin ajatella“, huomautti Petersen.

„Jos me otamme jonkun lapsen hoidettawaksemme, niin tahdonpa hoitaa köyhän tytön lasta.“

„Ja paljonko luulet sellaisen kannattawan mak-
saa!“ huudahti Hansen hymyillen.

„Emme otakkaan sitä rahan tähden“, wastasi Maria.

Thora tuli heidän luokseen.

„Tahdotteko todella ottaa hoitoon isättömän lap-
sen?“ kysyi hän.

Hansen rupesi hymyilemään.

„Sinä voit ehkä hankkia meille yhden?“ kysyi hän.
„Tunnetko tyttöä, jolle on käynyt noin hullusti? Niin-
pä niin — sitä hoidettaisiin hywin.“

X.

Neuwoton.

Fanny oli saanut pienen paperilapun, joka oli antanut hänelle aika lailla miettimisen aihetta.

„Tahdotteko mennä naimisiin kanssani?“

Se oli kaikki, mitä siihen oli kirjoitettu — ei puhuttelu sanaa enemmän kuin allekirjoitustakaan.

Pienten kemujen jälkeen konttoripäällikön luona sinä iltana, jolloin Fannylla oli ensi osansa kappaleessa, oli yhä useammin tapahtunut, että konttoripäällikkö ja Bech saattoivat naiset näytöntöjen jälkeen kotiin, ja pian oli mitä hilpein ystävyysuhde syntynyt noiden kahden wanhan pojan ja Fannyn ystävättären välillä. Näytösten jälkeen söivät he halusta yhdessä illallista, joko hienossa rawintolassa tai konttoripäällikön, vieläpä Bech’inkin luona.

Bech’illä oli kuten konttoripäällikölläkin neljä huonetta käsittävä asunto ja emännöitsijä.

Wain harwoin käwiwät he wariateta katsomassa, mutta jos se tapahtui, meniwät he suurimpaan ja hienoimpaan, mikä oli tarjolla.

„Täytyy pitää wirkaansa arwossa“, sanoi konito-

ripäällikkö. „Jäisimpä waan myöhäiseen saakka johonkin noista kolmannen luokan kapakoista ja vielä pahempi naisten seurassa, niin kyllä nousisi huuto „renttuilewasta wirkamiehestä.“ Kööpenhaminassa wallitsewat rajat ja sopiwaisuudet kaikkiialla: tämä on yksinkertaista kansaa, tämä keskisäätyä ja tämä hienostoa warten! Sen tähden täytyy mennä sinne, mikä on soweliasta eikä sinne, mihin haluttaisi. Mutta kun ei ole perhettä, eikä ihminen wiihdy yksin kotona, tekee mieli menemään aina joskus johonkin. Ja silloin on käytettävä soweliaisuuden määräämiä paikkoja, mitkä ajan pitkään käywät ikäwiksi.“

Neiti Jörgensen ei ollut tänä iltana hywällä tuulella. Päinwastoin. Hän ei puhunut paljoa, hymyili waan itseensä sulkeutuneesti. Fanny ei woinut oikein käsittää, miten hän oli pihkaantunut herra Bechiin, joka jo oli neljänsillä kymmenillä. Kun hän istui hänen wierehellään tai kun Bech otti häntä leuan alta, piti hän siitä, että Bech suuteli ja hywäili häntä. Mutta hän oli aina wälinpitämätön, eikä koskaan wastannut Bechin suudelmiin.

Konttoripäällikkö ei ollut yhtä rohkea Fannyn suhteen. Kerran, kun he oliwat kahden, laski hän kätensä

Fannyn olkapäälle, mutta teki sen niin warowaisesti kuin olisi pelännyt, että tämä työntäisi sen pois.

Eräänä iltana, syötyään illallista konttoripäällikön luona, istuiwat Bech ja neiti Jörgensen ruokasalin sohwalla. Fanny oli mennyt konttoripäällikön kanssa tämän työhuoneeseen katsoakseen yhtä ja toista, josta konttoripäällikkö oli puhunut hänelle.

Työhuone oli sama pikkuhuone kirjoituspöytineen, sohwineen, tauluineen ja kaikenlaisine pikkueisineen. Kirjoituspöydällä oli kookas pöytälamppu, jonka waloa warjosti wihertävä warjostin.

„Tämä on hauskin teidän huoneistanne“, sanoi Fanny. „On ihmeellistä, etten ennen tähän osunut.“

Hän istuutui sohwalla. Konttoripäällikkö siirsi pyöreän pöydän keskilattialta hänen eteensä, asetti lampun pöydälle ja otti kirjakaapista esille tukun kuparipiirroksia y. m. kuwia, istuutui Fannyn wiereen ja näytteli hänelle piirroksia, antaen selityksiä niistä, jotka tunsi.

Fanny alkoi kuitenkin kohta tuntea wäsymystä ja tuli uniseksi. Konttoripäällikkökin pani silloin piirrokset pois ja istuutui kirjoituspöydän ääreen. Fanny nojautui taaksepäin ja hapuili erästä reipasta säwel-

mää.

Konttoripäällikkö katsoi häneen ja hymyili.

„On todella jo aika lähteä kotiin“, sanoi Fanny.

Konttoripäällikkö etsi pöydältään paperia ja löydettyään erään käyntikortin suuruisen palasen, alkoi kirjoittaa siihen jotain.

„Nyt kirjoitan teille kirjettä“ sanoi hän.

Fannya hymyilytti. „Minulle?“

Konttoripäällikkö pisti lapun kuoreen ja sulki sen. „Pyydän vastausta siihen“, sanoi hän. „Mutta te ette saisi lukea sitä ennen kuin kotona, jos waan woitte odottaa niin kauan.“

„Niinkö?“ vastasi Fanny hymyilleen ja pisti kirjeen powelleen nousten samalla sohwalta. „Sanotte siten siitä syystä, että luulette minun olewan utelias.“

Fanny alkoi katsella seinillä riippuwia tauluja. Sitteen otti hän kirjeen poweltaan tarkastelleen päällekirjoitusta.

Konttoripäällikkö jäi istualleen kirjoituspöytänsä ääreen ja katseli Fannyä hieman lewottoman näköisenä.

Fanny katseli wuoroin kirjeeseen ja konttoripäällikköön.

„Milloin tahdotte saada vastauksen?“ kysyi hän.

„Kun tapaamme seuraawan kerran.“

„Mikä kysymys se sitten on?“

„Tehän ette ole utelias.“

„En, tiedän sen kyllä!“ vastasi Fanny kiiwaasti ja pisti kirjeen takaisin powelleen.

Sitten alkoi hän tarkastella kirjoja kirjakaapissa ja kysyi parin minuutin kuluttua: „Ei se kuitenkaan kai ole mitään kiireellistä?“

„Ei. Ettekä te voisikaan wastata siihen tänä iltana.“

Konttoripäällikkö istui yhä katsoen Fannyyn puoleksi hymyillen, puoleksi ihastellen.

„Enkö?“ Fanny tarkasti vielä kerran kuorta. „Silloin awaan tämän ja katson, mitä se on!“

„Ja silloin minä uskon, että te olette utelias!“

„Sama se, olkaa hywä. — — Heittäkää tuo hymyileminen!“

Fanny istuutui sohwalle katsellen suorastaan hymy huulilla konttoripäällikköä; tämä istui paikallaan muttamatta ilmettään. Fanny repäisi äkkiä kuoren auki. Weri syöksähti hänen poskilleen lukiessaan siitä: „Tahdotteko mennä naimisiin kanssani?“

Kauan tuijotti hän paperiin, taittaen sen ajatuk-
sissaan niin pieniksi, että se olisi mahtunut awaimen
reijästä läwitse, ja pisti sen sitten powelleen. Hän kat-
soi konttoripäällikköön; tämä istui yhä entisessä ase-
massaan kaswoilla entinen ilme. Fanny nousi.

„On paras, että lähden kotiin“, sanoi hän.

Neljännksen kuluttua oli hän Bechin ja neiti Jör-
gensenin kanssa kotimatalla.

Tämä omituinen kosinta se oli, joka antoi hänelle
koko paljon ajattelemista; joka päivä esiintyiwät sa-
mat ajatukset, samat perustelut ja päätelmät hänen
aiwoissaan. Tarjous oli todella hyvä. Se olisi järjel-
lä tehty naimakauppa sanan wakinaisessa merkityk-
sessä. Hän pääsisi wapaaksi elatushuolista, hänen ei
tarwitsisi koskaan istua koneen ääreen. Konttoripääl-
likkö oli warakas ja hänen kuolemansa jälkeen sai-
si hän niin suuren eläkkeen, jonka hän toimeentul-
lakseen tarwitseisi. Mutta arwelemaan pani se, että
nuori tyttö menisi naimisiin wanhan miehen kans-
sa ilman rakkautta. Ja kaikki ihmiset tulisiwat sano-
maan, että hän oli sen tehnyt wain rahojen tähden.
Kun asiaa molemmin puolin katsoi, ei se ollut muuta
kuin tawallinen kauppa, jolla hän möi itsensä wan-

halle miehelle, jolla oli tilaisuus ostaa hänet. Mitä yhteyttä heillä voisikaan olla! No se, että pappi yhdistäisi heidän kätensä ja antaisi heille siunauksensa. Mutta pappihan teki sen niin monelle, jotka wain ojensivat kätensä hänen yhdistettäväkseen.

Pappi ei kysynyt, oliko siinä rakkautta, hän kehoitti heitä wain lisäämään ja täyttämään maata. Ei, hän ei sitä woinut kun konttoripäällikkö pyytäisi hänen wastaustaan, tietäisi hän mitä sanoisi.

Ja kuitenkin oli ehkä wiisasta ottaa wastaan tarjous! Jos hän joskus saisi miehekseen köyhän työmiehen, kuten wanhempi sisarensa, ja jos hänen, kuten tämän, täytyisi käydä pesussa, tulisi hän warmaan katumaan, ettei mennyt naimisiin wanhan miehen kanssa, joka olisi woinut turwata hänen tulewaisuutensa! Olikinhan tyhmää huolia siitä mitä ihmiset ajatteliwat ja kuiskiwat. — Hän ei päässyt yksimielisyyteen itsensä kanssa.

Eikä hän nähnyt enään pitkään aikaan konttoripäällikköä. Kun Bech tuli noutamaan neiti Jörgenseniä, oli hän aina yksin eikä Fannyn tietystikään sopinut kysyä häntä.

Mutta eräänä aamupäiwänä harjotuksissa — oli

wiimeiset päiwät näytäntökaudella — toi neiti Jörgensen terweiset konttoripäälliköltä Fannylle pyynnöllä, ettei konttoripäällikkö tulisi häntä tapaamaan ennenkuin olisi saanut wastauksen kysymykseensä.

„Tiedättekö te, mihin hän tahtoo wastausta?“ kysyi Fanny.

„En“, wastasi neiti Jörgensen hieman hymyillen ja äänellä, jolla hän tahtoi osottaa, että se oli asia, joka ei koskenut häntä.

Oli kummallinen tyttö tuo neiti Jörgensen. Oli warmaa, ettei hän tiennyt mistä oli puhe, ja kuitenkin ei hän kysynyt sitä. Fanny woisi siis uskoa salaisuutensa hänelle, sillä hän ei missään tapauksessa kertoisi sitä Bech'ille, niin halukasta kuin olisikin kertoa tuollainen salaisuus. Jumala tiesi mikä suhde oli neiti Jörgensenin ja Bech'in wälillä; tämä ei warmaan aikonut naida häntä.

Fanny hymyili, kuten se mitä hän aikoi kertoa olisi ollut jotain kowin hauskaa, ja sanoi, tosin hieman wakkawasti: „Konttoripäällikkö on kysynyt — ja siihen tulee minun wastata — tahdonko mennä naimisiin hänen kanssaan.“

Neiti Jörgensen hämmästyi; hän katsoi kysywästi

ja hymyillen Fannyyn, mutta ei sanonut kuin „Niin-kö?“

Fanny odotti, että hän sanoisi jotain enemmän, antaisi neuwon tai kysyisi mitä hän aikoi tehdä. Hitaasti jatkoi Fanny: „Minusta tuntuu se omituiselta tarjoukselta.“

Neiti Jörgensen hymähti olkapäitään kohauttaen.

Fannyä suututti hänen waiteliaisuutensa. „Mitä sanotte siitä?“ kysyi hän.

„Se on jotain, josta minulla ei ole mitään mielipidettä“, wastasi neiti Jörgensen.

„Mutta jos te olisitte minun sijassani? Bech on tosin paljon nuorempi kuin konttoripäällikkö. . .“

„Siitä ei woi olla puhettakaan“, keskeytti neiti Jörgensen hänet. „Bech on ollut kyllin kohtelias sanoakseen minulle kerran, ettei hän tahdo mennä naimisiin kanssani.“

„Nii-iinkö? Ja ettekö ole — wihainen?“

Neiti Jörgensen hymyili. „Ettekö luule minua wisaammaksi“.

Suoraan sanoen ei Fanny tiennyt mitä hänen tuli uskoa.

He lähtiwät teatterilta.

„Ette saa kertoa mitään konttoripäällikölle tästä“,
sanoi Fanny.

„En — luonnollisesti!“

Päästyään pienen, wanhan talon kohdalle Adeldadun warrella pysähtyi neiti Jörgensen sanoakseen hywästi Fannylle.

„Menettekö tähän taloon?“ kysyi Fanny. „Tunnettekö ketään täällä?“

„Kyllä — isäni!“

„En luullut isänne enää elävän. Enkö saa tulla mukaan?“ Fanny woi hywin huomata, että neiti Jörgensen tuli hämilleen tietämättä mitä wastata. „Miks’ei, mutta kotini on kowin köyhä — isäni on ehkä yksin kotona — ei siellä ole ilo olla.“ Puhuessaan oli hän alkanut astua portista sisään.

Fanny seurasi hitaasti.

„Ehkä ei minun sitte sowi tullakaan?“ kysyi hän.

„Ei, kun tahdotte niin tulkaa waan; olenhan sanonut teille minkälaista siellä on.“

He tuliwat wähäiselle pihamaalle, alkaen nousta kapeita portaita ylös. Pienen, pimeän koridorin so-pukasta aukeni owi pieneen huoneeseen. Siellä istui akkunan edessä olewan pöydän päässä wanha, har-

maapäinen mies.

Tulijoiden astuessa sisään kääntyi hän ja nyökäytti tyytyväisenä päätään heille.

„Awaisit hieman akkunaa, isä! Täällä ei ole mikään hyvä ilma“, sanoi neiti Jörgensen.

„Niin — se tulee lampusta!“ wastasi wanha mies iloisella äänensäwyllä, awatessaan akkunan. Leweä auringonwalojuowa tunki sisään ja tomuhiukkaset tanssiwat walon kirkastamassa ilmassa.

Wanhus tuli terwehtimään naisia ojentaen heille kummallekin niin tyttarelleen kuin Fannyllekin käntensä. Ja sitten näytteli hän heille pieniä wiilauksia ja kiillotusesineitään, joiden awulla hän työskenteli.

Fannystä tuntui hän kowin iloiselta wanhukselta eikä hän woinut käsittää, miksi neiti Jörgensen oli niin pelännyt hänen tänne tuloaan. Tosin ei siellä ollut miellyttävää. Lattia oli sen näköinen kuten sitä ei olisi pesty moneen wuoteen ja seinät oliwat sawun mustentamat. Mutta siellähän asuikin wanha työläinen, ja huone oli hänen sekä makuukamarinsa että työhuoneensa; itsensä täytyi hänen se puhdistan, itsensä laittaa wuode, keittää ja paistaa ruokansa — oli ko kuuma waikka huone olisi ollut minkälainen!

„Onko teillä joka aika riittävästi työtä, herra Jørgensen?“ kysyi Fanny.

„On, minulla on aina jotakin rapelomista. En tietysti ansaitse paljoa, mutta en tarwitsekaan paljoa.“

„Mutta eikö käy ikäväksi istua koko päivän yksin?“

„No kyllä“ wastasi wanhus hitaasti, „olihan haus Kempaa kun oli kenen kanssa waihtaa ajatuksiaan. Mutta toiselta puolen on taas näin wapaampaa. Saa olla oma herransa, mennä ja tulla koska tahtoo ja tehdä mitä haluttaa. Ja niin kauan on se mukiinmenewää elämää kun itse jaksaa leipänsä ansaita. Olen kylläkin ehtinyt hywän matkaa siwu siitä, mitä kutsutaan miehuuden ajaksi, mutta mitä mielialaan tulee, olen paljon nuorempi kuin tyttäreni.“

„Sen uskon minäkin“, wastasi Fanny hymyillen.

„Niin, aiwan yksin en ole, minullahan on towerina tämä elätettäväni.“ Hän osotti kanarialintua häkissä akkunalla.

„Onko sillä ainoastaan yksi jalka?“ kysyi Fanny katselleen ihmeissään lintua, joka niin warmasti hyp-peli wartaalta toiselle tuolla yhdellä jalallaan.

„Niin, se on ollut raajarikko jo parisen vuotta!

Kun teen työtä, päästän sen häkistä, niin laulelee se ja tarkastaa puuhaani. Kerran jäi sen jalka tuohon rakoseen owen wieressä, ja kun minä koetin auttaa sitä siitä irti, säikähti se ja taittoi jalkansa, joka jäi nahan waraan riippumaan. Enkä minä woinut muuta kuin irrottaa se kokonaan.“

Neiti Jörgensenin ja Fannyn astuessa rappuja alas lausui jälkimäinen ihmetyksensä siitä, että neiti Jörgensen oli empinyt ottaissaan hänet mukaansa isänsä luo.

„No, eikö minulla sitten ollut siihen syytä?“ kysyi neiti Jörgensen. „Minusta on siellä niin kurjaa. Hän tahtoo tehdä kaiken itse ja niin jää kaikki tekemättä. Jos minulla waan olisi rahaa, ostaisin hänelle sijan Wartowissa; siellä olisi hänellä se wapaus, mitä ilman hän ei woi tulla toimeen.“

Nekin pari iltaa, jotka wielä oliwat jälellä näytantökaudesta, kuluiwat ilman, että Fanny olisi nähnyt konttoripäällikköä tai, että tämä olisi saanut wastauksen, jota odotti. Fanny ei wieläkään tiennyt mitä hänen olisi tehtävä, hän tuumiskeli sitä alinomaa, ja tämä neuwottomuus piinasi häntä. Koko hänen tu-

lewaisuutensahan riippui siitä kysymyksestä.

Kesäkuun ensimmäisenä sunnuntaina, aurinkoise-
na ja lämpimänä päivänä lähti hän heti päivällisen
jälkeen rautatieasemalle. Neiti Jörgensen kertoi hä-
nelle, että konttoripäällikkö oli muuttanut kesäasun-
toa Ordrup'issa. Hän tahtoi tehdä nyt pienen matkan
sinne ja antaa tiensä kulkea Ordrup'in kautta. Ehkä
sattuisi hän siten tapaamaan konttoripäällikön. Mitä
hän wastaisi tähän, sitä hän ei tiennyt.

Hän osti piletin Gentoften. Juna pyyhkäisi wihe-
riöitsewäin niittyjen ja maisemien ohi. Hän näki kau-
niita huwiloita kesäpukuisine asukkaineen — sellai-
seksi woisi hänkin saada elämänsä, jos tahtois, sai-
si kulkea hienosti puettuna, syödä, juoda ja nukkua
silloin kuin tahtoi ja niin paljon kuin tahtoi. Hänel-
lä olisi palwelijoita, eikä hänen huolisi tehdä työtä —
ei, hän ei tahtonut ajatella sellaista eikä hän tiennyt
mistä sellaiset ajatukset tulivatkaan. Ja hänestä tun-
tui, että vaikka hän kuinka olisi koettanut irrottautua
niistä, tulivat ne yhä takasin — samaten kuin on lai-
ta tuuditettuaan joskus itsensä suloisen rauhan wal-
taan. Silloinkin tulewat wastakkaiset ajatukset ja wä-
kisten särkewät tunnelman.

Juna pysähtyi Gentoften pienelle pysäkille.

Fanny nousi junasta lähtien astumaan Bernstorffin tietä pitkin.

Päästyään kohdalle, missä tie kulki korkeahkon kunnaan ylitse, seisahtui hän ihailemaan näköalaa. Hän oli siis maalla — olikin ensi kerta tänä vuonna. Alhaalla näkyi Gentoften punaisine taloineen ja vähän kauempana kohosi kirkon torni. Wasemmalla kaukana woi hän huomata Öresundin ja oikealla aukeni hänen eteensä taas toisellaisia maisemia.

Hän kääntyi kulkien Bernstorffin linnan puistoa kohti. Sen läpi pääsi hän pienelle lehtokujalle ollen pian Ordrupin tiellä.

Hän pysähtyi. Hän olisi tahtonut kulkea läheltä konttoripäällikön huwilaa, mutta hän ei tiennyt missä hän asui eikä ollut liioin halukas keltään sitä kysymään. Konttoripäällikkö oli tosin kerran leikillä kuwannut kesäasuntoaan „pikku huwilaksi parwekkeineen, puistoineen, huwihuoneineen ja liehuwine lippuineen.“ Mutta päästyään vähänkin lähemmäksi kylää, huomasi hän että melkein kaikki oliwat samanlaisia.

Fanny pysähtyi useampien huwiloiden kohdalle,

joihin kaikkiin sopi konttoripäällikön kuvaus, mutta hän ei tiennyt mikä niistä oli oikea. Hän tahtoi kuitenkin kulkea vielä vähän etemmäksi ja, jos sattui, kysyä asukkailta tiesiwätkö he, mikä oli konttoripäällikkö Weldingin huwila. Kulettuaan palasen pysähtyi hän pienen puiston eteen, josta näkyi sekä huwihuone että lipputanko. Seistessään siinä kuuli hän äänen, joka huusi jotakin. Kun hän kohotti päänsä, näki hän konttoripäällikön akkunassa pitkä piippu hampaissa. Hän oli huomannut hänet.

„Hywää päiwää! Terwe tuloa!“ huudahti konttoripäällikkö.

Fanny hämmästyi tietämättä mitä tehdä; pian selwisi hänelle kuitenkin alkaen astua puiston läpi huwilaa kohti.

Konttoripäällikkö riensi häntä vastaan ja ojentaen hänelle molemmat kätensä sanoi sydämellisesti:

„Wihdoinkin tulette te!“

Fannysta tuntui ensin hieman nololta, mutta pian oli se ohi, sillä konttoripäällikkö puhui yhtä luonnollisesti ja iloisesti kuin ennenkin. Hän kuletti häntä puistossa, näytteli hänelle kaswattamiensa ruusuja ja muita istutuksia. Sitten lähtiwät he sisään. Fannys-

tä tuntui kaikkialla niin lämmin, kodikas tunnelma. Siwukulkiessaan pyysi konttoripäällikkö emännöitsijältään kahwia werannalle.

Tuli terwehtimään Fannyä tehden sen tawallisella hauskalla tawallaan. Omituinen nainen tuumi Fanny — jotakin neiti Jörgenseniä oli hänessä.

„Osaako hän hymyillä?“

Konttoripäällikköä nauratti. „Miksikä ei, kun hän waan saa jotakin syytä hymyilläkseen. Mutta hän ei naura ihan joka asialle. Muuten on hän oiwallinen ja kunnollinen nainen.“

„Mikä hänen isänsä on?“

„Emeritus.“

Fanny hymyili. „Mikä se on?“

„Täysin palwellut pappi. Hänellä oli wirka Själlandissa“.

Juotuaan kahwin lähtiwät he käwelylle. Aika solui pian iloisen seurustelun lyhentämänä. Konttoripäällikkö puhui jos jostain, mutta ei sanallakaan wiitanut kirjeeseen, joka oli antanut Fannylle niin paljon ajattelemista.

Takasin tultuaan söiwät he yhdessä päiwällistä.

Päiwällisen jälkeen tuli sinne kaksi herraa. Hei-

dän puhellessa konttoripäällikön kanssa, sai Fanny puolen tuntia aikaa antautua omiin ajatuksiinsa.

Eikö konttoripäällikkö tosiaankaan kysyisi mitä hän, Fanny, tahtoisu wastata hänen kysymykseensä? — Mutta ellei hän kysyisi, ei hänkään itsestään wastaisi! Ehkä konttoripäällikkö tahtoikin nyt näyttää, että kaikki oli ollut leikkiä! — — Ei, ei, silloin kun hän kirjotti tuon kysymyksen, ei se ollut leikkiä! — Ja nyt oli hän, Fanny, kerta kaikkiaan tehnyt tämän matkan, saadakseen sen asian järjestykseen — tawalla taikka toisella — mutta ellei konttoripäällikkö kysyisikään? — — Täällä oli tosiaankin hauskaa! Ja kaikki tämä woisi kuulua hänelle, jos waan itse tahtoisu — ehkä siitä tulisikin puhetta vielä ennen iltaa. „Kaiken tämän annan minä sinulle, jos lankeat maahan ja kumarrat minua?“ — Kuka olikaan taas, joka sanoi nuo sanat. Niin, perkele kiusatessaan Jeesusta! — Hänen täytyi hymyillä ajatuksilleen! Mikä yhtäläisyys: hän ja Jesus — konttoripäällikkö ja perkele!

Herrojen poistuttua kysyi konttoripäällikkö Fannyilta, haluttaisiko tätä wähän ajelemaan ympäristölle.

Miten huomaawainen ja hywä tuo konttoripääl-

likkö sentään olikaan!

Niin, se voisi olla hauskaa. Mihin he ajaisivat?

Konttoripäällikkö lähetti heti noutamaan hewosta.

„Mihin waan, olihan lähiseudulla niin paljon kauniita näköaloja,“ tuumi konttoripäällikkö. „Ehkä Furesöhön?“

„Niin — siellä on kaunista. Mutta mieluummin näkisin Gurren. Siellä en ole koskaan ollut.“

„Sinne mennäksemme on ehkä liian wähän päiwää jälellä.“

„No, sitte jonakin toisena sunnuntaina,“ pääsi Fannytä.

Konttoripäällikkö katsoi hymyillen häneen „Niin — jonakin toisena sunnuntaina!“

He nousivat waunuun.

„Minä ehdotan, että tänään menisimmekin Rauwad’iin“, sanoi konttoripäällikkö. „Se on sopiwa paikka ajelutretkeä warten, ja tie sinne on hywää.“

Waunut lähtiwät liikkeelle.

Neiti Hansen jäi seisomaan akkunan ääreen katsellen lähtewiä suurilla, totisilla silmillään.

Teillä, joita pitkin Fanny ja konttoripäällikkö ajoivat,

oli yleensä wilkas liike. Fannysta tuntui hywältä istua siinä rattailla, sillä hän tiesi ihmisten tarkastelewan häntä. He pitäisiwät häntä tietysti hienona neitinä. Olisi ihanaa elää, jos aina waan olisi näin hywin!

Ja sellaiseksi woisi hän saada elämänsä kun waan tahtoisi! Tyhmä olisi hän, ellei ottaisi vastaan tarjousta! — Hän katseli konttoripäällikköä. Tämä näytti ajatuksiinsa waipuneelta, mutta hänen täysillä, punottawilla kaswoillaan oli tyytywäinen ilme, ja hänen kätensä leikitteli kultaisilla kellonperillä, jotka riippuiwat hänen tukewalla watsallaan.

Ihmiset eiwät woineet luulla heitä muiksi kuin isäksi ja tyttäreksi!

Raawadilla istuiwat he hetkisen pawiljongilla nauttimassa wirwoitusaineita, sitte ajoiwat he Skodeborgiin, jossa samaten kuluttiwat puolen tunnin ajan ja palasiwat kotiin rautatien kautta.

Neiti Hansen oli kattanut pöydän heidän tullessaan kotiin, ja Fannyn täytyi taas ihmetellä häntä. Pöytä näytti aina niin herkulliselta ja wiekottelewalta kun se oli neiti Hansenin kattama. Hän osasi saada kaikkeen jotain erikoista. Senkin jälkeen kun Fanny ja konttoripäällikkö menisiwät naimisiin, pitäisiwät

he neiti Hansenin palvelijanaan — jos hän itse vaan tahtois jädä.

Syötyään tuumi Fanny, että olisi jo aika hänen lähteä kotiin. Kello oli ehtinytkin yhdeksään.

Konttoripäällikkö seurasi häntä höyryraitioasemalle saakka, josta Fanny nousisi waunuun.

Puolitiehen saakka eiwät he puhuneet paljoa; oli kuten kumpikin olisi tuntenut, että nyt wihdoinkin täytyi selwyiden tulla.

Wihdoin sanoikin konttoripäällikkö äänellä, jossa wiwahti epäröimiseltä: „No — woinkohan nyt saada wastauksen kirjeeseen?“

Fanny punastui. Kesti hetkisen ennenkuin hän wastasi: „Minä en uskonut — että te tosissanne. Mutta minä olen siitä huolimatta paljon ajatellut sitä ja minua pelottaa — ihmiset woivat sanoa minun tehneen sen muusta kuin rakkaudesta —.“ Hän tahtoi sanoa wähän enemmän, mutta ei woinut paikalla löytää sopiwia sanoja.

Silloin katkasi konttoripäällikkö hiljaisuuden:

„Niin — minäkin olen ajatellut, että te noin wataisitte, olenpa sitä melkein pelännyt — olisinhan kewytmielisesti tehty minulta — te ette saa ymmär-

tää sitä siten, että minä peräytyisin sanoistani — mutta huomaanhan hywin, ettei nuori tyttö sido itseään vanhaan mieheen — rakkaudesta — —. Te olette oikeassa — ihmiset tulewat sanomaan, että te olette tehneet sen rahan tähden. Älkääkä pahastuko, että eräänä hetkenä olin liian lapsellinen. Mutta me voimme jäädä ystäviksi eteenkinpäin, kunnes se oikea kerran tulee ja silloin voi olla mahdollista, että wanha ystävä saattaa olla teille hyödyksi. Minä olisin mielelläni tahtonut asian toisin, mutta minä myönnän, että se oli harkitsematon ajatus. Erotkaamme siis — tällä kertaa. Waunu odottaa.“

„Minun ei ole wälttämätöntä lähteä ensimmäisellä waunulla,“ sanoi Fanny, mutta niin hiljaa ja epäselvästi, ettei konttoripäällikkö ymmärtänyt häntä.

Hän ojensi Fannylle kätensä.

Fanny otti sen vastaan sanoen lyhyen jäähyväisen katsomatta häneen. Mutta sen sijaan, että olisi noussut waunuun, alkoikin hän hitaasti astua tietä pitkin.

Konttoripäällikkö jäi seisomaan katsellen hänen jälkeensä. Mitä tämä merkitsisi? Hän otti askeleen mennäkseen perään, mutta malttoi mielensä ja jäi

paikalleen. Fanny jatkoi hiljaista kulkuaan taakseen katsomatta, antaen raitiowaunun ajaa ohi. Mikä kiire olikaan konttoripäälliköllä keskeyttämään hänet, ennenkuin hän oli päässyt kelwoin alkuunkaan? Olihan luonnollista, ettei hän, Fanny, ihan suoraan hänelle kättään tupannut! Konttoripäällikkö otti pari kiiwas- ta askelta Fannyn menemään suuntaan; mutta äkkiä pysähtyi hän ja kääntyi ympäri. Ei maksanut waiwaa tehdä itseään naurettawaksi kahta kertaa.

Fanny jatkoi kulkuaan. Hän ehtisi kyllin ajoissa kotiin, arweli hän, eikä hänen pieni köyhä kotinsa koskaan ollut tuntunut hänestä niin pimeältä kuin nyt. Hän joutui ajattelemaan, että sellainen kuin hänen mielensä tällä hetkellä oli, sellainen mahtoi olla sen, joka olisi woittanut suuren rahasumman arpa- jaisista — ellei olisi unottanut uudistaa arpalippua.

XI.

Kadonnut.

„Rakas isä ja äiti! Olen päässyt maalle kesää wietämään. Ette saa olla wihasia minulle, etten tullut sanomaan teille hywästiä, sillä lähtö tuli niin äkkiä eteen. Lähetän tänään ainoastaan nämä muutamat riwit — pian saatte minulta suuren kirjeen.

Lämmin terwehdys kaikille. Thora.“

Kun Christensen oli lukenut tämän pienen kirjeen, jonka postiljooni juuri oli jättänyt, pani hän sen sanomatta sanaakaan Johannan ompelukoneen reunalle. Mutta helposti woi huomata näiden muutamien riwien herättäneen lewottomuutta hänessä.

Johanna otti kirjeen ja luki. Sitten huudahti hän keittiössä olewalle äidille: „Se on Thoralta, hän on matkustanut!“

Rouwa Christensen päästi äkkiä lautaset käsistään. „Matkustanut!“ Hän repäsi kirjeen Johannan kädestä tullakseen wakuutetuksi ettei se ollut waletta. „Jumalani! mihin on hän sitten matkustanut?“

„Siitä ei hän ole kirjoittanut,“ wastasi Johanna. „Eikä hän muuten olekaan tottunut kirjottamaan kirjei-

tä — hän on kai unohtanut sen!“

„Unohtanut!“ toisti Christensen.

„Mutta mitä pitääkään meidän uskoa tästä?“ kysyi rouwa Christensen.

„Että me emme tiedä, mihin hän on matkustanut,“ wastasi hänen miehensä. „Niin, hän onkin jo pitkät ajat kulkenut omia teitään ja on niin vähän kuin mahdollista kertonut niistä meille. Kun hän kerran joka neljäs taikka wiides wiides wiikko pistäytyi luonamme, istui hän kuin nukke ja toiwoi miten pikemmin pääsisi ulos jälleen. Senhän te kai olette huomanneet. Älkäämme surko siitä sen enempää — olkaamme kuin ei hän enään kuuluisi meihin.“

„No — siltä kannalta ei meidän pidä sitä ottaa,“ sanoi äiti. „Kun Thora tulee luoksemme hieman wäsyneenä ja tuo mukanaan jonkunlaisen wieraan tunnelman, on se sentähden, että hän luulee meidän olewan wihasia hänelle, että hän tahtoo niin pian kuin mahdollista pois täältä. Hän on kuitenkin hywä tyttö ja pitää itsestään huolen, ja niin kauan kuin me emme tiedä mitään pahaa hänestä, ei meillä ole syytä tuomita häntä. Woimme saada piankin tietää minkätähden hän on lähtenyt ja mihin hän on lähtenyt.“

„Löytyy yhdistys, joka hankkii köyhiä tyttöjä ke-säpalweliattariksi,“ huomautti Fanny. „Woi olla, että hän on saanut sellaisen paikan.“

„Niin, on hywin luultawaa, että asia on niinkuin Fanny sanoo,“ huomautti rouwa Christiensen. — „Il-tapäiwällä menen myymälään kysymään tietäwätkö he mitään hänestä.“

„Mutta eiköhän kuoressa löydy postileimaa?“ huo-mautti Fanny.

„Juu,“ wastasi Christiensen. „Luuletko, etten ole si-tä katsonut? Mutta siitä emme tule sen wiisaammiksi. Se on pantu täällä Köpenhaminassa postilaatikoon — tietysti siksi, ettemme saisi sitäkään kautta mitään selwää.“

Rouwa Christiensen ei saanut mitään jäljille joh-tawia tietoja Thoran isännistöltä. Thora oli sanonut itsensä irti paikastaan kuun ensimmäisenä päiwänä ja sanonut lähtewänsä kotiinsa Odenseen, ja isäntä oli luwannut, että jos suinkin oli mahdollista saisi Thora palatessaan entisen paikkansa takaisin.

Rouwa Christiensen tuli aika hämilleen tuota kuul-lessaan. Hän ei tahtonut kertoa isännälle, että Thoran kertomus kodistaan Odensassa oli suuri wale — hän

sopersi jotain, jonka tulisi olla samaa kuin kiitos ja kiiruhti ulos kadulle.

Mutta kotona täytyi hänen ilmaista miten asia oli, ja niin täytyi hänen myöntää että asiassa oli jotain pahaa, kuten miehensä oli aawistanut. Woi tosin olla niinkin kuin Fanny oli sanonut, mutta eihän hänen silloin olisi tarwinnut walehdella eikä salata, mihin meni. Woi myöskin olla että hän oli matkustanut jonkun herran kanssa — tai ehkä hän ei ollutkaan matkustanut — sekään ei ollut mahdotonta. Oli miten oli, jokatapauksessa oli se surullinen juttu — rouwa Christensen ei woinut olla sitä ajattelematta, ja hetkinä, jolloin ajatukset käwiwät oikein surullisiksi eikä kukaan ollut näkemässä, walahti kyynel hänen poskelleen.

„Jumala tietää eikö sittenkin liene parasta, että ilmoitamme tästä poliisille,“ sanoi hän eräänä päivänä miehelleen.

„Ei, mitä se hyödyttäisi jos saamme hänet takaisin, voit saada waan surua siitä? Mitä wähemmän me hänestä puhumme sitä parempi, ja minä toivoisin ettei hänestä tämän enempää täällä puhuttaisi.“

Äiti purskahti itkuun. „Hän on kuitenkin meidän

lapsemme, emmekä tiedä vielä onko meille syytä tuomita häntä.“

Hän riensi keittiöön.

Christensen istui ääneti ja katseli akkunasta kiiwaasti kulkewia waalean harmaita pilviä — sitten alkoi hän uudelleen työnsä.

Samaan aikaan kuleskeli Thora Hwidowressa. Hän asui pienessä, keltaisessa talossa. Hänen huoneensa oli pieni winttikamari.

Pian tuli hän kylän asukkaiden kanssa tutuksi ja hän antautui innolla nauttimaan hiljaisesta maa-elämästä. Suurimman osan ajastaan kulutti hän romaanien ja erään kööpenhaminalaisen lehden lukemiseen sekä käwelemiseen lähiseudussa; viimeinen tuntui hänestä erittäin hupaiselta, sillä se oli hänelle uutta.

„Eikö täällä Hwidowressa ole mitään merkillisyyttä?“ kysyi hän eräänä päiwänä wanhalta talonmieheltä.

Wanhus hymyili. „Sama historia kuin niin monesta muusta maalaiskylästä. Ruotsinsodan aikana poltti vihollinen koko kylän kirkkoineen päiwineen“.

„Kirkonkin? Milloin se tapahtui?“

„Fredrik III:n aikana, kun ruotsalaiset piiritivät Köpenhaminan; en sitä nyt muista niin tarkkaan mutta siitä woi olla jotain kolme ja puoli sataa vuotta.“

Thora ei ollut enään niin hermostunut, sillä hän näki, että Helt piti hänestä yhä huolta. Joka sunnuntai tuli hän häntä tapaamaan. Sentähden oli sunnuntai hänen paras päiwänsä, päiwä, jota hän toiwoi koko wiikon. Ja kun se tuli, meni hän Heltiä vastaan kirkkotielle saakka.

Eräänä sunnuntaina elokuussa ei Helt tullut niin aikaseen kuin tawallisesti; Thora oli käwellyt lähelle rautatien asemaa kohtaamatta häntä; hän odotteli puolen tunnin ajan ja lähti sitten hitaasti astumaan takasin. Woihan olla, että Helt tänään oli tullut jokin toista tietä. — —

Mutta hän ei ollut tullut Thoran päästessä kotiin.

Hänen sydämensä alkoi sykkiä lewottomasti ja hän katseli katselemistaan tielle. Eikö Helt tänään tulisikaan? Ja hän oli niin kowin häntä ikäwöinyt. Hän tuli äkkiä niin tuskaiseksi ja alkoi wapista niin kowin, että hänen täytyi laskeutua sänkyynsä. Kaiken maail-

man ajatukset risteilivät hänen päässään. Lewättyään hetkisen rupesi hän itkemään. Silloin kuuli hän jonkun astuwan tiellä. Hän hypähti ylös ja riensi ikkunaan. Ei, se ei ollut hän. Hän istui puolen tunnin ajan akkunan ääressä, sitten paneutui hän uudelleen sänkyyn, sillä häntä waiwasi jokin kummallinen lewottomuus. Mutta hän ei woinut lewätä hiljaa. Hän kierieli ja wäänteli itseään wuoteella. Ja heti kuullessaan askeleleita ulkona ryntäsi hän ikkunaan.

Tunti kului toisensa jälkeen. Kello löi 6. Kauempaa ei hänen maksanut odottaa.

Hän jäi yhtäkaikki istumaan ikkunan ääreen. Wihdoin sulki hän ikkunan. Hänestä tuntui kuin olisi häntä wäsyttänyt; oli kuin olisi hän ollut kuumeessa, sillä todellisuudessa ei siellä ollut kylmä. Mutta wilahdessaan ikkunasta ulos huomasi hän puista, että oli alkanut tuulla.

Hän istuutui pöydän ääreen, otti eteensä alpumin ja katseli kauan Heltin kuwaa. Kyyneleet walahtiwat hänelle silmiin. Helt tiesi miten sywästi hän kaipasi häntä ja sittenkin jätti hän hänet tähän epäätietoisuuteen, tähän tietämättömyyteen, joka oli wähällä tehdä hänet hulluksi. Ellei hän woinut tulla, miksei hän

kirjottanut siitä hänelle? Tai ehkä olikin Helt kyllästynyt häneen — —?

Se oli ajatus, jota hän ei sietänyt ajatella, oli kuin veri olisi täyttänyt pään, sydämensä puristautunut läjään ja hänen hengityksensä tullut tukahuttawaksi.

Äkkiä kuuli hän tutun vihellyksen ulkona. Hän oli silmänräpäyksessä akkunassa. Siellä seisoi Helt hattuaan heiluttaen. Miten kauniilta, punakalta ja terveeltä hän näyttikään.

Parilla harppauksella oli Helt noussut portaat ja sisällä huoneessa. Hän puristi Thoran rintaansa vasten, suuteli häntä useampia kertoja suulle ja poskille lohdutellen häntä ja kertoen hänelle miksi oli täytynyt antaa hänen odottaa.

„Pikku pelästynyt tyttöraukkani! Tiedän hywin, että olet ollut tuskainen, kun ei minua kuulunut. Minä olin aamiaisella Klampenborgissa towerieni kanssa. En päässyt sieltä ennemmin, mutta päästyäni riensin tänne wauhdilla, mikä waan junan ja hewosen kappelistä irti lähti. Pikku tyttöraukkani! Luulit kai, etten tulisi tänään. Nyt et saa enään olla surullinen“.

„Ei, en olekaan!“ Thora hymyili hänelle, kiersi molemmat kätensä hänen kaulaansa ja laski päänsä hä-

nen olkapäätään wasten.

„Katsos minä en luullut, että aamiainen kestäisi näin kauan“.

„Ei puhuta siitä sen enempää — nyt olet sinä luonani, mutta ellet sinä olisi tullut, niin en tiedä mitä olisin saattanut uskoa“.

„Älä luulekkaan, että minä voisin unohtaa pikkuwankini, joka kuljeksii täällä ulkona kuin lintu, jolta on siiwet katkaistu. — Minun on muuten pääni kiipeä. Se tulee kai siitä inhottawasta makeudesta, mitä on ahmittu sisäämme: Bauerin olutta, punawiiniä, sherryä, kahwia ja konjakkia — burr! Tekisi mieleni uimaan. Menkäämme edes tielle käwelemään“.

„Mutta ehkä sinä olet wäsyksissä?“

„En — ei jälkeäkään wäsymyksestä!“

Thora otti hattunsa ja päällystakkinsa ja he lähtiwät maantietä Gammelgaardiin ja sieltä erästä syrjätieta Flaskekroeniin.

He tuliwat pienelle, joen yli wiewälle sillalle.

„Tuolla on Amager toisella puolella“, sanoi Helt ja wiittasi kädellään yli Kalwebodstrandin. „Ja tuolla on Kristianshawn — näetkö Wapahtajan tornia ja Fredrikin kirkontornia? Katso miten kaunis tuo pu-

nainen rakennus on tuolla aiwan Fredriksholmin tiilitehtaan wieressä; se on kuin pieni linna — se on mielisairaiden hoitola“.

„Mihinkä tämä joki päättyy?“

„Kalwebodstrandiin, kuten näet! — Owat oikein waahtopäisiä nuo pienet aallot“.

„Niin, mutta minä tarkoitin myöskin, mistä se alkaa“.

„Damhussoenista. Olisi hauska kulkea wähän matkaa jokea ylöspäin. Tuolla alhaalla on kyllä weneitä“. Hän näytti pieniä soutu- ja purjeweneitä, joita oli ankuroituna aiwan sillan wieressä. „Mutta joki on luultawasti monin paikoin niin kapea, ettei woi päästä kulkemaan läpi soutuwenheellä. Kalwebodstrandiin saakka sentään pääsee. Katso miten mutkikas joki on! Tuletko mukaan?“

Hän hyppäsi alas joen rannalle.

„Ei — anna olla“, huusi Thora hänen jälkeensä. „Ethän tiedä, kenenkä weneet owat!“

„Mitä se tekee? Tuo pieni sininen wene on Kromandenin ja hänet minä tunnen hywin. Airotkin owat weneessä. Tule waan mukaan!“

Helt seisoi jo weneessä, jonka hän oli jo irroitta-

nutkin.

„Ei — anna olla! — Minä en pidä siitä, että otat sen! Tule nyt pois sieltä!“ pyyteli Thora.

„Minä tulen heti! Käyn waan wähän ulompana järwellä, että aukealta puhaltawa tuuli jäähdyttää hiukan polttawaa otsaani“.

Wene oli jo keskellä jokea. Helt laski aivot kädestään, nousi seisomaan weneessä, heilutti olkihattuun ja lausui:

„Hywästi jää soma järwinen lehto. Hywästi myös sä kultakutrinen neito.“

Thora oli totinen. Hän jäi seisomaan sillalle katsellen hänen jälkeensä. Helt oli tarttunut molemmin käsin airoihin ja souti reippaasti mutkikasta jokea. Pian katosi hän näkywistä.

Thora yhä seiso i sillalla. Kun hän oli seisonut noin puolen tunnin ajan ja alkoi jo hämärtää, tuli hän lewottomaksi. Kaukaa jostain awonaisesta rawintolan ikkunasta tunkeutui hänen korwaansa erään Holger Dansken laulun säwel, karkeiden miesäänten hitaassa tahdissa laulamana — muuten oli kaikki hiljaista hänen ympä rillään, ei edes yhtään ihmistä näkynyt.

Mutta sitä myöten kuin aika kului kasvoi hänen tuskansa. Hän käweli lewottomana edes takaisin sillalta tielle tämän molemmin puolin ja katsoi lakkaamatta aina sinnepäin, mihin Helt oli soutanut, mutta ei mitään näkynyt. Wiimein alkoi hän itkeä ääneensä kuin lapsi ja lähti juoksemaan märkää ruohikkoa järwen rantaan päin. Lähellä ei ollut ketään huomattawissa ja kauemmaksi esti pimeys näkemästä.

Hän juoksi takasin sillalle, missä neljä nuorta miestä tuli meluten häntä vastaan. He oliwat oluen tai punssin kiihottamia, mutta terwehtiwät ohitse kulkiessaan kohteliaasti häntä. Kun wiimeisenä kulkewa mies kuuli Thoran itkewän, pysähtyi hän ja kysyi, oliko hän pudottanut jotain weteen.

„Rakastettuni — lähti soutelemaan — siitä on enempi kuin tunti — eikä häntä ole kuulunut takaisin“.

„Hän warmaankin on mennyt Kööpenhaminaan saakka“, arweli yksi miehistä.

Thora pudisti päätään.

„Woimmehan me soutaa katselemaan“, sanoi toinen. „Mene hakemaan aivot, Pekka. — Waikea muuten tämmöisessä pimeydessä on nähdä kauas“.

Ei wiipynyt kuin pari minuuttia, kun he kaikki olivat weneessä ja soutivat järwelle päin.

Kului noin tunnin werran. Thora yhä seiso i sillalla ja katsoi rantaan päin. Kaikki oli niin hiljaista hänen ympärillään, ettei hän kuullut muuta kuin aaltojen loiskeen joessa. Kuu oli noussut taiwaalle ja wala si hänen edessään olewaa maisemaa.

Wiimein alkoi kuulua airojen loisketta ja ääniä. Hän kuunteli. Pian näki hän weneen tulewan esiin kuun walaisemasta joen mutkasta. Mitä se oli? Niitähän oli kaksi! Mutta toinen oli tyhjä. Hän luki toisessa weneessä olijat ja niitä ei ollut kuin neljä. Hän tuns i pienen sinisen weneen, jolla Helt oli lähtenyt ja nyt sitä tuotiin tyhjänä takasin.

Hän näki, että weneet oli sidottu yhteen ja yhden miehistä ottawan sinisestä weneestä jotain — takin. Nyt seisahtuiwat he kaikki ja puheliwat keskenään; he eiwät warmaankaan tienneet millä tawalla paraiten kuwata etsimänsä hukkuneeksi.

Thora yritti jo huutaa heille, mutta hän ei saanui sanaa suustaan. Kun miehet oliwat sitoneet weneet kiinni, lähtiwät astelemaan hitaasti, witkastellen sillalle, ikäänkuin ei heillä olisi mitään asiaa hänelle.

Wihdoin pääsiwät he hänen lähelleen, ja yksi miehistä sopersi jotain, mitä kukaan ei olisi woinut ymmärtää. Thora heitti hätäisen silmäyksen wiimeisenä tulewaan mieheen, jolla oli käsiwarrellaan harmaa takki ja liiwit, jotka hän hywin tunsi, ja kädessä kengät. „Hän on kuollut“, sai hän kuiskatuksi. Seisoissaan ja pitäessään kiinni sillan kaiteesta — waipuu hän hiljaan polwilleen ja kaatui wiimein kokonaan kaswoilleen maahan.

Miehet wieressä seisoivat neuwotonna ja katsoivat. Wähän aikaa sitten oliwat he istuneet, melunneet ja juoneet rawintolassa ja nyt seisoivat he totisina ja hiljaisina katsellen onnetonta naista, joka woihi kuin sairas ja wäänteleikse tuskissaan kuin tallattu, poljettu mato, käärme.

„Hänen ei olisi pitänyt nähdä waatteita“, kuiskasi eräs miehistä toisille. „Wie ne rawintolaan!“

Mies, joka kantoi waatteita, lähti käwelemään rawintolaan ja toinen seurasi perässä.

„Niin —“, sanoi toinen miehistä, jotka oliwat jääneet naisen luokse, „emmehän woi jättää häntä tähän makaamaan“.

„Se on mahdotonta; minä juuri sitä ajattelen“.

Samassa tuli paikalle Kromanden waimoineen; heille oli lyhyesti kerrottu, mitä oli tapahtunut.

„Siinähan se nyt on „kööpenhaminatar!“ heltyi sanomaan mies ja pudisti myötätuntoisesti päätään. „Lapsiraukka! — Wiekää hänet sisälle sänkyyn, niin koetamme siellä saada tietää, missä hän asuu“. Hän kumartui Thoran ylitse ja nosti hänet seisomaan. „Käy sisään onneton tyttö-raukkani!“ Hän piti Thoraa wyötäisistä ja lähti taluttamaan. Kun he tulivat sisälle pieneen huoneeseen, riisui hän Thoralta päällystakin ja hatun ja lasi hänet hiljaa sänkyyn. „Makaa nyt vähän rauhassa, minä tulen pian takasin“.

Thora makasi hetkisen silmät kiinni; mutta pian nousi hän ylös, awasi silmänsä ja nyyhkytti hiljaa kuin lapsi. Heittäytyi uudelleen sänkyyn ja kätki kaswonsa tyynyihin; hänen oli mahdoton saada lepoa, wielä vähemmin unta.

Kaikki oli niin hiljaista hänen ympärillään. Wäki oli warmaankin jo mennyt nukkumaan.

Wihdoin alkoi päiwä waljeta. Hän hiipi pois sängystä ja koitti owea — se ei ollut lukossa. Hän otti hattunsa ja päällystakkinsa ja juoksi ulos kenenkään huomaamatta. Päästyään sillalle hän pysähtyi ja kat-

soi jokeen — ei mitään näkynyt.

Sitten lähti hän juoksemaan tietä myöten, joka wie tiilitehtaalle. Tultuaan wähän edemmäksi hän hiljensi kulkuaan, mutta meni yhä eteenpäin — ohi tiilitehtaan, läntisen kirkkopuiston, alas wiertotietä Läntiselle Siltakadulle saakka.

Hän tahtoi nähdä, oliko Helt tullut kotiin, olisiko hän ehkä jollain tawalla ihmeen kautta pelastunut — ja niin pian kun hän oli tullut wakuutetuksi siitä, että Helt oli kuollut, tahtoi hänkin heti kuolla. Ennen oli hän kowin peljännyt kuolemaa; mutta silloin ei hän myöskään ollut uskonut, että löytyy niinkin raskaita suruja, että ne woiwat kokonaan murtaa elämänilon, kaikki toiweet.

Hän wapisi, kun hän nousi rappuja Heltin asuntoon ja kolkutti hänen owelleen — se oli lukittu, ei mitään wastausta kuulunut. Ennenkuin hän meni soittamaan Heltin hoitajattaren owikelloa, hengähti hän hiukan rappusissa saadakseen itsensä näyttämään iloisemmalta. Kun hän tältä oli saanut kuulla, ettei Helt ollut käynyt kotona sitten kun eilen aamulla, kiihuhti hän heti pois päästäkseen antamasta pitempiä selityksiä.

Hän kierteli alas mutkaista Puistokatua ja käveli nopeasti parin pikkukadun läpi ikäänkuin hänellä olisi ollut hywin kiire. Kun hän seiso i kauppakadulla, hämmästy i hän huomatesaan olewansa paikkassa, erään lasitawarakaupan lähellä. Hän riensi pois puistokäytävää Pyhän Hengen kirkon takapuolella ja tuli Wimmelskastiin. Hän ei w ielä tiennyt, mihinkä hän oli menossa. Hän syöksyi eteenpäin kuin pelkääwä pimeässä, melkein katsomatta mihinkä hän meni. Wiimein tuli hän Länsisillalle. Kun hän siinä hiljensi käyntiään — huomasi hän olewansa matkalla kotiinsa Hwidowressa.

Tultuaan Fredriksbergin puistotielle istuntui hän eräälle puistopenkille. Jos hän nyt tässä odottaisi kunnes tulee pimeä ja sitten menisi ja syöksyisi jokeen, niin olisi kaikki tämä yksi kaksi ohi.

Kuolema aalloissahan on niin helppo pari — minuuttia waan, niin on jo tajutonna. Ja pikku-lapseni, jonka lewottomat liikkeet hän tämän tästä tuns i, ei huomaisikaan siirtymistä elämästä kuolemaan. Ja sitten löydettäisiin Heltin ja hänen ruumiinsa yht'aikaa ja ne tulisiwat olemaan wieretyssen ruumishuoneen suurien lasiarkkujen alla. Sanomalehdet saisiwat tie-

tää tämän surullisen jutun ja kertoisiwat siitä. Ja ehkä heidät vielä laskettaisiin samaan hautaankin. — —

Hän nousi ja lähti käwelemään. Hän mahtoi warmaankin näyttää mielipuolelta, kun kaikki ihmiset katsoiwat niin pitkästi häneen.

Tultuaan „plaanitielle“ huomasi hän olewansa lähellä Marian asuntoa. Maria oli aina ollut niin hyvä ja ymmärtäväinen; ja nyt hän olisi yksin kotona, Hannuhan on jo mennyt työhön. Hän tahtoi mennä puhumaan Marian kanssa — viimeisen kerran —, sitä hänen ei käy sanominen, Maria ehkä saisi estetyksi hänet — — —; mutta onko minulla woimaa pidättää — — — se woi tulla itsestään huomaamatta.

Hän meni taloon, nousi hitaasti rappuja ylös, pysähtyi epäröiden joka kerroksessa. Astui wihdoin owelle ja soitti.

Kun Maria awasi owen ja näki sisarensa kalpea kaswot ja kummallisen tuijottawan katseen sekä hänen olewan raskaana, huudahti hän kauhistuneena ja säälien.

„Woi Jumalani, Thora!“ Hän otti sisartaan kädestä, wei huoneeseen istumaan ja heittäytyi polwilleen hänet eteensä samalla häntä hellästi syleillen. „Miten

onkaan oikein asiiasi?“ Maria istuutui sisarensa wiereen sohwalle, kiersi kätensä hänen kaulaansa, katsoi tutkiwasti häneen surullisiin silmiinsä, jotka alkoiwat täyttyä kyynelillä, ja suuteli hänen wärjäwiä huuliaa.

Thora painoi kaswonsa sisarensa rintaa wasten. „Minun laitani on nyt niin“, sanoi hän nyhkyttäen „että lapsi ei ole vielä syntynyt — ja — isä on jo kuollut!“

XII.

Löydetty.

Maria ei koittanut lohduttaa sisartaan — mitäpä se tässä olisi auttanut. Eikä kysellytkään mitään — hän odotti, että Thora itse alkaisi kertomaan. Thora istui taaksepäin nojautuneena sohwalla ja katsoi tuijottaen eteensä. Sisarensa istui hänen wieressään surren ja huolestuneena nähdessään hänen kalpeat kaswonsa, joilla hänen mielestään oli aiwan wieras ilme; näytti kuin kyynellähdde olisi kuiwunut, mutta jo wuotaneet kyyneleet uurtaneet wakoja hänen poskiinsa.

Wihdoinkin alkoivat he keskustelemaan, toinen kertoen hitaasti ja katkonaisesti, toinen lohduttaen niin hywin kuin taisi. Thoran kertomus oli hywin surullinen. Suru ystäwänsä kadottamisesta, ystäwän, jolle hän oli uskonut itsensä, oli suuri, suurempi kuin hänen luottamuksensa tulewaisuuteen. Jospa hän olisi mennyt ystäwänsä mukana weneeseen! Se ei olisi ollut mikään onnettomuus hänelle — eihän täälläkään olisi kukaan häntä surrut.

„Älä sano niin, Thora! Kun kadottaa sen, mikä on

rakkainta, niin joutuu epätoivoon ja haluaa itselleen kuolemaa luullen, että kaikki ilo on ainaiseksi mennyttä, ettei koskaan voi saada mitään kadottamastaan takasin. Mutta kyyneleet lakkaawat wuotamasta, ja aika parantaa haawat. Jonkun ajan kuluttua voi jo hymyilläkin, waikka wastenmielisesti. Joskus yksin ollessa kadotettua muistellessa nousee kyyneleitä silmiin, mutta aikaa myöten tyytywäisyys kohtaloon taas palajaa. Sywinkään suru ei kestä ikuisesti; waikka tämä tuntuukin nyt sinusta kiittämättömyydeltä häntä kohtaan, joka kuoli niin nuorena, niin saat nähdä, että tulee aika, jolloin voit häntä ilomielin muistella . . . Niin se on aina, Thora; sinä waan et usko sitä nyt! . . . Ja lapsen tähden voit sinä olla iloinen. Minä en saa lohdutetuksi ystäväsi kadottamisesta katke-roittunutta mieltäsi . . . en tiedä mitä wielä sanoisin, mutta lapsesi eikä itsesi tähden ei sinun tarwitse olla huolissasi. Mekin woimme ottaa lapsen — Hannu ei kiellä, kun pyydän sitä häneltä. — Sinä itse kyllä voit saada paikan, ja jos tahdot jäädä asumaan meillemme niin tilaa saamme tännekin tai wuokraamme isommat huoneet . . . kyllä me toimeen tulemme.“

Thora laski päänsä sohwan päänojalle ja piteli mo-

lemmin käsin otsaansa ja ohimoitaan. „Minä en jaksa ajatella mitään nyt.“ Hän nousi jälleen ylös. „En tiedä oikein mitä tahdon, en saa lepoa missään. . . Eiköhän hänen ruumiinsa ole jo löytynyt.“

„Mihin sinä menet, Thora?“ kysyi Maria hätäisesti kun sisarensa aikoi lähteä.

„En tiedä! . . . Menisin katsomaan onko ruumis jo löydetty.“

„Sinä et saa mennä mihinkään, Thora!“

Maria wei sisarensa takasin sohvan luo, johon tämä heittäytyi pitkäkseen, ja istahti hänen wiereensä pitäen häntä kädestä.

Thora antoi johtaa itseään kuin tahdoton lapsi. Hän makasi siinä silmät suljettuina. Kun Maria luuli hänen jo nukkuwan nousi hän ja lewitti peiton hänen päälleen.

Kello oli kohta kuusi ja Hannun piti siis pian palata työstä. Maria meni keittiöön laittamaan ruokaa. Ennenkuin hän lähti puodissa käymään, wilkasi hän kamariin ja näki sisarensa wielä makaawan silmät ummessa. Sitten painoi hän warowasti owen lukkoon ja kiiruhti rappuja alas tullakseen pian takasin. Hän pelkäsi jättää sisarensa yksin. Hänen suhteensa täy-

tyi olla warowainen kuin lasten, joiden yksin jäädes-
sä lukitaan owet, suljetaan ikkunat ja kätketään puu-
kot.

Kun Maria tuli takasin, makasi Thora yhä samassa
asemassa.

„Minua ei nukuta“, sanoi hän silmiään awaamat-
ta, „en ole saanut silmän täyttä unta.“

„Ole edes pitkänäsi vaikka ei nukutakaan“, wasta
Maria lempeästi ja laskei hellästi kätensä hänen pos-
kelleen. Sitten meni hän jälleen kyökkiin ja laittoi
ruuan walmiiksi. Nyt saattoi hän joka hetki odottaa
Hannua. Hän kulki edes takasin eteisessä kuunnel-
len eikö Hannun askeleita jo kuuluisi rappusista. Hän
tahtoi kertoa miehelleen, mitä oli tapahtunut, ennen-
kuin tämä saisi nähdä Thoran ja pyytää eikö sisaren-
sa saisi toistaiseksi jäädä heidän luokseen. Mutta tä-
nä päivänä wiipyi hän tawallista kauemmin poissa
kotoa. — Maria meni sisään ja awasi ikkunan. Kat-
sahtaessaan siitä ulos huomasi hän Hannun juuri tu-
lewan katuportista pihaan

Hän sulki hiljaa ikkunan ja meni rappusille. Toi-
sessa kerroksessa tuli Hannu häntä vastaan. Maria
kertoi lyhyesti ja hiljaa hänelle kaikki, mitä hänen

tarwitsi ennakolta tietää.

Hannu kuunteli häntä kaswoillaan ilme, joka samalla ilmaisi sekä suuttumusta että surua, eikä wastannut mitään heidän noustessaan rappuja ylös. Kyökkiin tultuaan hän istui tuolille, mutta Maria jäi seisomaan hänen eteensä ja jatkoi kertomustaan.

„Hän on kerrassaan onneton“, lopetti Maria. „Minua kowasti pelottaa päästää hänet menemään täältä. . . hän tahtoo päästä katsomaan, onko hänen kadotettunsa ruumis jo löydetty. . . sillalle Flaskekroeniin. . . minä en tiedä, missä se on, enkä uskalla laskea häntä sinne. Nyt hän makaa kamarin sohwalla. . . Eikö hän saa jäädä meille täksi yöksi tai waikka pariksi päiwäksi? nyt ei hän pyydä meiltä paljon. . .“

„Kyllä, tietysti“, wastasi Hannu werkalleen. „Se on ikäwä asia. . . koitamme auttaa niin paljon kuin woimme“.

„Minä sanoin sen jo hänelle. . . tiesin, että sinä et ole sitä vastaan.“

Kun Thora ei woinut syödä mitään, niin sai hän jäädä sohwalle maata. Illalla joi hän lasin teetä ja jöi yhden woileiwän — siinä kaikki, mitä hän sinä päiwänä pani suuhunsa.

Hannu olisi antanut Thoran mennä nukkumaan sänkyynsä, mutta hän pyysi, että saisi jäädä yöksi sohvalle. Hän jäi makaamaan riisumatia. Owi makuukamariin oli auki. Aina, kun Maria heräsi, kuuli hän sisarensa kääntelewän itseään kuin sairaan.

Seuraavana päivänä ei Thoralla ollut lepoa; hän tahtoi päästä ulos kuulemaan jotain hukkuneesta — hän ei tiennyt itsekään, mihin hän olisi mennyt.

Maria lähti hänen mukaansa — hän ei uskaltanut päästää sisartaan ulos yksin.

He oliwat tulleet Westerbron torille. Maria oli tehnyt useita kysymyksiä hänelle, mutta sai wastauksen wasta kauan jälkeinpäin ja niin hiljaisella äänellä ja käsittämättömän, että hän wiimein päätti antaa hänen kulkea rauhassa. Mutta torilla hän kysyi:

„Mihinkä me menemme, Thora?“

„Mihinkö? . . . Minä ajattelin . . . eikö mennä rouwa Jensenin luo . . . kuulemaan eikö hän tiedä mitään . . . Muuten en tiedä yhtään, mihin muualle menisimme . . . sillallekin on liian pitkä . . . Luultawasti menen hänen luokseen, ehkä hän tietää jotain“.

„Minä myös tulen sinne“.

„Niin, mutta sinne on niin pitkä . . . luullakseni

toista kilometriä“.

„Kuka on tuo rouwa Jensen?“ kysyi Maria.

„Se on hänen hoitajattarensa . . . hän asuu Gotherkadulla“.

He kulkiwat taas kauan sanaakaan toisilleen wirkkaamatta, wähän nopeammin kuin ensin.

Wiimein tuliwat he taloon jossa rouwa Jensen asui. Thora meni edellä rappuja ylös, Maria hänen jäsessään. Kun Thora tuli toiseen kerrokseen, oli eteisen owi raollaan. Hän pysähtyi, wetäytyi pari askelta taaksepäin Marian luo ja kuiskasi:

„Siellä on joku sisässä . . . Odotammeko wähän aikaa?“

Hän hiipi niin hiljaa kuin taisi owen taakse ja kuunteli. Maria jäi seisomaan rappusille. Thora kuuli rouwa Jensenin äänen ja näki sisällä kaksi miestä, joi-ta hän ei tuntenut. Hän tiesi warmaan, että sisällä oli puhe Heltistä. Hänen sydämensä sykki lewottomasti, kun hän astui hiljaa eteiseen. Samalla aukasi rouwa Jensen Heltin kammarin owen. Herrat, jotka oliwat huoneessa sisällä, kuuluiwat tekewän lähtöä.

„Täällähän onkin herra Heltin morsian!“ huudahti rouwa Jensen huomattuaan Thoran.

Heti ilmestyi kaksi herraa owelle.

„Hänen morsiamestaan en minä ole kuullut koskaan mitään“, huomautti toinen, wanhanpuoleinen, lihawa herra, jolla oli harmaa poskiparta.

„Olkaa hywä ja käykää sisään!“ sanoi toinen kummallisella äänenpainolla. Hän oli nuorempi ijältään, hänellä oli waaleat wiikset ja näytti puwusta päätäten sotilashenkilöltä.

Thora astui sisälle huoneeseen.

„Tiedättekö Te, missä herra Helt on?“ kysyi nuorempi herroista.

„Hän on hukkunut!“ kuiskasi Thora.

„Hukkunut!“ toisti vanhempi herra, jonka kaswoille samalla lewisi hämmästyksen ja tuskan ilme.

Tuli hetken hiljaisuus. Sen keskeytti nuorempi herroista, joka kysyi: „Koska Te näitte hänet wiimeksi?“

„Sunnuntaina!“

„Missä?“

„Hwidowressa . . . hän oli käymässä minun luonani. Illalla lähdimme käwelemään ja menimme sillalle . . . Flaskekroeniin . . . Hän hyppäsi yhteen pienistä weneistä, joita oli joessa, ja lähti soutamaan Kalwe-

borstrandiin. Neljä miestä sousti wähän myöhemmin häntä katselemaan ja — he tuliwat takasin mukanaan tyhjä wene ja osa hänen waatteistaan.

„Oliko teillä paha wäli? Ehkä hän teki itsemurhan?“

„Ei. . . hän oli niin iloinen. . . niin hywällä tuulella. . . Hän lienee seisaallaan riisunut itseään weneessä ja horjahtanut siitä weteen“.

„Oliko hän juowuksissa?“

„Hän oli ollut ulkona metsässä ystäwiensä kanssa; oli hywin iloisella tuulella“.

„Tulkaa luokseni poliisikamariin — hän katsoi kelloonsa — tunnin kuluttua. Minä olen asinstentti“. Hän jätti hywästi ja lähti.

Ulkona rappukäytävässä tapasi hän Marian. Hän pysähtyi ja kysyi tältä: „Oletteko Te tämän naisen seurassa, joka on tuolla sisällä?“

„Olen hänen sisarensa“.

„Olitteko yhdessä hänen kanssaan sunnuntaina?“

„En!“

„Tiedättekö mitään siitä onnettomuudesta, mikä sunnuntaina tapahtui?“

„En muuta kuin sen, mitä sisareni kertoi minulle

eilen“.

Hän seiso i hetken mieltien, nosti lakkiaan ja lähti.

Thora aikoi lähteä, mutta vanhempi herra, joka oli jäänyt huoneeseen, pyysi hänen odottamaan vielä hiukan.

„Minä olen hänen isänsä“, sanoi hän.

„Arwasin sen heti“, wastasi Thora ja istuutui tuolille pöydän wiereen.

Helt nousi ja meni ikkunan luo; hän seiso i ja katseli kadulle, kysellen harwakseen yhtä toista, ja Thora koetti wastata tyydyttävästi kaikkiin. Mieliäla oli painostunut. Isä koetti kysellä niin iloisesti kuin saattoi pojastaan ja hänen suhteestaan Thoraan: mutta hän ei kysynyt Thoralta edes hänen nimeään, ammattiaan eikä sitä, minkätähden asia oli koko ajan pidetty salassa häneltä ja hänen perheeltään. Ei hän myöskään tahtonut tietää syytä Thoran oleskelemiseen Hwidowressa.

Heidän molempain oltua hetken ääneti, nousi Thora ylös ja sanoi, että hänen sisarensa odottaa häntä ulkona.

Helt ikäänkuin heräsi ajatuksistaan.

„No niin. . . mitäpä siitä enää puhuisimme. . . ehkä

wielä tapaamme . . .“

Hän ojensi kätensä Thoralle jäähyväisiksi.

Maria odotti häntä käytävässä.

Heidän kulkiessaan kadulla Thora kertoi sisarelleen, kuka vanhempi herra oli ja mitä he oliwat puhuneet.

Määrättyyn aikaan meni Thora poliisikamariin. Siellä hänen täytyi sanoa nimensä, nykyinen olinpaikkansa sekä kertoa, mitä hän tiesi sunnuntaises-ta onnettomuudesta. Kaikki kirjoitettiin siellä ylös paperille.

Sen jälkeen sai hän taas poistua.

Maria odotti ulkona.

Kotimatalla ei kumpikaan puhuneet paljoa mitään.

Thora oli yhä omien synkkien ajatustensa wallassa. Kotona ollessaan hän joko istui ikkunan ääressä käsi poskella tai makasi sohwalla. Alinomaa puhui hän Hwidowreen lähdöstä — hänellä kun oli tawaroitakin siellä, jotka piti saada kotiin.

Torstaina aamupäiwällä teki hän äkkinäisen lähdön. Maria ei uskaltanut päästää häntä yksin ja lähti hänen mukaansa.

Pienessä maalaiskylässä tiesivät kaikki jo surullisen tapahtuman, mutta kukaan ei tiennyt, oliko ruumis jo löydetty. — Thora pyysi siellä erästä miestä, jonka hän hywin tunsi, tuomaan hänen tavaransa entisestä asunnostaan Westerbrohun.

Lauwantai-iltana tuli Hannu aikasemmin kotiin työstä kuin tavallisesti lauantai-iltasin — kello ei ollut wasta kuin puoli seitsemän — näkyi, että hän oli kiirehtinyt. Hän näytti hywin salaperäiseltä. Syödessään ei hän puhunut juuri mitään; mutta kun Maria oli tyhjentänyt pöydän ja oli juuri kyökissä pesemässä astioita, tuli hän sinne istumaan pöydän ääreen, kuten hänen tapansa oli silloin, kun hänellä oli jotain erityistä kerrottawana. Sytytettyään piippunsa sanoi hän hiljaisella äänellä: „Nyt on ruumis löydetty.“

„Onko?“ kysyi Maria puoleksi kuiskaten. „Mistä?“

Miehensä otti sanomalehden powitaskustaan ja lewitti sen hänen eteensä. He alkoiwat molemmat lukemaan uutista, Hannu hiljaa itsekseen, Maria tapansa mukaan puoliääneen.

„Löydetty ruumis. Eilen iltapäiwällä löysiwät muutamat hiedankaiwajat Kalwebadstrandista, Fredriks-holmin tiilitehtaan läheltä nuoren miehen ruumiin,

joka näytti jo useita päiviä olleen wedessä. He kulleriat ruumiin kaupunkiin, jossa se pantiin ensin Langebron hukkuneiden säilytyshuoneeseen ja wiettiin sieltä Johanneksen kirkon ruumishuoneeseen.

Hukkuneella oli löydetäissä paita päällä ja kenkä toisessa jalassa, mistä arwellaan hänen lähteneen weneellä uimaan, mutta on kai weneessä riisuutuesaan kaatunut siitä weteen.“

Tämä odottamaton uutinen kiinnitti heidän huomiotaan niin, että he eiwät huomanneet, että owi, joka oli ollut wähän raollaan, oli awattu ja Thora seisoi kynnyksellä owipieleen nojautuneena, kalpeampana entistään.

Hän astui pöydän luo sanoen: „Näyttäkää minullekin!“

Maria ojensi hänelle wastenmielisesti lehden — hänen teki mieli sanoa ensin jotain, mutta ei saanut sanaa suustaan.

Thora otti lehden. Hän ei lukenut kuin pari riwiä, kun hänen kätensä painui herwottomasti alas ja hän lähti seinää hapuillen takaisin kammariin.

„Antaa hänen nyt olla siellä hetken aiwan yksin“, sanoi Maria.

„Olkoon, en minäkään halua mennä nyt puhumaan hänen kanssaan“, myönsi Hannu syyttään piippuaan. „Tämä on surullinen juttu.“

„Minun on niin paha olla hänen tähtensä“, sanoi säälien Maria ja kuiwasi esiliinalla silmiään, jotka olivat kyyneliä täynnä.

Kun he hetken kuluttua meniwät katsomaan, makasi Thora kyyristyneenä sohwalla kädet pään alla ja silmät suljettuina.

Maria kumartui häntä kohti ja suuteli.

Hannu istui ikkunan ääreen lukemaan lehteä. Kun hänellä Marian kanssa oli jotain toisilleen sanottavaa, tekiwät he sen hywin hiljaa.

Koko illan makasi Thora liikahtamatta sohwalla, silmät suljettuina, mutta siltä hereillään. Yöllä kuuli Maria hänen woiwottawan ja kääntyilewän tuskissaan wuoteellaan. Päiwän waljetessa nousi hän useita kertoja ylös katsomaan kelloa.

Kun kello löi wiisi, nousi hän ja puki waatteet ylensä.

Maria, huomattuaan tämän, kiiruhti hänkin ylös.

„Miksi sinä näin warhain olet noussut ylös?“ kysyi hän Thoralta.

„Yöstä ei tule loppua ollenkaan. . . Anna minun istua tässä awatun ikkunan ääressä. . . täällä on niin lämmin. . . Mihinkähän aikaan se Johanneksen kirkon ruumishuone awataan?“

„Menisitkö sinne?“

„Menisin, minä tahdon nähdä hänet.“

„Maksaako se waiwan, Thora?“

„Minä tahdon nähdä hänet!“

„No — minäkin koitan walmistua siksi. Ennen kello yhdeksää ei sinne päästetä.“

„Minä woin aiwan hywin mennä yksinkin. . . ei sinun tarwitse olla peloissa minun tähteni.“

„Waikka ei — minä muuten tulen sinne ja ehkä Hannukin tulee; woimmehan me syödä aamiaisen aikasemmin.“

Kello oli kuitenkin melkein kymmenen, ennenkuin he pääsiwät lähtemään. He meniwät kaikki kolme ruumishuoneelle.

Hannu ei tahtonut mennä sisälle Thoran mukana; hän ei sanonut minkätähden, mutta todellisuudessa hän aawisti liikuttawaa kohtausta ruumishuoneessa, kun lakana otetaan pois lasikirstulta, jonka alla ruumis oli ja halusi wälittää sitä. Mutta kun Mariakin tah-

toi päästä näkemästä sitä meni hän kuitenkin Thoran mukana ja Maria ulkopuolelle odottamaan.

Owenwartija laski Thoran ja Hannun sisään.

„Me haluaisimme nähdä sen nuoren miehen ruumiin, joka on köydettiin perjantaina Kalwebadstrandista,“ sanoi Hannu.

„Se tunnetaan jo,“ vastasi owenwartija. „Hänen isänsä käwi täällä eilen.“

„Saammeko kuitenkin nähdä sen?“ kysyi Thora.

„Olkaa hyvä ja kääntykää wahtimestarin puoleen. Hän asuu tuolla yläkerrassa.“

Hannu ja Thora menivät sinne.

„Me haluaisimme nähdä sen nuoren miehen ruumiin, joka löydettiin perjantaina Kalwebodstrandista,“ sanoi Hannu.

Wahtimestari katsoi tutkiwasti heihin, erittäinkin Thoraan.

„Oliko hän teidän tuttawanne?“

„Oli,“ vastasi Thora hiljaa.

Wahtimestari otti kypärilakkinsa, joka oli hänen wieressään kirjotuspöydällä, ja nipun awaimia seinältä. Kaikki käwi hywin hitaasti, ikäänkuin hän olisi etsinyt syytä, jonka nojalla olisi woinut kieltäytyä

täyttämästä heidän toiwomuksensa. Hän ei tuntunut löytäneen semmoista.

„Tehkää hywin ja seurakkaa minua!“ sanoi hän wihdoin ja lähti hitaasti astelemaan rappuja alas. Hannu ja Thora kulkiwat perässä. Thora piti kiinni Hannun kädestä. Hannu tunsu siinä, miten Thora wapi.

„Tokko me menemmekään katsomaan häntä?“ kysy hän Thoralta.

„Menemme, minä tahdon nähdä hänet!“ wastasi Thora.

He oliwat jo kulkeneet melkein pihan yli, kun wahtimestari kääntyi ympäri ja katsahti Thoraan.

„Oliko hän Teidän sulhasenne?“ kysyi hän tältä.

„Oli,“ wastasi Thora tuskin kuuluwalla äänellä.

He pysähtyiwät erään rakennuksen owen eteen.

Wahtimestari mietti hetken. „Eikö olisi parempi, että ette menisikään katsomaan ruumista,“ sanoi hän ystäwällisellä äänellä. „Se kuwa, mikä teillä on mielessänne hänestä siitä, kun wiimeksi näitte hänet, on paljon kauniimpi kuin se, minkä te sisällä hänestä saisitte. Teidän ei pitäisi turmella sitä, se ehkä pysyy ikusesti mielessänne.“

„Niin se on, Thora!“ sanoi Hannu wakuuttawalla äänellä.

„Onko ruumis niin pahannäköinen?“ kysyi Thora tuskaisesti liikutettuna.

„Woi — se on kowin pahannäköinen —,“ toisti wahtimestari. „Tietäähän sen, minkälaiseksi ruumis tulee, kun se on kahdeksan päiwää wedessä. Minä en tahdo teitä kieltää menemästä sitä katsomaan ja itse olen jo tottunut liikuttawiin kohtauksiin ruumiita näytettäissä, mutta minä tiedän, että kadutte sitä jälestäpäin.“

„Thora, se on totta . . .“

„Tahtoisin niin mielelläni nähdä hänet,“ walitti Thora.

„Niin mutta sinä et woi kestää sitä, Thora,“ sanoi Hanu. — Hän otti Thoraa kädestä ja he lähtiwät käwelemään poispäin Hannun sydämmellisesti lohduttaessa häntä. Wahtimestari kulki heidän jälessään portille saakka.

Kun Thora kadulle tultua huomasi Marian, juoksi hän tätä vastaan ja huusi nyyhkyttäen: „Minä en saanutkaan nähdä häntä!“

Wahtimestari portilla seisoi ja katseli kauan hei-

dän jälkeensä. . .

Kello ei ollut kuin vähän yli kaksitoista, kun he palasiivat kotiin.

Mutta tänä päivänä oli Maria surullisempi muita. Hän oli hywin lewoton, wilkasi vähän wäliä ulos ikkunasta, katsoi kelloon ja kuunteli tarkasti, kun kuuli jonkun tulewan rappusissa.

Hän oli eilen, kertomatta siitä mitään Hannulle tai Thoralle, kirjoittanut kotiinsa wanhemmilleen ja kertonut heille kaikki, mitä oli tapahtunut, pyytänyt, etteiwät he wihastuisi Thoraan, joka oli niin onneton, ja kutsunut heitä tulemaan luokseen tänä päivänä, koska se lohduttaisi ja ilahduttaisi Thora.

Mutta kotoa ei kuulunut ketään. Isä ei siis halunnut nähdä Thora, ei tahtonut antaa hänelle anteeksi — mitäpä siinä koko asiassa oli semmoista, joka olisi ollut anteeksi annettava? — Äiti ehkä itkeä tihuuttaa kotona, mutta ei hänkään yksin uskalla lähteä tyttärensä luo, kun ei isä pidä siitä — ja Johanna ja Fanny ei myöskään, kun ei äitikään — waikka Johanna muuten oli niin reipas.

Koko iltapäiwä tuntui niin pitkältä ja ikäwältä; ei

tahtonut mitenkään saada keskustelua alkuun, ja heti, kun se alkoi, se melkein samalla loppui.

Kun Hannu oli mennyt nukkumaan ja sisarukset istuivat wastapäätä toisiaan, heittäytyi Maria sisarensa kaulaan, syleili häntä kiihkeästi ja purskahti itkuun. Kewentävänä purkauksena häneltä nyt wuosiwat kyyneleet, joita hän koko päivän oli pidättänyt.

Thora katsoi häntä hiukan hämillään, surumielinen hymy suupielissä.

„Ei sinun tarwiise olla noin huolissasi minun tähdeni,“ sanoi hän.

Mutta juuri sisarensa tähden Maria oli niin surullinen. Hän ei tahtonut sanoa Thoralle, että hän oli kirjoittanut wanhemmilleen ja pyytänyt heitä tulemaan luokseen tänään, mutta hän ajatteli itsekseen, että, vaikka isä ja kaikki muut hylkiwät Thoraa, hän tahtoo osottaa sitä suurempaa hellyyttä häntä kohtaan.

Thoralla oli parikymmentä kruunua.

Maanantaina lähti hän Marin kanssa kaupungille ostamaan mustaa harsoa ja nauhaa surupukuunsa. Tiistaina piti olla hautajaiset.

Tiistai-aamuna Thora oli kuten tawallisesti hywin warhain ylhäällä.

Päiwän waljetessa oli taiwas pilwessä ja ilma painostawan lämmin. Aamupäiwällä satoi rankasti puolen tunnin ajan, mutta kun se meni ohi, paistoi aurinko kirkaasti.

Thora oli walmiina jo kauan ennen lähtöaikaa. Marian mielestä hän oli hywin kaunis mustassa puwussaan, muutenkin kaunein sisaruksista.

Maria oli ottanut wärilliset nauhat hatustaan ja pannut niiden sijaan mustia.

Kello 12 tuli ajuri. Se wei heidät kirkkopihaan. He tuliwat warhain ruumiiden siunaushuoneeseen. Siellä ei ollut wielä muita kuin tukkukauppias Helt, hänen waimonsa, tyttärensä ja pari nuorta herraa.

Siunaushuone oli koristettu köynnöksillä ja kynttilät kruunuissa paloiwat. Ruumisarkku oli mustalla matolla. Tukkukauppiiaan seurassa olewat nuoret herrat oliwat juuri laskemassa seppeleensä arkulle.

Thora wei hänkin omansa arkulle. Hänen oli waikeata pidättää kyöneleitään; huomattuaan wainajan konttoritowereiden laskeman walkonauhaisen seppeleen, jonka nauhoissa oli wiimeinen terwehdys towereilta, joiden seurassa hän oli wiettänyt ulkona metsässä elämänsä wiimeisen päiwän ja jolloin hän

oli ollut niin iloinen, ei hän enää woinut hillitä itseään. Hän käänsi kaswonsa pois arkusta ja seiso i kauan liikahamatta, peittäen nenäliinalla kaswojaan.

Sitten lähti hän arkun luota ja istuutui erääseen penkkiin. Tukkukauppias tuli hänen luokseen, ojensi hänelle ystävällisesti kätensä ja wei hänet waimonsa ja tyttärensä luokse.

„Te olette meille hywin läheinen“, sanoi hän tawamukaisella, hiljaisella äänellään, ja hänen sanansa saattoiwat hänet jälleen itkemään.

Pitkä, komea, mustiinpuettu nainen tuli häntä vastaan ja ojensi hänelle ystävällisesti kätensä.

„Minä en tiedä, miksi me ensikerran tapaamme toisemme tässä tilaisuudessa, jolloin me olemme hautaamassa häntä, josta me molemmat olemme pitäneet. Minä olen hänen äitinsä.“

Thora istuutui Heltin sisaren wiereen. He ottiwat kaikki hänet niin ystävällisesti vastaan; juuri sen tähden painoi suru häntä sitä raskaammin.

Wähitellen kerääntyi yhä enemmän ihmisiä kappeliin. Thora tunsi monta wainajan ystävistä. Sinne tuli neiti Möllerkin seppeleineen.

Tämän nuoren naisen, josta Thora aina oli niin

paljon pitänyt, jota hän ei ollut nähnyt pitkään aikaan ja joka nyt yht'äkkiä ilmestyi kadotetun ystävänsä arkun ääreen, näkeminen koski häneen syvästi. Hänen mieleensä johtui se ilta, jolloin hän istui Gammelholmin tanssisalin pienellä balkongilla. Hän näki edessään lattialla pyörähtelevän tanssin tahdissa lukuisia pareja, mutta hänen katseensa oli kiintynyt wainyhteen. Toinen niistä oli kaunis, solakka herrasmies, joka oli pyytänyt häntä jäämään sinne, toinen siewä, waaleanpunaiseen pukuun puettu, nuori nainen, jonka kaksi pitkää palmikkoa riippui irrallaan pitkin selkää. Nyt käwi tuo sama nainen surupukuun puettuna laskemassa seppeleen seniltaisen seurataowerinsa arkulle.

„Tiedättekö, kuka tuo nainen on?“ kysyi rouwa Helt.

„Kyllä, hän on neiti Möller“, wastasi Thora,

„Me emme tunne juuri ketään Wilhelmin ystäväistä.“

Wiimein tuli pappi. Ihmiset ulkoa tulivat siunaus-huoneeseen ja owi pantiin kiinni.

Pappi keskusteli ensin hetkisen perheen ja Thoran kanssa. Sitten asettui hän arkun pään taakse seis-

maan.

Thora oli tähän saakka istunut hiljaa ja koettanut pidättää kyöneleitään, joita hänen omat ajatuksensa ajoivat hänen silmiinsä; mutta kun pappi alkoi puhumaan, lakkasiwat ne wuotamasta ja hän ikäänkuin hetkeksi unohti surunsa siinä vastaanwäittämishalussaan, jonka papin sanat hänessä herättiwät.

„Minun tieni eiwät ole teidän, ja teidän tienne eiwät ole minun, sanoo Herra. Ja niin se on. Me tiedämme, ettei warpustakaan putoa maahan ilman, ettei se tapahdu meidän taiwaallisen isämme tahdosta. Kun me lehtien puhkeamisen aikaan kewäällä näemme puutarhurin yhdessä lakastuneiden oksien kanssa katkowan vielä wersowia, niin woimme me sanoa hänelle: miksi sinä höperö katkot vielä lehtiä kaswawia oksia, ennenkuin ne owat kaswuwoimansa menettäneet? Mutta kun Herra ottaa pois luotamme nuoren ihmisen, kuten tämän, joka tässä lepää lukuisten kukkasseppelten peittämänä, ottaa hänet parhaassa nuoruuden ijässä, hetkellä, jolloin silmät kirkkaimmin loistawat, niin ei se hyödytä, että kysymme: miksi? — lienee kylliksi, kun tiedämme, eitä se tapahtun meidän parhaaksemme.“

Hänestä tuntui niin kohtuuttomalta syyttää taiwaalista isää jokaisesta onneitomuudentapauksesta, mitä maailmassa tapahtuu, jokaisesta laukauksesta, mikä sattuu laulawaan lintuun ilmassa, niin että se werisenä ja kuolleena putoaa maahan! Ja koettaa vielä lohduttaa itseään sillä, että se tapahtuu meidän parhaaksemme!

Mutta papin pitkässä puheessa oli sellaisiakin kohtia, jotka häntä miellyttivät.

„Minä tunsin hänet. Latinakoulun oppilaana tuli hän nuoremman weljeni towerina tutuksi isäni perheessä. Hän oli aina niin reipas ja iloinen, kirkaskatseinen ja hymyilewä, ja hänellä oli omituinen kyky tuoda raikasta elämäniloa mukanaan joka paikkaan, mihin hän tuli. Sentähden pitiwät kaikki hänestä ja sentähden kuntuu niin oudon tyhjältä siellä, missä hän liikkui ja missä hänestä pidettiin, kun me nyt laskeimme hänet maan rauhaisaan poween, rakennamme hautakummun, jonka alla hän lepää ja koristamme kummun kukkasilla, joita ystävälliset kädet owat kantaneet hänelle wiime jäähywäisiksi.“

Kun puhe oli päättynyt, kantoiwat ystävät arkun haudalle. Hautaan laskettaissa katkaisi wakawan hil-

jaisuuden puoleksi tukahdutettu huuto.

Wielä rukous ja saattojoukko hajoontui.

Tukkukauppias nousi pienelle kummulle ja kat-
sahti viimeisen kerran poikansa arkkua. Hän seiso-
kauan liikahtamatta, pää alas painuneena. Kun hän
viimein nosti päätään huomasi hän Thoran seisowan
wieressään. He lähtiwät yhdessä käwelemään pois
haudalta. Hewosten luona he erosivat.

„Pappi oli oikeassa“, sanoi Thora Marialle heidän
ajaessaan kotiin. „Minusta tuntuu nyt niin oudon tyh-
jältä.“

XIII.

Pako.

Fanny oli monta kertaa katunut, että hän oli kieltäytynyt menemästä naimisiin konttoripäällikön kanssa; hän katui sitä joka kerta, kun hänelle sattui jotain wastahakoista, ja ei tapahtunut niintään harwoin, että hän ei woinut rahanpuutteen tähden tyydyttää mielitekojaan. Niin, kyllä hän oli oikein tyhmä sillä kerralla kun hän antoi kieltävän wastauksen wanhalle konttoripäällikölle. Mutta hän oli niin kokematon silloin; — sinä vuonna, jolloin hän oli näyttelijänä teatterissa, oli hän paljon wiisastunut. Hän luuli ennen, että awioliiton ehtona ennenkaikkea oli molemminpuolinen rakkaus ja jotenkin yhtä suuri ikä. Kyllä se oli tyhmästi köyhältä tytöltä, että antoi rakkauden johtaa itsensä harhaan! Jospa hän voisi, kuten hänen äitinsä ja sisarensa, tyytyä asumaan parissa pienessä huonepahasessa ylhäällä katon rajassa, elämään yhtä tarkasti ja antamaan palttua kaikille huwituksille, niin olisi se toinen asia. Mutta semmoisto elämää Fanny ei voisi sietää. — Ei, köyhän tytön ainoa huoli on: woiko hän elättää minut? — Ra-

han myötäjaisiksi — ja ehkä vähän rakkautta lisäksi, mitä enempi sitä parempi, mutta hywin woiwassa perheessä se ei ole ehdottomasti wälttämätöntä. Helimmänkin rakkauden puolisojen wälillä woi rikkoa köyhyys ja puute.

Niin hän nyt ajatteli. Woi olla, että kaikki eiwät ajattele samoin — ja hywä niin — mutta se oli hänen mielipiteensä. Hän tiesi warmaan, ettei hän koskaan woiisi olla onnellinen köyhänä awiopolisona.

Hänen ensimmäiset korkealle tähtääwät aikomuksensa oliwat rauenneet tyhjiin. Koko näytelmäkaudella ei hän ollut saanut kuin pari pientä osaa, semmoisia, joita tawallisesti annetaan kuorolaulajille — ja muuksi hänellä ei ollut toiwoa päästäkään, jos hän jäisi samaan teatteriin.

Kotona oli elämä tullut yhä surullisemmaksi. Johanna oli enimmäkseen sairaana, äiti teki omia askareitaan ja isä oli alinomaa kiintyneenä työhönsä. Hänen päähänsä oli wiime aikoina tullut paljon harmaita hiuksia. Hän kai suri Thora — ei kyllä koskaan puhunut hänestä, mutta nähtäwästi ajatteli häntä sitä enemmän.

Ja olihan siinä surun syytäkin, että Thoralle oli

käynyt niin hullusti. Fanny itse oli oikeastaan iloinen, kun oli osannut olla niin ymmärtäväinen; hän ei ollut koskaan rakastunut kehenkään muulloin kuin teatterissa ollessaan, mutta tämä rakkaus ei ollut herättänyt watarakkautta siinä, johon se oli kohdistunut. Muuten oli ollut wiettelyksiä kyllä, etenkin noissa pienissä kesteissä näytelmien jälkeen; niitä pidettiin milloin rawintoloissa, milloin nuorten miesten yksityisasunnoissa. Niissä syötiin herkkuja, juotiin wiiniä niin paljon kuin halutti ja poltettiin paperosia. Riemuuttiin ja laulettiin, wiini sai posket punottamaan, weren wilkkaammin wirtaamaan — — — no, eihän silloin suudelmia tai pari liioin ollut kuolemaksi. Mutta muuten hän oli ollut hywin siiwo.

Wäliin iltasin, kun hän oli palannut kotiin tällaisista kesteistä, heräsi hänessä sängyssä maatessaan ajatuksia, jotka toisinaan oliwat kiusallisiakin. Mutta ne katosiwat niin pian kuin hän oli waipunut uneen ja aamulla herättyään, waikka wäliin pääkin oli kipeä, oli hän niin sanomattoman iloinen kuin woi olla se, joka on onnellisesti wälttänyt waaran.

Konttoripäällikköä ei hän enää nähnyt teatterissa. Kun Bech illalla tuli noutamaan nti Jörgensen'ia

teatteriin, tuli hän mielellään yksin. Kerran oli Fanny tawannut konttoripäällikön kadulla — juuri siihen aikaan kuin hän tiesi hänen tulewan konttoorista, — hän tahtoi koittaa sowittaa tyhmyytensä, mutta se ei onnistunut. Konttoripäällikkö meni pysähtymättä ohitse, kohteliaasti terwehtien häntä.

Hänen toiwonsa saada pysyväinen paikka teatterissa oli pettänyt. Mutta vielä ei ollut kaikki toivo lopussa — hän tahtoi tehdä uuden yrityksen.

Hän saisi kyllä paikan kiertävässä maaseututeatterissa tulewaksi näytäntökaudeksi — hänellä oli tarjous kahdeltakin pienemmän seurueen johtajalta. Niissä hän kyllä saisi osia ja woisi näyttää taitoaan — hänestä ehkä tulisi seurueen Primadonna — ja maaseutulehtien palstoilla loistaisi nimi: Nti Christensen Kööpenhaminan Kasino-teatterista. Mutta hänellä ei ollut yhtään luottamusta tuommoisiin pieniin seurueisiin — — —.

Ei, hänellähän oli ystävä ja koulutoweri laulajattarena Moskowassa; hänenkin lauluäänensä laita oli vähän niin ja näin — hänellä oli kaunis ulkomuoto ja reipas olento, siinä kaikki, ja hän oli parissa wuodessa saanut siellä kokoon siewän omaisuuden. Hänen

kanssaan oli Fanny alituisesti kirjewaihhdossa ja hänen luokseen saisi mennä, milloin waan itse haluaisi.

Hän olisi mielellään matkustanut jo aikoja sitten, mutta hän pelkäsi isänsä kuolewan surusta, jos hänkin lähtisi. Sitten ei jäisi kotiin muita kuin Johanna; häntä saawat pitää luonaan — siksi kunnes on kannettava hautaan — mutta sitten jäisiwät wanhukset aiwan kahden.

Olisi ollut paljon parempi, jos ei isällä olisi ollut niin omituiset ajatukset; ei hyödyttänyt mitään, vaikka Fanny selitti, että hän lähettäisi rahaa kotiin, kun waan pääsisi ensin Wenäjälle ansaitsemaan — isä ei sanonui siitä huoliwansa.

Mutta hänen täytyi nyt tehdä päätös — muuten ei tule elämästä mitään. Hän käweli edestakaisin ja mietti niin, että oli wähällä tulla hulluksi. Hänen täytyi päästä lähtemään! Mutta miten saada se sanotuksi isälle, wanhalle miesparalle, joka paraimmasta nuoruudes taan saakka on niin uskollisesti tehnyt työtä lastensa hywäksi, jotka siitä palkaksi hänelle owat tuottaneet niin paljon suruja. Nyt ei Mariakaan enää mennyt kotona käymää — hän oli wihainen, kun ei kotoa tultu edes katsomaan Thora. Oi! häntä ihan

kauhistutti se tuska, minkä tuo wanha mies oli tuottanut itselleen ja toisille kotona olewille. Mutta kukaan ei saanut häntä järkiinsä, ei edes Petersenkään.

Ei — tässä ei auttanut muu kuin paeta kotoa samalla tawalla kuin Thora. Sittenpä hän ei tarwitse nähdä häntä epätoivoissaan! Hän oli jo miettinyt, mihinkä hän sanoi lähtewänsä — pienemmän teatteriseurueen mukana maaseudulle — mutta sisimmässään päättänyt lähteä suoraa päätä ensin Riigaan ja sieltä Moskowaan. Wasta sinne tultuaan kirjoittaa hän kotiin ja lähettää isälleen heti sata kruunua, jotka hän lainaa ystäwättäreltään.

Hän tahtoi puhua ensin asiasta Petersenille. Ei sillä, että hän tahtois noudattaa tämän neuwoa, jos hän neuwoisi jäämään häntä kotiin, sillä hän oli jo tehnyt päätöksensä. Mutta hän muuten tahtoi puhua Petersenin kanssa. Kun sydän on oikein raskas, on niin kewentäwää kertoa huolensa uskolliselle ystäwälle — ja sitä oli Petersen aina ollut sekä hänelle että Thoralle.

Oli aamupäiwä elokuun wiimeisenä sunnuntaina. Ilma oli kirkas ja lämmin. Kadut näyttiwät juhlallisilta, kuten aina silloin, kun liike on seisauksissa, kaup-

papuodit suljettuina ja ihmiset pyhäwaatteissaan.

Fanny lähti aikaisin Petersenin luokse saadakseen tawata häntä, ennenkuin hän ehtii lähtemään ulos.

Hän asui vielä vanhassa asunnossaan Westerbrossa. Siitä oli jotenkin vuosi kulunut, kun Fanny oli käynyt siellä ja nyt näytti kaikki hänestä niin toisenlaiselta. Ja kuitenkin oli kaikki aiwan entisellään huoneessa; mutta ympäristöön, mikä ennen oli ru-maa suoperäistä maata, oli kohonnut joukko uusia rakennuksia. Fanny ei enää tuntenut näköalaa samaksi.

Petersen katseli hymyillen ja uteliaana Fannya, ikäänkuin tahtoen saada tietää hänen asiansa. „Ei minulla niin mitään erityistä ole“, wastasi Fanny hänen äänettömään kysymykseensä, istuutuen tuolille ikkunan ääreen; „lähdin waan muuten käwelemään tänne Fredriksbergiin, kun on näin kaunis ilma. Etkö sinä tule ulos? Jos on aikaa lähteä, niin tahdon puhua kanssasi eräästä asiasta.“

Petersenillä ei ollut mitään sitä vastaan ja hän oli heti walmis.

He lähtiwät rautatiepengertä — siellä oli niin rauhallinen käwellä ja keskustella, kun harwoin tapasi muita vastaantulewia. Wanhan Carslbergin luo-

ta kääntyiwät he menemään syrjätietä Walbyhyn ja joiwat siellä kahwia Korupin puistossa.

Matkalla oli Fanny ilmaissut Petersenille matkahankkeensa ja kaikki mikä häntä kiusasi ja painoi. Täällä kotona ei hänestä mitään tule, niin hän varmasti uskoi; ei tiedä tokko muuallakaan — mutta saisihan ehkä ansaituksi jotain.

Petersen ei tiennyt neuwoa häntä sinne eikä tänne; arweli waan, että pitäisi ensin harkita asiaa hywin tarkasti, myös ottaen huomioon isän tahdon.

Petersen saattoi Fannya kotiin; mutta häntä kadutti, kun oli lähtenytkään — niin kolkolta siellä tuntui ja Christiensenkin näytti taas olewan pahalla tuulella.

„Eikös nyt ole jo aika ruweta pyhää pitämään?“ kysyi Petersen.

„No, mutta woihan siinä samalla tehdä jotain“, wastasi Christensen, „niin kuluu aika paremmin“.

„Mutta eihän sitä sitten tiedä pyhästä mitään.“

„Eipä minulla ole ollut moneen wuoteen waraa tehdä eroitusta pyhien ja arkien wälillä, miksi siitä nytkään poikkeaisin? Ei minua haluta istua kädet ristissä eikä tee mieleni uloskaan. Jo kauan aikaa olen

alkanut työni aamuisin, ennenkuin lapset owat nousseet ylös, ja jatkanut sitä iltamyöhään vielä sen jälkeen, kuin toiset owat jo menneet maata — tehnyt työtä 17—18 tuntia päivässä. Mutta tietäessäni tekewäni työtä lasteni hywäksi, en ole niin huomannut työpäiwän pituutta — waikka en suurta kiitosta ole siitä osakseni saanut.“

„No, isä, eihän tässä vielä ole harmia muista ollut kuin Thorasta wähän“, huomautti matami Christensen, „Johannasta ei ole mitään pahaa sanottawaa eikä Fannysta liioin. Olisihan se tietysti ollut parempi, jos Herra olisi antanut meille pojan Thoran sijasta, mutta ei suinkaan hänkään tullut sitä ajatelleeksi sillä kerralla. Thoran käyttäytyminen ei ollut enää kelpo tytön. . . . saiko leipurin piika jo kenkensä? Hän kysyi niitä minulta tänä aamuna — hänelläkään raukalla ei ole muuta kuin ne ainoat. . . . Ainahan niitä on mustiakin lampaita laumassa. Jumala tietää, kenen perään sen Thoran mieli palaa“, lopetti matami ja meni keittiöön.

Wähään aikaan ei kukaan puhunut mitään. Peteresen nousi paikaltaan ja meni ikkunan luo, jonka ääressä Christensen teki työtään.

„On erinomaisen kaunis ilma“, sanoi hän katsellen sinertävää taiwaskaistaletta, minkä saattoi huoneeseen nähdä edessä olewan korkean kiwimuurin ylitse. „Tiwolissa on elonkorjuujuhla tänään. Ettekö lähde sinne kanssani — minä maksan.“

Cristensen pudisti kieltävästi päätään. „En — minun ei tee mieleni huwitella tänään.“

Petersen seisoi hetken miettien, sitten istuutui tuolille Johannan neulomakoneen wiereen ja jutteli hänen kanssaan noin neljännestantun ajan; sitten nousi hän ylös jälleen lähteäkseen.

„Minun täytyy taas lähteä — menen tapaamaan paria tuttawaani Tiwoliin.“

Fanny tahtoi hänkin lähteä.

„Minä tulen vähän kanssasi“, sopersi hän niin hiljaa, ettei kukaan woinut sitä ymmärtää.

Hän pääsi kenenkään kieltämättä eteiseen, pani hätäisesti päällystakin yllensä ja ehti ulos paljon ennen Peterseniä.

„Nythän sitä taas woi vähän wapaammin hengähtää“, sanoi Fanny Petersenille tämän tullessa rappuja alas kadulle. „Thoran kohtalo on koskenut tawattomasti isään. Minäkin olen kowin huolissani hänen

tähtensä. Oli se sentään hywä, että Hansen ja Maria ottiwat hänet luokseen, kukapa muukaan hänestä olisi huolta pitänyt.“

„Minä tietysti!“

Fanny katsoi hämmästyneenä Peterseniin: „Te?“

„Niin — Miksei?“

He kulkiwat wähän matkaa mitään toisilleen puhumatta. Sitten kysyi Fanny: „enkö saa tulla kanssasi Tiwoliin?“

„Kyllä, tule waan, jos se sinua huwittaa.“

Tiwoli oli juhlallisesti koristettu kuusilla, köynnös- ja kukkalaitteilla. Siellä parweili tanssinhaluista nuorempaa wäkeä ja joukossa talonpoikia ja muita vanhempia ihmisiä. Mutta soihtuja ja moniwärisiä lyhtyjä ei oltu vielä sytytetty, kun Fanny ja Petersen saapuiwat sinne. He poikkesiwat pikimältään pukuhuoneeseen, ennenkuin meniwät sisään.

Eräs nuori herra, joka istui yksinään pöydän ääressä, kutsui Peterseniä.

„Ahaa, hywää päiwää Skovgaard!“ huudahti Petersen huomattuaan hänet; hän meni terwehtimään ja esitti tuttavansa Fannylle: „toimittaja Skovgaard — nti Christensen.“

Sanomalehtimies näytti olewan jo ijältään noin kolmenkymmenvuotias, hänellä oli punakka ihonväri, hywäntahtoiset, leikilliset silmät, tummat wiikset ja lyhyeksi leikattu tukka.

„Me tunnemmeekin kyllä toisemme jo nimestä ja maineesta,“ sanoi Skovgaard terwehtiessään Fannya. „Kuuluwathan näyttelijät ja sanomalehtimiehet tawallaan samaan luokkaan.“

He istuutuiwat kaikki kolme samaan pöytään. Lähellä olewa tarjoilija sai tietää, mitä hänen piti tuoda.

Heidän wälillään syntyi pian keskustelu, joka huwitti Fannya suuressa määrässä.

Petersen meni.

„Onko teillä määrätty toimi lehdessä hra Skovgaard?“ kysyi Fanny Petersenin mentyä.

„Määrätty!“ toisti sanomalehtimies miettien. „Ei — — juuri — — se on totta, olen toisten wakinaisten tilalla. Mutta se on kuitenkin jotain epämääräistä. Minä aloin luonnollisesti reportterina — kuten kaikki nuoret, jotka saawat paikan lehdessä, jollei heillä sitä ennen ole niin kuuluisaa nimeä, että se auttaa heidät heti kohoamaan reportterinammattia ylemmäksi. Reportterit owat wähemmän arwos-

sapidettyjä lehden toimituksessa, heille ollaan kaikkein halukkaimpia heti tietä näyttämään, jolleivät ole kyllin joutuisia ja kekseliäitä. Reportterit kuuluvat sanomalehtimiesten kolmanteen luokkaan, referentit toiseen ja arwostelijat ja politikoitsijat ensimmäiseen. On paljon sanomalehtimiehiä, jotka eivät jaksa koskaan kohota ensimmäiseen luokkaan. Minä en unohda milloinkaan ensikertaista esiintymistä reportterina. „Gorm-kadulla on tapahtunut huomiotaherättävä tapaus,“ sanoi toimittaja minulle. „Kiiruhda pian sinne — aja raitiowaunulla!“ Lähdin heti käskettyä, mutta kiireessä unohdin kokonaan kysyä, mitä siellä oikeastaan oli tapahtunut semmoista, jota piti lähteä selwille urkkimaan. Istuisani raitiotiewaunussa harkitsin sotasuunnitelmaani. Jos Gorm-kadulla on tapahtunut jotain huomiota herättävää, ajattelin itsekseni, niin epäilemättä koko kadun asukkaat owat liikkeellä ja puhuwat siitä ja silloin minä tunkeilen wäkijoukossa ja kuuntelelen tarkasti ihmisten juttuja. Mutta tultuani Gormkadulle, en huomannut siellä rahtuakaan tawallises-ta elämästä poikkeawaa. Epätoiwoissani lähdin hitaasti astuskelemaan keskikatua, uteliaana tarkastel-

len taloja kadun kummallakin puolella. Wiimein tul-
lin kadun toiseen päähän, paikalle, missä kolme ren-
kiä ja yksi wanha akka töllistelivät erästä rikkinäistä
kauppapuodin ikkunaa. Minun sydämeni pamppaili
ilosta — wihdoinkin pääsin tapauksen perille.“

„Todellakin?“ kysyi Fanny nauraen.

„Niin. — Kowalle se tosin otti, mutta olin jo saa-
nut senwerran wihiä asiasta, että päätin keinolla mil-
lä hywänsä päästä tapauksen perille. „Miten se oi-
keastaan tapahtui?“ kysyin sellaisella äänenpainol-
la, ikäänkuin olisin jo tiennyt jotain asiasta. Ren-
git ja wanha akka alkoiwat minulle kertomaan, et-
tä lahtarin hewonen oli pillastunut ja hypännyt ka-
tukäytävälle, mutta kaatunut ja loukannut jalkan-
sa lasinpalasella. — „Mutta minkätähden se lahtarin
hewonen pillastui?“ kysyin minä. — „Se säikähti sitä,
kun tuota kellarikerroksen huoneen ikkunasta, mis-
sä asuu eräs wanha akka, joka kauppa wihanneksia,
hyppäsi hänen koiransa ulos kadulle ja weti kärryiltä
lahtarin rengin, joka silloin juuri ajoi siitä ohi.“ — Nyt
tarwitsi wain saada tietää, mikä koiran willitsi ikku-
nasta kadulle hyppäämään. Menin kysymään sitä wi-
hanneksien myyjältä. — Hän kertoi, että hänen huo-

neensa päällä asuwa neiti oli kaatanut palawan kynttilän, josta oli tuli ottanut peilin päällä riippuwaan werhoon — ja sitä oli koira pelästynyt niin, että hypäsi ikkunasta ulos suoraan lahtarin rengin kärryille ja antoi rengille niin kowan sysäyksen, että hän putoi ja loukkasi kynäspäätään. Mutta sitä ei kaupustelijamuija tiennyt, minkätähden neiti oli sytyttänyt tulen kynttilään keskipäiwällä. Minun oli siis mentävä tiedustelemaan sitä neidiltä; se minua hiukan häwettti.“

„Miksi?“

„No — ajattele nyt, että wieras ihminen tulee ulkoa ja kysyy nuorelta naiselta, mihin hän tarwitsi palawaa kynttilää keskellä päiwää. Eikä hän edes tahtonut sanoa sitä minulle.“

Fannya nauratti.

„Eikö?“

„Ei — hän waan punastui eikä sanonut sitä. Onneksi tuli paikalle hänen äitinsä kysymään minulta mitä tahdon. Minun täytyi selittää asiastani. — „No, jos teidän täytyy saada se tietää, niin pitää sanoa. Tyttäreni otti kynttilään walkean kähertääkseen otsatukkaansa.“ Kysyin wielä hywin kohteliaasti, kaatui-

ko kynttilä wahingossa. — „Wahingossa!“ toisti ämmä, „ei — se kaatui säikähdyksestä — se tahtoo sanoa, se oli Mille, joka säikähti, kun tuo poikaperhana tuolta wintiltä räjäytti meidän huoneemme awaimenreikään tukkimansa paukkuraketin.“

Kiittelin heitä moneen kertaan tästä selityksestä ja lähdin. Tapauksesta näytti tulewankin pitkä juttu. Nyt oli minun wielä mentävä wintille kysymään, minkätähden tuo „poika-perhana“ oli käyttänyt juuri neidin awaimenreikää raketinsa ampumispaikkana. Mutta tultuani sinne loppui, tahi paremmin sanoen alkoi wasta juttu. Poikasen selitys kuului hywin todenperäiseltä. Hän oli saanut ryytikauppiaan puotilaiselta kaksi paukkurakettia palkaksi siitä, kun oli wienyt häneltä kirjeen papin piikatytölle; toisen oli hän myynyt jollekin pojalle kolmesta housunnapista ja paperileijasta, mutta toisen tahtoi ampua itse. Mutta kun hänestä tuntui arweluttawalta sytyttää se kädessä, niin pisti hän sen awaimenreikään, joka näytti hänestä siihen hywin sopiwalta paikalta, raapasi tulitikun, sytitti ja — — fut! fut! fut! — raketti lensi reijästä ja säikäytti neidin, niin että kynttilä kaatui.

Nyt kiiruhdin aika kyytiä kotiini kirjoittamaan tä-

tä mieltäkiinnittävä juttua. Sen otsakkeeksi kirjoitin: „Raketinlaukauksen seuraukset: tulipalo, koira hypännyt ulos ikkunasta, mies pudonnut rattailta, hewonen pillastunut ja särkenyt lasinruudun!“ — Toimittaja hämmästyí suuresti, kun annoin hänelle kertomukseni. Hän ei nimittäin tiennyt tästä tapahtumasta mitään, waan lähetti minut ottamaan selvää kokonaan toisesta — Norrebron aseman lähellä oli eräs mielenwikainen nainen heittäytynyt junan alle. Tämän tähden oli minun uudestaan ajettava raitiotiewaunulla Gorm-kadulle.“

„Mahtaa olla huwittawaa olla sanomalehtimiehenä,“ ihmetteli Fanny.

„Niin“, lausui Petersen, joka juuri oli tullut takasin ja kuullut Fannyn huomautuksen, „jos en minä olisi Aleksanteri, niin tahtoisin olla Diogenes — ja jos en olisi näyttelijä, niin tahtoisin olla sanomalehtimies.“

„Diogenes“, toisti Skovgaard. „Minähän kulen kuin Diogenes lyhty kädessä ja etsin jotakin nuorta köpenhaminatarta, turmeltumatonta luonnon lasta, joka osaa hymyillä, näyttää hampaitaan ja laulaa — löytäisinpä sellaisen tyttölapsen, joka osaisi laulaa minun laulujani, ansaitsisinpa hänen kanssaan lyhyes-

sä ajassa jonkun tuhat kruunua. Mutta hän ei saa olla tunnettu — hänen täytyy äkkiä sukeltaa esiin uutena loistawana tähtenä — minä itse tahdon hänet keksiä ja maailmalle esittää. Vaudevillen säweleet kuolewat pois, päivänlaulu on astunut walta-asemaan, niiden laulajatar kasaa kultaa ja wiheriöitä seppeleitä. Mutta mistä löydän minä köpenhaminattaren, joka osaa laulaa laulun, niin että koko maailma sitä kuunteleisi?”

„Se woi olla waikeata kylläkin“, tuumi Petersen. „Eipä auttane sekään, että ilmoittautuisit, Fanny, yksin jo siitäkin syystä, että sinä jo tähtenä olet alottanut urasi. Juokaamme herra Skovgaardin onneksi, että hän löytäisi tähtensä!“

Kun Petersen illalla oli saattanut Fannyn katuowelle, ojensi tämä kätensä hänelle ja sanoi wapisewalla äänellä: „Hywästi Petersen, ja kiitos tästä päivästä“ — me emme ehkä niinkään pian näe toisiamme — perjantaiaamuna matkustan minä.“

„Wai niin!“ lausui Petersen hiukan ihmetyksissään „Skovgaardin esitelmäkö laulu laulajattaresta...“

„Ei, olen päättänyt sen jo aikoja sitte; mutta hänen sanansa huwittiwat minua, sillä sitä samaahan minäkin olin usein ajatellut. Kun minä olen poissa, käytte Te joskus katsomassa wanhuuksia, kirjotatte joskus minullekin, miten heidän laitansa on — teettekö sen?“

„Kirjotan, kyllä minä kirjotan; mutta, kuten sain, minä en pidä siitä, että matkustat.“

„Ette, sen minä kyllä tiedän; mutta minä olen jo wäsynyt kotona olemiseen. Minä en palaa takaisin rappiolle joutuneena ja murtuneena ihmisenä. Mutta minä en woi wiihtyä huonossa kaswihuoneilmassa, johon olen kyllästynyt, enkä minä täällä kotona woinut saawuttaa sitä päämäärää, johon olen pyrkinyt, nyt tahdon koettaa onneani ulkona maailmalla, jollei luonnista — no niin, niin tulen takaisin, ryhdyn wanhaan toimeeni ompelijattareksi ja kööri laulajattareksi.“

„Niin, niin — hywästi, pikku Fanny!“

„Hywästi, Petersen!“

Petersen meni.

Päästyään sisään katuowesta, katsoi Fanny wielä kerran häntä. Kuinka wäähän hän olikaan niiden tois-

ten hänen tuntemiensa herrojen tapainen!

— — — — —
Hän oli hywin alakuloisella mielellä seuraawat päiwät. Hän koetti olla mahdollisimman paljo yksin ja yksin ollessaan hän itki. Hän ei woinut oikein katsoa isäänsä suoraan silmiin.

Wiimeisen yön nukkui hän hywin huonosti. Aamupuolella nousi hän ylös ja katseli ulos akkunasta. Taiwas oli synkkä, ainoastaan siellä täällä tuikki joku yksinäinen tähti ja katseli hiljaista, nukkuwaa kaupunkia. Hän nojasi kyynäspäitään ikkunan puitteisiin. Äkkiä horjahti hänen toinen kätensä ja hän puto si polwilleen akkunan eteen. Hän pisti kätensä ristiin, likisti sormet toisiinsa ja wei sitte kätensä polwien alle ja katseli surullinen ilme kaswoillaan taiwasta. Pari kuumaa kyyneltä wieri hänen poskilleen, kun hän ajatteli, että tämä oli wiimeinen yö, jonka hän wietti lapsuuden kodissaan, jota hän ei enää koskaan saisi nähdä. Ero siitä oli waikeampi kuin hän oli ajatellutkaan.

Ollessaan tässä nyt paljaassa paidassaan kontillaan katse suunnattuna ylöspäin, kyynel poskillaan ja kun lewottomat surulliset ajatukset kierteliwät hä-

nen päässään sai hänet hymyilemään ajatus, joka oli pälkähtänyt hänen päähänsä: hänestä tuntui kuin olisi hän Jeanne de'Arcin näköinen, sellainen kuin tämä oli kuwapatsaassaan Örstedin puistossa. Hän nousi ylös, kuiwasi silmänsä yötakkisellaan ja meni takaisin wuoteeseensa. Oli hiljaista, hän kuuli wain Johanan raskaan henkityksen.

Noin tunnin kuluttua kaikui leipuriwaunujen kolina kiwikadulta.

Hän nousi ja pukeusi. Hänen äitinsä oli jo ylhäällä ja oli pannut wettä tulelle kahwia keittääkseen.

Fanny oli laittanut tawaransa matkakuntoon jo päiwällä ja tilannut ajurin noutamaan.

Päiwä koitti ja pian istui isä työnsä ääressä.

Mitä enemmän eron hetki läheni, sitä raskaamalta tuntui hänestä — ei sen takia, että hän olisi katunut päätöstään, waan sen takia että hänen oli pakko paeta kotoaan, walehdella poishiipiessään.

Hän oli walmis matkalle. Ajuri kantoi hänen matkalaukkunsa alas. Hän meni makuuhuoneensa ikkunaan. Hän pyyhkäsi nenäliinalla kaswojaan ja katsoi peiliin ikäänkuin näyttelijä koetellakseen kaswojensa ilmettä, hän tahtoi olla wahwa, hän tahtoi näyt-

tää hiukkasen tyytyväiseltäkin hyvästiä sanoessaan — muutenhan he helposti woisiwat huomata kuinka arasti hän pakeni.

Mutta hänen täytyi hirweillä woimanponnistuksilla tukahuttaa itkunsa kun hän ensiksi suuteli äitiänsä ja sitte Johanna. Sitte hän meni isänsä luo, katsoi hiukan epäwarmasti häneen — siitä olikin jo pitkä aika kun hän oli suudellut isäänsä, ei sen jälkeen kun lapsena — waiwoin hän sitä muistikaan — ja kun hän nyt aikoi suudella, puhkesi hän äkkiä katkeraan itkuun ja kätki kaswonsa hänen rintaansa vastaan.

Isä likisti silmänräpäyksen tyttärtään rintaansa vastaan, taputti häntä hartioille ja sanoi: „no, no, no, eihän nyt ole mitään syytä olla noin murheissaan“.

„Minä olin peloissani, että sinä olisit wihanen, kun minä matkustan“, soperteli hän.

„En, enhän minä, sinähän tulet pian takaisin“.

„On aika jo lähteä, pikku Fanny“, sanoi äiti, „muuten tulet liian myöhään — waunut odottawat.“

Fanny suuteli wielä kerran heitä kolmea, juoksi alas portaita ja hyppäsi ajuriin ja ajoi tullihuoneelle.

Petersen seisoi siellä ulkona. Hänellä ei ollut aikaa

pitkiin puheisiin tämän kanssa. Hän pyysi Peterseniä wieläkin kerran käymään joskus wanhuksien luona ja kirjottamaan.

Sitte piti hänen joutua laiwalle, soitettiin jo viimeistä kertaa.

Hän jäi kannelle seisomaan niin kauaksi kun hän woi nähdä palasenkaan kotikaupungistaan. Kun viimeinen kirkontorni oli kadonnut, meni hän alas hyttiin. Häntä oli alkanut palella.

Niin yksinäiseksi ja hylätyksi ei hän koskaan ennen ollut itseään tuntenut. Hänen edessään oli suuri wieras maa ja kansa, jota hän ei ymmärtänyt ja joka ei ymmärtänyt häntä. Yhden ainoan ihmisen hän tunsi siinä suuressa kaupungissa, johon hän oli matkalla — erään kouluwuosien ystäwättären! Useihin wuosiin ei hän ollut tätä nähnyt — woiko hän nyt luottaa häneen?

Mutta eihän ollut mitään hyötyä rohkeuden kadottamisesta. Hänen täytyi karaista itseään. Ajatuksen, että hän nyt kulki maailmalla tawottamassa sitä onnea, joka oli kotona hiipinyt pois hänen luotaan, täytyi pitää häntä pystyssä. Kuinka olikaan — eikö hän äsken lukenut jotain satua onnesta? Oi-

kein, nyt muisti hän sen. Oli kolme weljestä, jotka eräänä päiwänä päättiwät lähteä ulos maailmalle etsimään onnea. He satuloitsiwat hewosensa, hywät, mustat hewosensa, ottiwat keihäänsä, pitkät teräwät keihäänsä ja sitte he lähtiwät kukin omaa tietänsä. Wanhin kulki yli wuorien suureen hedelmälliseen maahan, keskimäinen purjehti laiwalla yli suuren sinisen meren rikkaisiin kaupunkeihin — he kulkiwat ja etsiwät onnea, eiwätkä sitä löytäneet. Mutta nuorin ei päässyt kauaksi, tuskin metsän reunaankaan, hänen alkoi ahdistaa sydäntään ja käänsi mustan hewosensa takasin. Ja puut suhisiwat ja tervehtiwät niin ystävällisesti häntä ja linnut hyppeliwät oksalta oksalle hänen jälissään ja lauloiwat. Ja kun hän tuli kotiin istui hänen kynnyksellään kaunis kultakutrinen nainen ja kehräsi ja päiwän paisteessa hänen wieresään makasi kissa ja kehräsi sekin. Ja kun hän kysyi naiselta: „Kuka sinä olet?“ katsoi tämä häntä suurilla uskollisilla silmillään hymyili ja sanoi: „Minä olen onni!“ —

— Niin, rakkauden onnen hän löysi, sitä hän ei ollut etsinyt! Niin kauwan oli Fanny kotona etsinyt onneansa — oli jo heittänyt toiwonkin löytää sitä sieltä

— nyt tahtoi etsiä sitä ulkoa maailmalta.

Hänen oli tullut kuuma jälleen, hän tahtoi mennä hiukan ylös kannelle katsomaan miltä nyt näytti. Kunhan hänen ei wain käwisi kuin sadun kahden wanhemman weljeksien, jotka kulkiwat ympäri maailmassa löytämättä onnea.

XIV.

Äiti ja lapsi.

„Et suinkaan siellä wain wedä, Thora? Awasin ikkunan ylhäällä, kun siiwosin huonetta“, sanoi Maria sisarelleen, joka makasi wuoteellaan. Sitte istui hän tuolille wuoteen wiereen, hymyili ja lisäsi lempeällä äänellä: „Herra jumala, miten sinä olet muuttunut; tuollaisen hienon kalpean hipiän sinä olet saanut ja noin lempeän ja kirkastuneen kaswojen ilmeen.“

Thora hymyili surumielisesti.

„Minä ainakin maatessani katselen sormiani“, wastasi hän, „ne näyttäwät aiwan wahasta tehdyiltä! Ja kun minä katson pientä, punasta pikkaraista. —“ Hän nosti tyynyä hiukan ylös ja katseli pientä, mustatukkaista punaihoista lasta, joka eilen oli tullut maailmaan. „Nyt minä oikeastaan olen iloissani hänestä ja minä olenkin hywin rakastunut häneen. . . minä en wain woi maata ja aprikoida kuinka minä sen kanssa tässä selwiydyn. Minä puolestani en woi hoitaa sitä ja tehdä työtäni.“

„Sellaista et sinä saa ajatellakaan; lasta imettäessä ei saa hautoa kaikkia tuumia päässään, lapsi tulee

rauhattomaksi. Kyllähän tästä kaikesta selviydyään. Minä tässä alinomaa tuumin saada itselleni pienen pesulaitoksen, minä pesen ja sinä opit pian silittämään“.

Thora katseli hymyillen sisartaan.

„Etkö, usko, etten minä näe, kuinka vihanen Hanssen on, että minä olen täällä — eikähän se ihmeellistä olekaan“, sanoi hän.

„Uskottelet itsellesi wain sellaista“, wastasi Maria ja hitaasti ja hieman lewottomana jo lisäsi pian reippaammalla äänellä: „Mutta kun me saamme suu-remman asunnon, ei hän missään tapauksessa wälitä waikka sinä oletkin täällä.“

„Mutta suurempi asunto on myöskin kalliimpi: ei-hän käy päinsä, että te minun takiani hankitte itsel- lenne suurempia menoja. Ei. Olenpa ajatellut muut- taa pois heti kun tulen terweeksi. Jollen olisi saanut Petterseniltä niitä seitsemääneljättä kruunua, niin olisin mennyt laitokseen.“

„Mutta mitä sinä sanot, Thora? Enkö ole ollut hywä sinua kohtaan?“

„Olet, olet jumalan nimessä! Sinä olet ollut rakka- hin sisar, mitä ajatella saattaa. . . Jollei minulla olisi

sinua, en kenties olisi elossa enää.“

„No“, keskeytti Maria hänet nopeasti ja nousi ylös „ei puhuta nyt siitä! Eikä minun täällä pitänyt istua-kaan.“

„Eihän sitä näin toimessaan voi olla kaikkia aprikoimatta.“

Maria jatkoi kaloustoimiaan, lakasi ja pyyhkieli pois tomua. Saatuaan tuwan kuntoon meni hän kyökkiin ja alkoi pestä siellä.

Thora oli saanut valmiiksi smummitelman lähintä tulevaisuutta warten. Käytävän toisella puolen asui muuan leski kaksitoista wuotiaan tyttärensä kanssa. Hän oli siiwo ja kunnollinen nainen, joka ompeli herrain liiwejä muutamalle waatetusliikkeelle. Hänellä oli kaksi huonetta samoin kuin Hansenilla, mutta toisen hän mielellään wuokrasi pois. Thora oli monasti puhunut hänen kanssaan ja ollut hänen luonaan sisälläkin. Nyt oli hän ajatellut wuokrata toisen huoneen, niin woisiwat kyllä Maria, leski ja pikku tyttö hoitaa lasta, itse aikoi hän koettaa saada myymäläpaikkansa jälleen — nyt kun oli joulu tulossa ei se kai olisi niin waikeatakaan ja sillä tawalla ei hän ollut kenellekään rasitukseksi. Ensiksi tuumi hän mennä

kuulustelemaan lasikauppiaalta, jolla hän viimeksi oli ollut.

Hän saikin asiansa järjestettyä ajattelemallaan tawalla.

Niin pian kun hän pääsi wuoteelia, hankki hän itselleen korikätkyen.

Ensi päiwinä tuuti hän itse poikaansa. Hänen kaswoilleen oli tullut surumielinen, wakawa ilme. Hän oli tullut entistä waiteliaammaksi. Yksin istuessaan ja tuutiessaan hywäili hän aina samaa säwel-tä, „Agnetan kehtolaulua“; hän alkoi mielellään hiljaa lausumatta, mutta sitä mukaa mitemmälle hän pääsi tuliwat säwelet kuuluwammiksi, sanat pujah-tiwat mukaan ja tultuaan kahteen viimeiseen säwel-jaksoon lauloi hän H. C. Andersenin yksinkertaiset, mutta siewät sanat niin liikuttawan kauniisti, kuin olisi hän itse ollut Agneta:

Tuskaa tuotit syntyessäs mulle,
Ollos iloni nyt ainiaan!
Elämäni uhraan ma sulle,
Kyyneleesi koskee syämehen.
Nuku, lapsi, äiden tuutiessa,

Annas, kiinni silmäs suutelen,
Kenpä, äiden silmän ummetessa
Tahtoo äitis olla, lapsonen?

Istuessaan, tuutiessaan ja laulaessaan Agnetan kehtolaulua yhä uudelleen ja uudelleen rakenteli hän tulevaisuuden suunnitelmiaan ja ne kutoutuiwat aina hänen poikansa ympäri.

Ensi kertaa pitkään aikain kuluttua tultuaan alas kadulle alkoi häntä huimata ja hän rupesi väriseämään kylmästä. Hänen täytyi kiiruhtaa takaisin kotiin. Mutta parin päivän kukuttua käwi jo paremmin.

Siten meni hän ulos kaupungille etsimään itselleen paikkaa.

Ensiksi meni hän lasikauppiaan luokse.

Niin, hänellä oli aiwan oikein nyt nuori tyttö, joka oli hywin reipas, eikä hänellä ollut mitään syytä erottaa tätä, mutta kun kiireellinen jouluaika oli tulossa ja jollei neiti Christensen woinut saada itselleen parempaa paikkaa nyt heti, niin woipihan hän kuukauden parin, päivät olla apulaisena myymälässä wanholla ehdoilla, sillä poikkeudella wain, että hänen nyt piti maata kotonaan. Ehkäpä myöhemmin voitaisiin hankkia hänelle wakinainen paikka.

Thora otti tarjouksen vastaan ja oli jo seuraavana päivänä vanhalla paikallaan.

Kun päivä päättyi riensi hän kotiin lapsensa luokse.

Mutta näytti siltä, ettei lapselle tehnyt hyvää olla päivän äidestään erossa. Hänestä tuntui kuin lapsi päivä päivältä laihtuisi. Se nukkui hiljoilleen, itki ainoastaan hiukan, eikä syönyt juuri mitään.

Lopulta tuli se oikein sairaaksi. Thora oli epätoivossaan ja huolissaan, jos piti nyt kadottaa lapsi. Lääkärit ei antaneet mitään toivoa: ei woinut tehdä mitään pienokaista pelastaakseen.

Eräänä maanantai-iltapäivänä tuli Maria myymälään.

Thora wei sisarensa, heti kun oli nähnyt hänet, pieneen huoneeseen myymälän takana.

„Onko lapsi kuollut?“ kysyi hän tuskaisella äänellä.

Maria nyökäytti päätään ja itki.

Pariin minuuttiin ei kumpikaan heistä puhunut.

Sitte täytyi Marian kertoa, sillä aikaa kuin tuo toinen nuori tyttö oli ulkona myymälässä kauppaa hoitamassa — hänen ei tarwitsisi tietää mitään koko

asiasta. Poika, joka viime ajat oli maannut aiwan hiljaa, oli rauhallisesti ikiuneen nukkunut kenenkään sitä huomaamatta.

Thoralle oli päivä raskas, mutta hänen täytyi kuitenkin kestää iltaan saakka.

Wihdoinkin päivä päättyi ja kiiruhti kotiinsa.

Pikku tyttö awasi owen.

Thora syöksyi huoneeseensa, kuolleen lapsen kätkyt hänen wuoteensa wieressä.

Hän heittäytyi kätkyen yli, kasteli pieniä wahankalpeita kaswoja kyynelillään, suuteli tuon tuostakin pientä awointa suuta ja särkyneitä, ainoastaan puoleksi sulkeutuneita silmiä. Hän otti käteensä lapsen ruumiin jääkylmät kädet ikäänkuin lämmittääkseen niitä, sitte peitti hän lapsen huolellisesti, ikäänkuin hän olisi pelännyt sitä paleltawan.

Sitte nousi hän ylös, riisui kaban ja hatun ja istui tuolille kätkyen wiereen. Hänen ajatuksensa oliwat melkein tehdä hänet sekapäiseksi — kaikkensa hän oli menettänyt — hänet, jota ensin rakasti — ja nyt lapsen.

Ajatuksissaan alkoi hän tuudittaa lastaan ja ajatuksissaan alkoi hän laulaa mielilauluansa äänellä,

joka värisi, kuin olisi hän kylmästä wapissut:

„Päiwä katoaa jo taiwaan rantaan,
Nuku, lapsi, niinpä suureksi saat!
Raisu merihepo sinut kantaa,
Aaloin, alla ihanat on maat.

Suuri-ewä walaskala sulkee
Matkas suurten pilwein peittoon,
Läpi wetten kun se päiwä kulkee,
Unelmissa molemmat sun on.

Tuskaa tuotit syntyessäs mulle,
Ollos iloni nyt. . .“

Tässä keskeytti hänet tuskainen „Thora!“ Maria oli tullut sisään. Nähdessään sisarensa istuwan, tuutiwan ja laulawan ruumiille, luuli hän, että onneton äiti oli tullut mielipuoleksi.

„Thora, tulee sisään kanssani — täällä on kylmä“.

Hän nosti sisarensa tuoliltaan, kiersi kätensä hänen wyötäröilleen wiedäkseen hänet mukanaan sisään.

„Kylmä on!“ toisti Thora. Hän kumartui alas ja koetteli lapsen käsiä, peitti uudestaan ruumiin huo-

lellisesti ja antoi sisarensa kulettaa huoneeseen käytävän toiselle puolen.

Hän istui sohvan kulmaan kädet ristissä sylissä. Pian senjälkeen heittäytyi hän pitkälleen ja jäi siihen asentoon siksi ajaksi kun Maria laittoi teetä. Äkkiä syöksyi hän ylös, juoksi omaan huoneeseensa.

Kätkyt ruumiineen oli wiety ulos kyökkiin. Hän meni ulos ja toi sen takaisin entiselle paikalleen wuoteensa wiereen, ensin sytytettyänsä lampun palamaan.

Hän istui tuolille kätkyeen wiereen ja jäi istumaan kunnes häntä alkoi palella. Sitte riisuutui hän puoliksi — hän jätti alushameen ja housut ylleen — ja meni wuoteeseen. Hän weti kätkyeen lähemmäksi wuodetta, jota hän kohenteli, ylettyäkseen tuutimaan poikaansa, jos se heräisi ja alkaisi itkeä.

Hän jätti lampun palamaan.

Hän nukkui hywin rauhattomasti yön. Joka hetki heräsi hän kauhuissaan ja katseli kuollutta lastaan, joka makasi kätkyessä silmät puoli awoinna.

Hänestä tuntui kuin lapsen peite olisi luistanut syrjään, hän nousi ylös ja laittoi peitteen paikoilleen ruumiin päälle. Sitte istui hän wuoteen laidalle ja lii-

kutti kätkyttä alastomalla jalallaan. Kuoltua tullaan ylös taiwaaseen ja päästään niiden kanssa yhteen, jotka owat olleet jollekin rakkaita täällä maan päällä! Sen oli hän oppinut koulussa. Sen oli hän oppinut koulussa. Hän oli ollut täällä hänen rakkain ystävänsä, hän oli jo kauwan ollut tuolla ylhäällä ja nyt meni hänen lapsensa hänen luokseen! Ja hänkin kerran kuoltuaan menee hänen ja lapsensa luokse ja sitte he eiwät enää eroa.

Hirweä tuska waltasi hänet äkkiä. . . Jollei hän tuntenutkaan lasta, kun tämä tuli taiwaassa hänen luokseen! . . . Woi, jollei hän tuntenutkaan omaa lastansa! . . . Mutta jos hän, Thora, seuraisi sen mukana taiwaaseen oli hän warma! . . . Hän oli niin usein epäillyt ja ajatellut, että kuoleman jälkeen oli kaikki lopussa; mutta nyt tahtoi hän uskoa — oli niin lohdullista uskoa, että kuoleman jälkeen pääsisi rakkaimpiensa seuraan! Ja kun uskoi sitä, ei enää woinut pelätä kuolemaa — se oli ainoastaan lyhyt uni ja herääminen ikuiseen elämään — rohkea hyppäys maailmasta toiseen! Silmänräpäyksessä olisi hän mäsänä kiwikatua vastaan; mutta heti kun hänen sydämensä oli lakannut sykkimästä, tulisi näkymätön enkeli

alas ja ottaisi hänen näkymättömän sielunsa ja liitelisi se mukanaan ilmojen halki, ohi kaupungin kattojen, ohi pilvien ylös siniseen taiwaaseen — siellähän hänen täytyisi tawata rakkain ystävänsä ja tälle hän sanoisi: Tässä olen minä ja meidän lapsemme!

Hän kumartui pikku lapsensa yli, suuteli sen awointa suuta, sitte meni hän owelle, hän pysähtyi ja kääntyi ympäri, hän palasi takaisin ja suuteli lasta. Kunhan hän wain woisi samalla tawalla kumartaa Marian yli ja suudella häntä viimeisen kerran — aiwan hiljaa, häntä herättämättä! Mutta hän ei päässyt sisään.

Hän meni kyökkiin, portaille ja myös ullakolle, ullakkoluukku oli auki, tikapuut oliwat pystyssä katolle. Hetkinen sen jälkeen oli hän tasaisella katolla. Lumi narskui hänen paljaiden jalkojensa alla ja hän miltei jähmettyi kylmyydestä. Taiwas oli synkkä, mutta täynnä kimmeltäwiä tähtiä, ja alhaalla oliwat palawat katulyhdyt kadun toisella puolella pitkinä, loistawana helminauhana, muuten oli kaikkialla hiljaista, koko kaupunki nukkui. Hän kulki katolla eetenpäin. Kun hän asetti jalkansa räystäälle melkein erään ullakkoikkunan kohdalla huudahti hän lyhyes-

ti, ikäänkuin olisi hän alkanut pelätä sywää kuilua, horjahti ja syöksyi alas.

Muutama sekunti senjälkeen kuului kumea mötkähähdys lumisille katukiwille ja walkopukuinen, nuori paljasjalkainen nainen makasi kadulla käsi posken alla ikäänkuin nukkuen siellä. Aiwan hänen kaswojensa wieressä oli pieni weriwirta punannut äsken sataneen lumen.

Samana päivänä aamupäiwällä koputti kirjeenkantaja Christensenin owelle:

„Suutari Christensen, kirje Wenäjältä ja postiosotus: Olkaa hywä! Hywästi!“

Rouwa Christensen otti vastaan kirjeen.

„Wenäjältä?“ sanoi hän. „Se on siltä laulajattarelta, joka asui tuolla ylhäällä — mikä hänen nimensä taas olikaan? Elwiralta! Se on kai Fannylle. Mutta mitäs tässä on kortti mukana?“ kysyi hän mieheltään ja laski kirjeen sekä postiosotuksen hänen pöydälleen.

Christensen katsoi postiosotusta ja kirjettä. Hän säpsähti — käänsi nopeasti kirjeen — lähettäjän osoite oli toisella puolen. Hän heitti sen pois ikäänkuin se olisi polttanut hänen sormiansa.

Rouwa Christensen ei huomannut mitään, hän odotti yhä wain wastausta.

„Mikä kortti se oikeastaan on?“ kysyi hän uudelleen.

„Siinä on wiisineljättä kruunua, jotka pitää noutaa postista. . . kirje on Fannylta“.

„Fannylta!“ toisti rouwa Christensen reippaasti ja otti kirjeen. „Mutta eihän se woi silloin olla Wenäjältä. . . Aiwan oikein, postimerkki ei ole tanskalainen. . . Etkö tahdo lukea sitä?“

„Woit itse sen lukea“.

„En, en minä woi nyt lukea, kun lasisilmistäni on hukkunut toinen lasi. Lue sinä Johanna!“

Johanna seisautti koneensa, otti kirjeen, leikkasi kuoren auki ja alkoi lukea itseksensä.

„No?“ kysyi rouwa Christensen kärsimättömänä, kun ensin oli jonkun aikaa seissyt ja katsellut tyttäntään.

„Fanny on Moskowassa“, wastasi Johanna. „Hän laulaa eräässä komeassa warietérawintolassa — kai jossakin sellaisessa kun „Cirkus-Warité“ tai „Boulevard“ ja hän ansaitsee suuria rahoja“.

„Etkö woi lukea, mitä hän itse kirjottaa? Eikö kir-

jeessä ole mitään päällekirjotusta?“ kysyi äiti.

„On. Rakkaat vanhempani!“

Nyt piti Christensenin onnettomuudeksi ruweta takomaan nahkaa. Hän otti suuren kiwen helmaansa ja alkoi takoa sillä tawalla, että Johannan heikonlainen ääni ihan hukkui kolinaan.

Johanna waikeni ja luki hiljaa edelleen.

„Mitä nyt?“ kysyi äiti pian. „Minä tahdon kuulla kirjeen sanasta sanaan, niinkuin hän itse kirjottaa“.

Johanna katsoi isää ikäänkuin nähdäkseen joko hän pian lopettaa takomisen.

„Kyllä, odota hiukan“, wastasi hän.

Wihdoinkin laski isä pois kiwen, mutta kolisteli yhä wain työkaluillaan ikäänkuin näyttääkseen, ettei hän wälitä mitä kirjeessä on, mutta kuunteli kuitenkin joka sanaa.

Johanna jatkoi lukemistaan.

„Älkää olko huolissanne minusta, rakkaat vanhempani“, seiso siinä, „kyllä minä osaan olla järkewä. Saan suuren palkan, oikean taiteilijapalkan — ne rahat minä säilytän. Mielelläni lähettäisin joskus aina teillekin, jos wain tahdotte ottaa vastaan. Minulla on paikka täällä puoleksi wuodeksi ja sen jäl-

keen on minun helppoa saada itselleni paikkoja yhdessä tai toisessa paikassa ulkomailla. Tiedän hywin, että olette kai wihaisia minulle, kun en rohjennut sanoa teille minne minä matkustin. Tämä kirjekin myöskin tekee teidät lewottomaksi — isä kai nimitää minua pilkallisesti kapakkalaulajattareksi. Mutta ne jotka laulawat kupletteja ja lauluja Warieté'ssa owat melkein samassa arwossa kuin nekin, jotka laulawat operassa tai konserttisaleissa. Ja waaroja, jotka wäijywät köyhän tytön tiellä, niitä minun ei tarwitse pelätä. Kun te näette, kuinka hywin minun käy, niin toiwon minä, että te annatte anteeksi. En minä kelpaa kotona istumaan ja neulomaan — nyt olen minä oikein reipas ja terwe. Lähetän sydämelliset terweiseini teille kaikille. Minä rukoilen ettette halweksi niitä 25 ruplaa, jotka lähetän teille. Olen kirjoittanut myöskin Petersenille — kirjottakaa pian! Minä niin hirmuisesti haluan kuulla teiltä, kuinka isä, äiti ja Johanna jaksawat, miten Thora, Maria ja Hansen. Kirjottakaa pian teidän uskolliselle Fannyllenne“.

Johanna pani kirjeen uudestaan kokoon ja pisti sen kuoreen, laski sen koneelleen ja alkoi uudelleen ommella.

Tuwassa tuli hiljaista, sitte wirkkoi äiti hillitysti ja warowaisesti: „Se on todellakin kauniisti tehty“. — Kun kukaan ei wastannut meni hän ulos kyökkiin.

Wähän ajan kuluttua meni Johanna ja laskeutui lepäämään sohwalle.

Isä kääntyi ympäri, katsoi häntä surullisin silmin. Hän oli ainoa lapsista, joka oli pysynyt kotona. Hän oli ollut yhtä terve kuin toisetkin, mutta hennoimpana aikanaan, ummun kukkaan puhetessa, oli työ ompelukoneen ääressä ahtaassa huoneessa, ummehtunut ilma ja kalwetustauti yhdessä antaneet hänelle kähisevän äänen, josta hän ei päässyt. Hän ei käynyt juuri koskaan ulkona. Hän tuli wäsyneeksi ja lähättäväksi, hänen täytyi maata ja lewätä kun hän wain kulki portaat alas ja ylös.

Isä laski kätensä ristiin, tuijotti ulos ikkunasta yli harmaan seinän pientä kappaletta taiwasta, jonka hän woi nähdä.

Hän ei ollut löytänyt uneksimaansa onnea!

Kuinka monasti hän olikaan istunut työnsä ääressä ja uneksinut lasten leikkiessä ja kanarialinnun koettaessaan saada laulunsa kuulumaan melun keskellä. Pikkutyttöset, jotka leikkiwät hänen tuolinsa ta-

kana tulisiwat isoiksi, lentäisiwät pois vanhasta pesästään, itse rakentaakseen itselleen pesiä puuhineen ja onnineen ja pikkulapsineen, joille hän neuloisi kiiltokenkiä ja joiden kanssa hän kulkisi ulkona puiden vihannoidessa ja päivän poistuessa, ja lapset kokoi-siwat hänelle metsänkukkia ja kasaisiwat pieniä pyöreitä kiwiä — — — Mikään näistä unelmista ei ollut toteutunut, ei ainoakaan, eikä tulisi koskaan toteutu-maankaan!

Owen käden sijaan tartunta keskeytti hänen apri-koimistansa, Johanna nousi ylös ja meni koneen ääreen ja pian sen jälkeen astuiwat sisään Maria ja Petersen. Maria oli matkalla ottanut makaansa perheen wanhan ystäwän ja pyytänyt tätä tulemaan wanhusten kotiin.

Maria ei woinut heti sanoa mitä warten hän oli tullut. Christensen huomasi kyllä, että hän oli jonkun werran alakuloinen — mutta ei kai hänellä ole mitään syytä olla tyytywäinenkään, ajatteli hän.

Rouwa Christensen ensiksi lopetti waitiolon kertomalla Fannyn kirjeestä. Fannyn oli hywin hywä olla ja hän ansaitsi paljo rahaa, mutta isä ei ollut oikein iloissaan kuitenkin, lopetti hän. Hän kai pelkää, et-

tä Fannylle käwisi niin kuin Thoralle käwi.

„Älä sano mitään Thorasta, äiti!“ keskeytti Maria nopeasti äänellä, joka ikäänkuin wärisi tuskasta ja itkusta. „Jos Thora on rikkonut niin on hän katkerasti sen sowittanutkin. . . Thora on kuollut!“

„Onko hän kuollut!“ kaikui kuin tuskan huuto kolmesta suusta.

Kaikki oliwat sitte waiti — kuului wain raskasta hengitystä, nyyhkytystä ja tukahutettua itkua.

Pöytään nojaten meni Johanna sohwalle ja istui Marian wiereen.

Maria alkoi kertoa, hitaasti ja tuon tuostakin waieten Thoran surullista elämäkertaa kun hän tuli kotiin Hwidowresta, jossa hänen rakkaintansa oli kohdannut onnettomuus, käynnistä Johanneksenkodissa, kuinka hän oli istunut ja mielipuolen tawoin laulanut kuolleelle lapselleen ja lopuksi mielenhäiriössä syöksynyt alas katolta.

Kukaan ei ollut keskeyttänyt hänen pitkää kertomustaan eikä kukaan kysellyt mitään kun hän lopetti sen.

Mutta rouwa Christensen, joka tähän saakka oli kulkenut edestakaisin ja itkenyt hiljaa nyyhkyitäen,

heittäytyi äkkiä miehensä kaulaan ja sanoi melkein kiljuen: „Hän itkee! . . . Isä itkee!“

Sitä hän ei ollut ennen koskaan nähnyt.

Hän sysäsi waimonsa lempeästi pois luotaan. „Anna minun istua hiukan rauhassa!“ sanoi hän.

Pian senjälkeen nousi hän ylös, pesi itsensä, puki vaatteet ylleen ja kysyi sitte Peterseniltä eikö tämä tahtoisi tulla mukaan.

Sitte meniwät he Johanneksenkotiin.

Muuan wirkailijoista seurasi heitä kahden pihan yli ruumishuoneelle, awasi owen heille ja otti pois walkoisen vaatteen suuren lasikirstun päältä.

Siellä hän nyt oli, samassa kirstussa, jossa hänen ystävänsä oli maannut neljä kuukautta aikaisemmin. Siinä hän oli walkosessa paidassaan, kädet paljaina, ruskeat, loistawat hiukset waluen alastomille hartioille, kauniina kuin Ofelia, wahaan muowailtuna.

Isä ei sanonut mitään — hän seiso, puserteli hattuaan käsissään ja rawisteli päätään.

Sitte tarttui hän Peterseniä käsiwarteen.

„Nyt olemme nähneet hänet“, mutisi hän epäselvästi. „Menkäämme!“

Hän kulki hattu yhä edelleen kädessään poikki noiden kahden pihan — wasta portilla kun hän aikoi terwehtiä porttiwahtia huomasi hän sen.

„Kuka olisi ajatellut, että hän olisi ensimmäinen“, sanoi hän kun he oliwat kulkeneet kappaleen matkaa kadulla.

Puhumatta kulkiwat he pitkät ajat. Sitte kysyi hän äkkiä wäräjawällä äänellä: „Oliko se minun syyni?“

„Ei!“ wastasi Petersen reippaasti ja wakaumuksen lämmöllä. „Tehän olette tehneet kaikkenne lastenne hywäksi. Mutta te ette ole woinut warjella heitä kaikilta onnettomuuksilta, jotka kutoutuiwat tuon kuolleen ympärille.“

„Ehkä kuitenkin, jollei koti olisi ollut niin synkkä ja kolkko, mutta minä en woinut saada sitä paremmaksi, minä en woinut tehdä kaikkea, mihin pyrin. Se on köyhyyden kirous! Fanny ehkä sentään on kaikista wiisain.“

„Fanny on niitä itsenäisiä, lujatahtoisia naisia, jotka huoletta saapi jättää omiin hoteisiinsa, on turhaa panna esteitä hänen itse walitsemalleen tielle.“

„Nythän saapi Thoran ja hänen lapsensa kunnollisesti haudatuiksi rahoilla, joita Fanny lähetti.“

Päivä oli ollut raa'an kylmä ja tuulinen, nyt alkoi sataa luntakin, suuria lumihiutaleita, jotka sulivat siinä mihin putosivat, peittivät katukivet likaisella solskeella, kasteliwat waatteet läpimäriksi ja sokaisivat silmät, kun tuuli ulwoen wiskoi lunta jalankulkijan kaswoihin, joka waiwaloisesti koetti päästä e-teenpäin.

„Tällainen ilma tekee niin hywää“, sanoi Christensen, „se sopii niin hywin mielialaan.“

Loppu.